

**PS 27/18 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 23 februari 2018**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Debat met gedeputeerde Van den Hout over de aanleiding, het proces en informatievoorziening naar de Staten van het onderzoek naar de naleving door de industriële sector van de regels die voor stikstofemissie zijn gesteld uitgevoerd in opdracht van het BPO (rapport BPO-pilot 'Industrie in de PAS met de Wet natuurbescherming'). Daarnaast maakt ook de aanvullend aan Statenlid Vreugdenhil verstrekte informatie, waaronder het 'Plan van aanpak op industriële emissies van stikstofverbindingen in relatie de Wet natuurbescherming en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)', onderdeel uit van de vergaderstukken	9
Stemming	79
Sluiting	84

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 83
Arts, mw. W.M.A., 80
Bahar, drs. H., 81
Bakker, W.J., 81
Berg, H.F. van den, 17, 83
Bollen, G.W., 81
Boon, M.C.H., 15, 16, 22, 25, 32, 34, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 46, 49, 56, 57, 61, 69, 70, 75, 77, 79, 82, 84
Brakel, mw. C.E.P. van, 81
Braspenning, A.L.J., 82
Brunklaus, mw. drs. P.M., 74, 83
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 82
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 79, 80, 81, 82, 83, 84
Claessens-Vloedgraven, mw. W., 84
Deryckere, M.N.R.C., 81
Dingemans, mw. F.M., 44, 45, 46, 76, 80, 84
Dirken, mw. A.M.W., 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 65, 66, 67, 83, 84
Everling, M.J., 11, 12, 19, 20, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 82, 84
Griensven, E.J.C. van, 83
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 79, 83
Hageman, ir. J.J.C., 80
Hattem, A.W.J.A. van, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 42, 51, 52, 60, 63, 64, 67, 68, 69, 71, 81
Heijman, J.H.W.F., 34, 55, 77, 79, 85
Heijmans, N.G.L., 9, 10, 11, 13, 22, 35, 37, 42, 55, 57, 72, 73, 75, 78, 83
Hoon, mw. A.J.M. de, 81
Kammen, mw. drs. P. van der, 82
Koevoets, H.J.P.E., 81
Kort, M.V. de, 16, 21, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 68, 80, 84
Kouthoofd, T.P.D., 82
Kuijken MSc, R.C.P., 28, 29, 30, 31, 33, 34, 46, 48, 49, 61, 62, 68, 69, 75, 83
Kutlu, S., 80
Maas, B.L.M., 80
Meel, J. van, 80
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 80
Meijer, A.A., 9, 12, 14, 25, 38, 50, 54, 68, 80
Offers-Bruijnen, mw. mr. S.M., 83
Overveld, W.A.A.M. van, 53, 54, 76, 83, 84
Panhuizen, A.V., 82
Portheine, P., 82
Roijackers, mw. H.I., 27, 30, 31, 33, 36, 43, 52, 53, 70, 71, 76, 82, 84
Roks, L.A.G., 78, 80
Schüller, mw. drs. I.J.W., 81
Sloot, mw. M.A.B. van der, 10, 11, 17, 22, 73, 80, 84
Smeets, drs. M.E.J., 82
Smeulders, S.J.A.H., 82
Spapens, M., 80

Staak, W.R. van der, 84

Steenbakkers, S.P.M.F., 82

Surminski, mw. M.J.G.P., 54, 55

Uijlenhoet, A., 79

Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 84, 85

Vreugdenhil, ing. H.J., 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 23, 24, 30, 31, 32, 33, 38, 39, 40, 41, 45, 47, 58, 59, 62, 63, 65, 66, 72, 73, 74, 79, 85

Vugt, drs. R.J. van, 83

Wel, ir. M.C. van der, 23, 26, 27, 29, 36, 37, 39, 40, 50, 51, 81, 84

Wijnen-Heijs, mw. M.E.W.T. van, 79

Willems-Kardol, mw. J.C., 81

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Griensven, D. van	PvdA	Dongen
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Etten-Leur
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der
Wijnen-Heijs, mw. M.E.W.T. van
Willems-Kardol, mw. J.C.

PVV	Etten-Leur
VVD	Woudrichem
CDA	's-Hertogenbosch
GroenLinks	Oosterhout
PvdA	Helmond
SP	's-Hertogenbosch
SP	Sint-Oedenrode
CDA	's-Hertogenbosch
PvdD	Hoogerheide
GroenLinks	Rosmalen
ChristenUnie/SGP	Nieuwendijk
CDA	Andel
PvdD	Rijsbergen
SP	Boxmeer
PVV	Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 23 februari 2018

Agenda

- I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**
- II. Debat met gedeputeerde Van den Hout over de aanleiding, het proces en informatievoorziening naar de Staten van het onderzoek naar de naleving door de industriële sector van de regels die voor stikstofemissie zijn gesteld uitgevoerd in opdracht van het BPO (rapport BPO-pilot 'Industrie in de PAS met de Wet natuurbescherming'). Daarnaast maakt ook de aanvullend aan Statenlid Vreugdenhil verstrekte informatie, waaronder het 'Plan van aanpak op industriële emissies van stikstofverbindingen in relatie de Wet natuurbescherming en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)', onderdeel uit van de vergaderstukken**
- III. Sluiting**

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 23 februari 2018

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 53 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Griensven, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, mw. Van der Kammen, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthoine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Van Wijnen-Heijs, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: Oosterveer, mw. Klitsie

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 17.45 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik open deze vergadering met het gebruikelijke moment van stilte. Ik verzoek u daarbij te gaan staan.

Er wordt een moment van stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Oosterveer, de heer Van Meel en mevrouw Klitsie.

De voorzitter: De heer Van Meel is er. Nog andere aanvullingen vanuit de zaal? Dat is niet het geval. Dames en heren. Aan de orde is een extra vergadering van uw Staten, op basis van een verzoek dat 9 februari jl. door 21 Statenleden bij de griffier is ingediend tot het houden van een extra vergadering, met als enige agendapunt de aanleiding, het proces en informatievoorziening naar de Staten van het onderzoek, vervat in het rapport BPO-pilot 'Industrie in de PAS met de Wet natuurbescherming'. De aan het Statenlid Vreugdenhil aanvullend verstrekke informatie hieromtrent maakt daarbij deel uit van de onderliggende vergaderstukken.

Deze agenda ligt voor. Wenst iemand daarbij nog opmerkingen te maken? Dat is niet het geval. Dan meld ik u dat eventuele moties die tijdens deze vergadering worden ingediend door de griffie zullen worden geplaatst op iBabs onder Statendag 23-2-2018, agendapunt 12, ingediende moties.

Debat met gedeputeerde Van den Hout over de aanleiding, het proces en informatievoorziening naar de Staten van het onderzoek naar de naleving door de industriële sector van de regels die voor stikstofemissie zijn gesteld uitgevoerd in opdracht van het BPO (rapport BPO-pilot 'Industrie in de PAS met de Wet natuurbescherming'). Daarnaast maakt ook de aanvullend aan Statenlid Vreugdenhil verstrekte informatie, waaronder het 'Plan van aanpak op industriële emissies van stikstofverbindingen in relatie de Wet natuurbescherming en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)', onderdeel uit van de vergaderstukken

De **voorzitter**: In de procedurevergadering is de orde zo vastgesteld dat we beginnen met de fractie van de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil, die namens de aanvragers van dit debat het debat zal openen, daarna kunnen in de gebruikelijke volgorde de fracties desgewenst het woord voeren en vervolgens de gedeputeerde, in twee termijnen. Het debat wordt geopend door de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP, die ik daartoe bij dezen de gelegenheid geef. Mijnheer Meijer?

De heer **Meijer** (D66): Als ik een informatieve vraag mag stellen. Er zijn in de afgelopen dagen aangepaste debatspelregels met ons gedeeld. U hebt daarover verder niets gezegd, dus die zijn niet van toepassing, begrijp ik?

De **voorzitter**: Als er niets bijzonders aan de hand is, meld ik het ook niet, maar als u duidt op mijn aanvankelijke voorstel om in de eerste termijn geen interrupties toe te staan: dat is niet aan de orde. De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De memo van gedeputeerde Van den Hout van november 2017 wekte bij onze fractie grote verbazing op.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik kan me voorstellen dat het u enigszins bevreemdt, maar ik heb toch een vraag over het waarom van dit debat en ik vind dat ik die het best kan stellen meteen aan het begin van de termijn van de heer Vreugdenhil. Een korte inleiding op die vraag is het volgende. Mijnheer Vreugdenhil, via u, voorzitter: in november bent u via een memo door de gedeputeerde geïnformeerd, dat was voor u geen aanleiding om actie te ondernemen, geen aanleiding om het verder te bespreken. Vervolgens zijn er allerlei mogelijkheden geweest. U heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het stellen van schriftelijke vragen, het houden van een themabijeenkomst is door u afgewezen in feite, er zijn verschillende woordvoerdersoverleggen geweest waar u geen gebruik van heeft gemaakt, er zijn rondvraagmomenten geweest waar u geen gebruik van heeft gemaakt en bovenal: u hebt twee of drie keer de kans gehad, ook nog in de Statenvergadering van vanmiddag, om via een interpellatie over dit onderwerp te spreken in bijzijn van alle Statenleden. Kunt u mij nu eens gewoon duidelijk uitleggen waarom u zo ontzettend gebrand bent op een speciale extra Statenvergadering en al die andere instrumenten en mogelijkheden voor u niet voldoende waren?

De **voorzitter**: De vraag is helder. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans. Laat ik beginnen met de memo die de gedeputeerde stuurde, waaraan u refereert. Ik denk dat het in dit debat misschien niet eens over die memo gaat, maar vooral over alles wat de gedeputeerde ons niét gestuurd heeft, of pas later, op aanvraag, en

misschien na twee, drie, vier doorvragen richting de gedeputeerde, informatie gestuurd heeft. Twee. Wij willen hier het debat voeren, omdat wat ons betreft de vraag aan de orde is of de Staten voldoende zijn geïnformeerd om het debat te kunnen voeren op 7 juli. Dat is voor ons de kernvraag. Als je die vraag stelt, is dat geen vraag die je stelt via schriftelijke vragen. Het betekent dat hier een belangrijk politiek punt aan de orde is, want als het zo is dat de informatievoorziening aan de Staten ontoereikend is geweest, dan zullen we daar als Staten ook een uitspraak over moeten doen, en dat is wat ons betreft in dit debat aan de orde.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Als ik de heer Vreugdenhil zo hoor, dan gaat het dus niet over het proces, de procedure en informatievoorziening rond het onderzoek van BPO, want u zegt: daar gaat het eigenlijk niet eens over, want daar ging het memo van de gedeputeerde in november over. Nee, het gaat volgens u toch over het landbouwdebat. Dat hoor ik u nadrukkelijk zeggen.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ging de memo maar over het hele proces, ging de memo maar over die twee jaar waarin er allemaal al informatie was die de Staten niet gehad hadden, dan hadden we de juiste en eerlijke informatie van de gedeputeerde gehad. Dat is nou precies wat hier vandaag aan de orde komt, waarom we er met elkaar over zullen spreken en waarover we dan een oordeel moeten vellen, of die informatie toereikend aan de Staten gegeven is. Dat is wat we hier met elkaar bespreken.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Naar de heer Vreugdenhil, maar ook naar de heer Heijmans. Kijk, we kunnen met elkaar nu een enorm debat gaan voeren over de procedures, maar volgens mij hebben we daar – en ik heb het artikel van de VVD ook goed gelezen in de krant – een procedurevergadering voor. Daar hebben we deze discussies ook uitgebreid met elkaar gehad. Alles is aangevraagd via het boekje. Laten we het asjeblieft met elkaar over de inhoud hebben en niet over dit soort zaken.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik word aangesproken, ik neem aan dat ik daarop mag reageren. Ik vind dat vooral interessant, mevrouw Van der Sloot, omdat ik uw opstelling erg vreemd vond, want u reageerde in eerste instantie erg enthousiast op het verzoek van de heer Everling om een themabijeenkomst te organiseren. Van u wil ik graag weten waarom u achteraf zegt: nee, die themabijeenkomst toch maar niet, ik ga toch voor de speciale Statenvergadering. Natuurlijk mogen we extra Statenvergaderingen organiseren, maar we moeten dat wel serieus doen en je moet er een goede argumentatie voor hebben, anders zijn er ook andere instrumenten om je punt te maken. Dus van u ook graag die verklaring.

De **voorzitter**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Heijmans, nu begint u weer over de procedure, terwijl we dit debat met elkaar hadden kunnen hebben, of hebben gehad, in de

procedurevergadering. Toen heb ik u niet gehoord. Nogmaals: laten we vooral naar de inhoud gaan, dan bent u misschien ook nog eerder thuis dan wanneer u nu een uitgebreid proceduredebat gaat voeren.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Als laatste, voorzitter. Volgens mij heb ik in de aanvraag gezien dat dit debat vooral moest gaan over de gevolgde procedure door de gedeputeerde ten aanzien van informatievoorziening. Ga me dus nu niet zeggen dat u de procedure niet belangrijk vindt.

De **voorzitter**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nog één aanvulling daarop. Je hebt de procedure, de verordening en de reglementen *van de vergadering*, daar heb ik het over. Ik wil het dolgraag hebben met de heer Vreugdenhil en de andere indieners over de procedure met betrekking tot dit inhoudelijke onderwerp waar we het vandaag over gaan hebben.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil vervolgt zijn betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Een hoop mist, maar ik zal proberen bij de kern te blijven. Voorzitter. Ik begin even opnieuw, want ik had nog maar één zin uitgesproken. De memo van gedeputeerde Van den Hout in november 2017 wekte bij onze fractie grote verbazing op. Hoe kan het dat een onderzoek naar zo'n belangrijk onderwerp, de stikstofdepositie op de natuur, een jaar lang onder de pet wordt gehouden, terwijl we hier bijna maandelijks het debat over voeren en in de beleidsregel Stikstof staat dat de reductie voor de agrarische sector proportioneel bij moet dragen aan de verlaging van de stikstofdepositie in combinatie met een emissiereductie uit andere bronnen, als verkeer en industrie?

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik vraag me af of de heer Vreugdenhil een ander rapport gelezen heeft dan ik. Want volgens mij gaat het rapport niet over de stikstofdepositie, het gaat echt over industriële bedrijven die wel of geen vergunning hebben. Dat was het doel van het onderzoek, en niet de depositie.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, mijnheer Everling, u heeft de memo goed gelezen. De memo ging daarover. Alleen het hele onderzoek, gestart in februari 2016, had tot doel, speerpunt van het BPO, om de depositie op Natura 2000-gebieden terug te dringen, waarna het kernteam besloten heeft om, als we dat gaan doen, als we daarin slagen willen maken, dan gaan we nu het onderzoek richting de industrie ... Ik zal u straks aangeven hoe de hele aanleiding voor het onderzoek is geweest. Dat is de hele onderzoeksvraag, de hele onderzoeksopzet, geweest en dat heeft geleid tot een rapport. En u heeft gelijk: in de memo die ons verstrekt is, is veel informatie daaromheen, die uiterst relevant is voor de Staten, niet met de Staten gedeeld, en daar gaat precies dit debat over.

De **voorzitter**: Everling? Nee. Dan Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik probeer de heer Vreugdenhil en de aanvragers van dit debat goed te begrijpen, dus daar wil ik ook zijn eerste termijn graag voor gebruiken. Hij benoemt dat maanden, jaren, een rapport onder de pet gehouden is. Nu kijk ik naar de eerste pagina van het rapport, en daar staat: 22 december 2016. Bedoelt hij met jaren en maanden de periode tussen 22 december 2016 en afgelopen zomer en afgelopen november? Is dat bij hem jaren en maanden?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik heb net gezegd dat het een jaar lang onder de pet gehouden is, en dat klopt. Het rapport is van december 2016 en werd in november 2017 – excuus: elf maanden – naar de Staten gestuurd. U heeft een punt: het was elf maanden.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dan vraag ik me toch nog af waar de heer Vreugdenhil de kwalificatie ‘onder de pet houden’ vandaan haalt. De informatie is naar ons toegestuurd, het rapport is naar ons toegestuurd, en dat is gebeurd op het moment dat het naar ons toegestuurd kon worden. Dus ik vraag me echt af: waar komt de kwalificatie ‘onder de pet houden’ vandaan?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Zal ik mijn betoog vervolgen, zodat ik het ook even chronologisch neer kan zetten en u kunt beoordelen of het eerder naar de Staten gestuurd had kunnen worden? Ja?

Voorzitter. Voor onze fractie was dat de aanleiding, gecombineerd met de antwoorden op de vragen van de GroenLinks-fractie, om het hele verloop van het onderzoek eens stevig onder de loep te nemen, alle stukken op te vragen, verslagen in te zien en nadere informatie in te winnen. En, voorzitter, voor ons waren de resultaten van het onderzoek die we in een feitenrelaas hebben gezet, schokkend. Want al op 24 februari 2016 startte het kernteam verlagen stikstofdepositie met het onderzoek naar de industrie, en daar hadden ze hele goede redenen voor. Ik citeer: “De stikstofemissies van de industrie zijn voor ons een black box. De industrie wordt minimaal betrokken bij het toezicht op stikstofemissies en het creëren van een gelijk speelveld. Daar waar er al lang aandacht is voor de veehouderij, is het nu tijd om het vizier ook de andere kant op te wenden.” Voorzitter. En ook blijkt, op dat moment, in maart 2016, dat de depositiebijdrage van de industrie niet minder dan 1% is, zoals hier altijd gemeld is, maar dat zelfs 11% genoemd wordt door het BPO zelf. Jarenlang is ons een ander percentage voorgespiegeld.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Volgens mij wordt er gesproken over een percentage van 1,1%. Dat is terug te zien in het rapport van het PBL. Vorig jaar hebben wij ook een rapport van Pouderoyen toegestuurd gekregen waarin dat cijfer prima terug te vinden is.

De **voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **Everling** (SP): Ik vraag me nogmaals af waar u deze informatie vandaan haalt.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Een terechte vraag, mijnheer Everling, want u heeft gelijk: in alle informatie die ons gegeven is, wordt telkens 1%-1,1% gegeven, maar als we terugkijken en zien wat het BPO zelf in maart 2016 naar buiten communiceert, dan zeggen ze: 48% landbouw, 11% industrie. Punt. Helder. Dat is nou precies die informatie die ons nooit bereikt heeft en waarbij u zich nog steeds op andere informatie baseert.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik ben toch benieuwd hoe de heer Vreugdenhil de woorden van zijn minister, mevrouw Schouten, kwalificeert. Die zegt letterlijk op 1 februari: "Uit de PAS-monitoringsrapportage blijkt dat de stikstofdepositie van de industrie op natuurgebieden, zoals ingeschat op het moment van het begin van de PAS, op dit moment min of meer gelijk is. De depositie bedraagt tussen 3% en 4% van de totale depositie. Het aandeel van de industrie in de totale landelijke depositie is gelijk gebleven. De factoren van 3 en 11 die de heer Geurts noemde ken ik overigens niet." Dus die minister van u zit er lekker naast, begrijp ik van u, mijnheer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans, u riep me op om bij de feiten hier te blijven. Ik blijf bij de feiten die het BPO zelf naar buiten brengt en zelf naar hun partners communiceert. In die feiten, en in hun eigen communicatie naar de partners, waar nota bene onze gedeputeerde voorzitter van is en de provincie het secretariaat op voert, wordt 11% genoemd als bijdrage van de depositie op industrie en 48% op landbouw. Ik kan het niet anders maken. Ik citeer wat letterlijk door het BPO naar buiten wordt gebracht.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Via u, voorzitter. Mijnheer Vreugdenhil: ik doe ook niet anders, ik citeer ook alleen maar, en in dit geval is dat toevallig uw minister, en daarvan zegt u dus dat die onzin vertelt. Want het kan niet allebei waar zijn.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans, wilt u het zien? Dan moet u die vraag stellen aan uw eigen gedeputeerde, want wij hebben hem ook gesteld. Wij hebben drie keer een antwoord gekregen, eerst fragmentarisch, een paar fragmenten uit een verslag, vervolgens een verslag met heel groot 'VERTROUWELIJK' erop, daarna kregen we de informatie die we openbaar konden gebruiken. Maar wat de gedeputeerde níét mededeelt, is dat er ook vanuit het BPO gecommuniceerd wordt, en die informatie ligt ook gewoon helder op papier, waarin 11% wordt genoemd. Dat is de informatie die níét naar buiten wordt gebracht. Ik vraag de gedeputeerde om zelf ook die informatie naar buiten te brengen, om de informatie die BPO naar hun partners stuurt, waarvan de gedeputeerde zelf zegt dat die breed wordt gedeeld in de achterbannen, ook helder en eerlijk aan de Staten te doen. Als dat niet gebeurt door de gedeputeerde, zullen wij het doen, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. De aanleiding van het onderzoek en de veel grotere bijdrage van de industrie worden met vele partners gedeeld, terreinbeherende organisaties, waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en nog meer. En de Staten? Mijn vraag aan de gedeputeerde is: waarom werden de Staten in maart 2016 niet over dit onderzoek geïnformeerd en de andere partners wel? Waarom heeft u de Staten niet medegedeeld dat de bijdrage van de industrie vele malen groter is dan 1%, zoals u wel aan uw andere partners meldt? En, voorzitter, het vermoeden van de veel grotere bijdrage van de industrie wordt tijdens de uitvoering van het onderzoek – als je de kernteamverslagen leest – meer en meer bevestigd. Dat de uitkomsten daarvan bestuurlijk gevoelig zijn, blijkt wel uit de bespreking van het kernteam op 18 november 2016. Ik citeer: “Er zal nog de nodige aanvulling op het rapport nodig zijn, onder meer vanwege bestuurlijke gevoeligheid, wordt geconcludeerd.” Voorzitter. Als de gedeputeerde zaken tegenkomt die bestuurlijk gevoelig zijn, zei hij volgens mij, en de heer Van Merrienboer zei het eigenlijk in het debat hiervoor: kom ik daarmee naar de Staten bij u. Wij hebben het niet gezien. Dat roept wel bij ons de vraag op: als dat rapport dan aangepast is op die bestuurlijk gevoelige zaken, hebben wij dan het eerlijke rapport gekregen, of hebben wij het op bestuurlijk gevoelige zaken aangepaste rapport gekregen? Waarom heeft de gedeputeerde ons niet direct ingelicht over deze bestuurlijk gevoelige uitkomst? Ik wil daar een duidelijke verklaring van de gedeputeerde op. Ik moet ook zeggen: natuurlijk hebben wij zelf geprobeerd het te achterhalen. Van elk overleg is keurig een verslag gemaakt door het kernteamoverleg, maar net van het ene cruciale overleg waarin het rapport aangepast wordt, en kennelijk ook het besluit wordt genomen om het rapport niet te verspreiden onder de partners, daar is geen verslag van. Als ik het even heel diplomatiek zeg, voorzitter, vinden wij dat curieus. Graag een verklaring van de gedeputeerde.

Voorzitter. De Staten hebben voorafgaand aan het debat op 7 juli ...

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden, mijnheer Vreugdenhil? Nog een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Zoals ik al aangaf: ik gebruik deze termijn van u om te begrijpen wat u nou precies hier probeert te agenderen en waarom het onderwerp voor u zo belangrijk is. De heer Vreugdenhil komt tot de conclusie dat er een vergadering is geweest waarin is besloten om het rapport aan te passen. Daarvoor was er een rapport en daarna is er een rapport. U suggereert hier dat er met een hokus-pokus een A- en B-rapport is ontstaan. Ik ben wel benieuwd waar die stelligheid vandaan komt en wat dan voor u de reden is om hier zo nadrukkelijk te zeggen dat dit is gebeurd.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik weet het niet. Ik lees alleen dat er een aanpassing op het rapport moet plaatsvinden op basis van bestuurlijke gevoeligheid. Dat is het enige wat ik lees en ik vraag daar duidelijkheid over, omdat wij niet kunnen achterhalen, omdat precies dat verslag ontbreekt, waar die bestuurlijke gevoeligheid zit en wat er dan aangepast is in het rapport. Dat wil ik wel weten, want dat is wel cruciaal.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat is interessant. Los van de retoriek die u daarvoor gebruikt, denk ik dat we nu wel een interessant punt te pakken hebben, en ik denk ook een informatieve vraag die we daarmee naar de gedeputeerde kunnen geleiden. Was er inderdaad een aanpassing? Ik stel dan liever een objectief vast te stellen informatieve vraag: was er een aanpassing? Zo ja, wat maakt dan dat die aanpassing is

gebeurd, en klopt dit beeld? Maar dat is wel wat voorafgaat aan de stellingname die u hier doet en het theater dat u daarbij speelt.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nogmaals, ik citeer alleen: "Er zal de nodige aanvulling nodig zijn op het rapport." Ik doe niets anders dan alleen het citaat neerleggen.

De **voorzitter**: Nu moet u gaan afronden

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik heb even twee stukjes, dat is echt vijf minuten ...

De **voorzitter**: Nee, we hanteren hier de strikte spreektijd. U moet gaan afronden.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Als iemand het verslag feitenrelaas wil, kan hij het krijgen.

Voorzitter, als wij alle feiten op een rij zetten, dan zien we dat in een periode van twee jaar de Staten op een heel aantal momenten onvolledig geïnformeerd zijn, en op onderdelen onjuist geïnformeerd. Voor ons weegt het heel zwaar dat wij op 7 juli hier een besluit moesten nemen over de aanpassing van het stikstofconvenant, waarin duidelijk als doel staat dat het proportioneel moet zijn en ook in combinatie met een emissiereductie uit andere sectoren als de industrie. Voorzitter. Daarmee is dat voor ons cruciale informatie geweest. Zo zijn onze vragen ook altijd geweest: of wij de juiste informatie hadden op het debat dat wij daar voerden. Dat is voor onze fractie een ernstige zaak, die een forse deuk heeft gekregen in het vertrouwen en hoe groot die deuk is ...

De **voorzitter**: Laatste zin.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): ... zal wat ons betreft afhangen van de antwoorden van de gedeputeerde in de loop van dit debat.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. De fractie van de VVD. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voorzitter. Vorige week liep ik in de West-Brabantse polders met voor me aan de horizon ...

De **voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil meteen met de deur in huis vallen: het schandalige stuk dat door de VVD geschreven is, 'Populistisch getrommel in de Staten'. Een van onze taken is de gedeputeerde controleren. De gedeputeerde heeft informatie achtergehouden, wij willen nu een controle. Vindt u dat populistisch getrommel als wij de gedeputeerde willen controleren?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik vind het geen populistisch getrommel als wij aan de gedeputeerde vragen kunnen stellen over hoe inhoudelijk een aantal dingen zijn gegaan, zeker als dat gaat over dingen die niet tot de normale uitvoering van beleid horen.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, zoals iedereen heeft kunnen lezen, is er wel degelijk informatie achtergehouden, geheimgehouden, onder de pet gehouden. Ik weet niet hoe je het noemt, maar het is op een absurde wijze gedaan. En ik vind dat, het moet zeker nu ter sprake worden gebracht, en dat doen we nu ook, op een democratische manier, en nu dit te noemen 'populistisch getrommel', ja, daar doet u echt u eigen, als volksvertegenwoordiger, als Statenlid, tekort. En ik hoop dat u dit wilt terugnemen en dat u gewoon zegt van: de controle van de gedeputeerde, en zeker op de manier zoals we nu doen, is goed, en geen populistisch getrommel. En neemt u daar afstand van?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Altijd prachtig als de PVV begint over populistisch getrommel, maar goed. Wat ik me heel erg afvraag, mijnheer Boon, u geeft terecht aan: wij moeten toch met een gedeputeerde hierover kunnen spreken? Niemand is het daarmee oneens, ook de VVD niet, ook niet in zijn artikel, maar waarom dan niet gewoon, toen in november het stuk kwam, of met technische vragen, schriftelijke vragen, themavergaderingen, al die andere dingen, waarom het circus van een extra Statenvergadering, min of meer – de voorzitter weet het waarschijnlijk precies –, maar min of meer ongekend in de historie van deze Staten, een extra Statenvergadering, met alle kosten van dien, alle ondersteuning, alle belastingcenten, waar u als PVV altijd zo scherp op bent? Waarom al die extra kosten, belastingcenten, inzetten voor een debat nu, en niet een van die vele andere instrumenten die u ter beschikking staan om de gedeputeerde te ondervragen? Daar ben ik nu benieuwd naar van de PVV.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dat stelt me teleur van de PvdA. U heeft gezien hoeveel tijd het gekost heeft voordat wij de echte antwoorden boven gekregen hebben. Hoe vaak heeft de ChristenUnie technische vraag op technische vraag gesteld? En dit is ongekend wat hier gebeurd is. Er is een historisch besluit genomen, dat bent u met me eens, dat weet ik. Wij vinden historische fout. Er zijn vele boeren gedupeerd, terwijl de informatie achter is gehouden door deze gedeputeerde, onder de pet gehouden, cruciale informatie. En dan vindt u, en dat staat ook..., dat vindt u niet, dat vindt de VVD – een volstrekt overbodige vergadering. Ja, dat is toch schandalig.

De **voorzitter**: Mijnheer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Boon, er zitten zoveel onwaarheden in wat u nu zegt, dat ik het een beetje lastig vind om op alles te reageren. Maar even heel praktisch. Ten eerste: u heeft als PVV ook niet in november aan de hand van dit memo al die stappen gezet die u had kunnen zetten. U heeft het ook laten zitten totdat het weer opgepakt werd door een agrarisch blad, waarna iedereen er vervolgens op sprong. Dus u heeft er toen geen aanleiding in gevonden. En vervolgens is het nog zo dat u wel kunt roepen dat in de vergadering in juli dit een wezenlijk verschil had gemaakt, maar ik durf hier te stellen, waarschijnlijk namens alle partijen die toen gestemd hebben, dat niet één van de partijen in deze Staten in het landbouwdebat een andere beslissing had genomen als dit rapport er toen had gelegen.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat we, voordat we een voorschot nemen op de conclusies van het debat, met veronderstellingen over wat er wel en niet gebeurd zou zijn, even echt de volgorde der dingen doen en de gedeputeerde straks de kans geven in te gaan op de vragen die aan hem worden gesteld in de vertegenwoordigende, controlerende rol, en dat we dan conclusies trekken en daar nu geen voorschot op gaan nemen. Dat lijkt me niet juist. Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dat ben ik volledig met u eens, voorzitter. Laten we hier geen procedurevergaderingetje spelen en mevrouw Dirken aan het woord laten.

De **voorzitter**: Mijn idee. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, dank je wel, dan begin ik gewoon opnieuw.

Voorzitter. Vorige week liep ik in de West-Brabantse polders, met voor me aan de horizon de contouren van het al wel bestaande deel van het industrieterrein Moerdijk. Dichterbij zag ik een windmolenpark en wat verder naar links en rechts zag ik boerderijen waar respectievelijk koeien, varkens en paarden worden gehouden, en daarnaast een leegstaande boerderij. Te midden van de prachtige en beschermde natuur, waar ik in dit geval gelukkig ook nog mocht recreëren, moest ik helaas constateren dat het voormalige zandpad door iemand was volgegooid met wat kennelijk ooit tegeltjes en ander keramiek in de badkamer waren geweest. En ik bedacht dat de inhoudelijke onderwerpen waar wij ons als Staten doorgaans mee bezighouden, of mee bezig hóren te houden, soms dichterbij huis zijn dan menig Brabander denkt. En gelukkig zijn de meeste van mijn collega-Statenleden zich doorgaans van datzelfde idee bewust, namelijk dat we hier allemaal proberen Brabant mooier te maken door inhoudelijk met elkaar te discussiëren over allerlei onderwerpen. Wij waren als VVD dan ook verbaasd om te horen dat juist een deel van die collega-Statenleden die bekendstaan als inhoudelijk zeer betrokken, zich nu ineens hard maakten voor een extra vergadering om over een proces te praten met elkaar.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, nog even voor het weekend. U maakt de Brabander ..., u maakt Brabant zo verschrikkelijk mooi met al die windmolens van de VVD, het is echt prachtig. De tranen schieten in mijn ogen van verdriet als ik zie wat u Brabant aandoet.

De **voorzitter**: Wilt u het kort houden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Gelukkig hebben we alle tijd om ernaar te kijken, aangezien we in de file staan omdat u weigert wegen aan te leggen. Dus u doet het fantastisch.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. Mevrouw Dirken vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik heb geen vraag gehoord, dus ik ga maar gewoon verder.

Wij hebben het vandaag kennelijk over een proces met elkaar, niet over de inhoud, niet over hoe we de zaken die ik noemde en al die andere dingen op kunnen lossen, en niet over hoe we voor de Brabander zaken nog beter kunnen maken, maar we gaan een hele vergadering lang met alle Statenleden praten over de procesgang van een dossier. En helaas, daarbij gaan we ook nog sommige mensen op het verkeerde been zetten door het woord 'stikstof' in de aanvraag te gebruiken, terwijl het daar helemaal niet over gaat.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik ken mevrouw Dirken als een inhoudelijk Statenlid en ik heb altijd veel met de VVD gemeen gehad, en dat is: we willen een gelijk speelveld creëren als het over energie gaat, Essent, noem maar op. Dit hele onderzoek was erop gericht om een gelijk speelveld te creëren tussen de agrarische sector en de veehouderij. Dat is de aanleiding voor het hele onderzoek en wat daar ligt. Dan bent u toch ook geïnteresseerd in de inhoud van dit onderzoek, om dan met elkaar ook een gelijk speelveld te kunnen creëren, zoals altijd de lijn van de VVD is?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik ben blij dat u die vraag stelt, want dat is nou precies het hele punt dat wij vandaag willen maken. Wij willen het hartstikke graag over de inhoud hebben, maar daar hebben wij allerlei andere instrumenten met elkaar voor afgesproken en daar hadden we het ook al 24 keer met elkaar over kunnen hebben, maar in plaats van dat we ervoor kiezen om dat in een themavergadering te doen, of op een andere wijze waarop we dat kunnen organiseren, hebben we het over een proces met elkaar.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we het met elkaar eens zijn. Ik denk dat we twee jaar lang met elkaar wilden discussiëren over dat level playing field en een gelijk speelveld creëren in de agrarische sector. Twee jaar lang zijn we vaak met elkaar in gesprek geweest, maar hebben we er nooit weet van gehad dat dit er lag, dat dit de onderzoeksvraag was. Twee jaar lang hebben we niet met elkaar inhoudelijk kunnen discussiëren, wat u nu zo graag wilt. Dat is precies ons punt. U wilt toch ook gaan voor de inhoud en was toch ook twee jaar lang geïnteresseerd in die informatie, om het mee te kunnen nemen in de debatten?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, mijnheer Vreugdenhil, dat is dan het punt waarover we denk ik met elkaar van mening verschillen. Ik ken u net zo goed als een inhoudelijk zeer betrokken Statenlid en wat ik dan ook niet begrijp, is dat u niet aangeeft dat u ook al veel eerder wist dat dit speelde. We hebben begin juli het jaarverslag van de ODZOB gekregen en daar staat keurig in vermeld dat we, zoals we ook gezegd hadden, een aantal pilots gingen doen. We hebben gewoon een taakopdracht VTH verstrekt aan de gedeputeerde, die gaat ermee aan de slag. In het jaarverslag staat keurig vermeld wat er allemaal in het BPO is gebeurd, wat daarmee gedaan is. Deze pilot wordt daar genoemd. We hebben dat allemaal gekregen, dan is er een lijst met ingekomen stukken, die hebben we 22 september in deze vergadering behandeld, en dan had u het moment gehad om te zeggen dat we het erover wilden hebben, maar dat heeft u niet gedaan.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, wat mij nou vooral stoort is dat de VVD het heel erg op de procedure gooit, dat het allemaal op een andere manier procedureel had aangevlogen kunnen

worden. Wat essentieel is, is dat er nu vandaag gewoon een vraag voorligt die controleert op wat u zegt, het proces, maar het proces is in dit geval wel essentieel voor de inhoud. De belangrijkste vraag die wij hier wat mij betreft vanavond moeten stellen, is in hoeverre dit, de bekendheid van dit stuk, had mee kunnen wegen in de besluitvorming rond de 7de juli. Het niet weten en het niet kunnen weten van die materie, heeft invloed kunnen hebben op de besluitvorming die toen voorlag, omdat, zoals de collega van de ChristenUnie het al aangaf, het gelijke speelveld niet duidelijk in beeld was gekomen. Daarom is het essentieel dat we gewoon tijdig hadden moeten weten wat deze informatie was.

De **voorzitter**: Het punt is helder.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het had van de gedeputeerde gewoon proactief naar voren moeten komen en daarom is het proces in dit geval sturend voor de inhoud.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, mijnheer Van Hattem, niet elke zin waar het woord 'plastic' in voorkomt gaat over hetzelfde, en zo gaat ook niet elk onderzoek, of elk rapport waar het woord 'stikstof' in voorkomt over hetzelfde. In dit geval gaat het over een VTH-rapport, en dat is echt iets heel anders dan waar we het in juli over gehad hebben.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, het gaat om de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden vanuit de verschillende sectoren, en als we kijken: we hebben het over de landbouw, we hebben het over de industrie, die afweging moet gemaakt kunnen worden als er zo'n verstrekkende maatregelen worden genomen zoals ze 7 juli zijn genomen, en dan moet ook alle beschikbare informatie die in dat kader voorhanden is ..., en als de gedeputeerde weet dat er zo'n belangrijk onderzoek plaatsvindt naar de industrie, dat toch een voorname factor is, dan had die informatie gewoon beschikbaar moeten worden gesteld, en dan is het proces gewoon ontzettend belangrijk voor de inhoud.

De **voorzitter**: Is helder. Everling.

De heer **Everling** (SP): Nog even hierop volgend, voorzitter. 7 juli ging het debat over aanpassingen op basis van de Verordening stikstof Natura 2000-gebieden, dat was een convenant ervan, en dit was een afspraak met de agrarische sector en niet met de industriële sector. Dus daar ging het om. Maar ik had eigenlijk ook nog een verduidelijkende vraag op basis van de interruptie die de heer Vreugdenhil daarnet had. Want als ik hem zo goed beluister, wil hij echt werkelijk van elk agendapuntje, elk rapportje, op de hoogte gebracht worden dat voorbijkomt in een bestuurlijk overleg, zonder dat dat bestuurlijk overleg zelf aldaar een klap op heeft gegeven? Is dat wat hij daadwerkelijk wil?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik zal eerst op de eerste vraag over het convenant stikstof ingaan, waar letterlijk in staat 'proportioneel bijdragen in combinatie met de emissiereductie uit andere bronnen als verkeer en industrie'. Punt 1 uit de doelstellingen van het stikstofconvenant; lees hem nog eens een keer na, dan hebben we in ieder geval dezelfde informatie. En het tweede punt: ik hoef niet alles exact te weten, maar als wij bijvoorbeeld de nieuwsbrieven hadden gehad die uitgegeven waren waarin

op de verschillende onderwerpen stond, op hoofdlijnen, wat er onderzocht werd, wat de tussenresultaten waren en wat de vervolgstappen geweest waren, waren wij denk ik goed op de hoogte geweest. En het tweede punt: wij hebben een aantal keren – luister de band nog maar eens na – heel expliciet die vraag gesteld aan de gedeputeerde, en als je dan de antwoorden daarop leest, dan schieten de tranen in je ogen. Daar wordt gewoon gezegd: daar heeft het niks mee te maken, en wordt er bagatelliserend gesproken: dan hebben we het over parkeerplaatsen bij kinderdagverblijven – de letterlijke woorden van de gedeputeerde. Die vraag hebben we inderdaad concreet meermalen gesteld en daar hebben we geen antwoord op gekregen.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik herken dat niet zo, zoals de heer Vreugdenhil nu aangeeft. Maar volgens mij is het duidelijk. De heer Vreugdenhil wil dus inderdaad dat alle informatie van bestuurlijke overleggen waar nog niet eens een besluit over genomen is door het bestuurlijk overleg zelf, naar ons toegestuurd wordt.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat mevrouw Dirken haar betoog nu vervolgt.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Voorzitter. Wij willen het heel graag een keer over de inhoud hebben, maar op een ander moment, namelijk op een moment dat wij met elkaar ook afgesproken hebben dat we het hierover gaan hebben en dat we dan ook van tevoren met elkaar kunnen bespreken welke stukken we daar zoal bij willen hebben. Wij hebben als VVD geen vragen aan de gedeputeerde over de procesgang. Voor ons was en is die in dit dossier namelijk helder. Zoals wij elders al hebben aangegeven, willen wij verder weinig tijd kwijt zijn aan deze voor ons overbodige vergadering. Wat de VVD betreft gaan we dus heel snel weer over tot echte onderwerpen waar Brabant wel op zit te wachten.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar betoog. Dan is nu de fractie van het CDA. Nog een interruptie op de valreep. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik hoor nu mevrouw Dirken van de VVD zeggen: over échte onderwerpen. Beschouwt u dit, dit democratische proces van controleren dan als een nep-onderwerp?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou ja, het woord 'nep' komt kennelijk elke Statendag wel een keer terug, dus gelukkig kan ik die nu afvinken. Nee, ik beschouw dit niet als een nep-onderwerp. Ik vind dat wij als Staten onze taak heel serieus moeten nemen en als we die heel serieus nemen, dan hebben we het ook over controle op GS op de momenten dat het echt nodig is. Het gaat hier om een procedure die gewoon gevolgd is naar aanleiding van een opdracht die wij destijds hebben meegegeven, en dan verwacht ik van de gedeputeerden die hier zitten dat, als daar iets in verandert, zij het ons dan vertellen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter en dat is dus de vraag of dat gebeurt. Daarom staan wij hier, daarom staan wij hier als echte volksvertegenwoordigers, om GS te controleren. Als de hele oppositie vraagt om, bijna heel de oppositie vraagt om een debat, dan is het toch echt een belangrijk moment om die wegging te kunnen maken, om die discussie te kunnen voeren. Dan kun je toch niet zeggen als ..., dat

we met een overbodige vergadering bezig zijn voor zo'n belangrijk debat, en gewoon ook nog eens aansluitend op een reguliere vergadering, dus heel dat verhaal over kosten en dergelijke: kom daar niet mee aan. Dit is gewoon onze democratische plicht en onze democratische controle die wij hier uitoefenen.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, ik ben eigenlijk wel benieuwd, mijnheer Van Hattem – want ik vroeg het net aan uw collega Boon, maar kreeg daar niet echt antwoord op –: als u dit nu zo enorm vreselijk belangrijk vindt, waarom niet in november? Waarom heeft u toen niet ons helemaal platgegooid met schriftelijke vragen? Waarom heeft u in de procedurevergadering niet zitten lobbyen bij de andere partij met wie u het nu indient, om stante pede een vergadering hierover te houden? Want het is een cruciaal thema.

De **voorzitter**: De vraag is helder. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dit is weer het toppunt van zieligheid eigenlijk een beetje vanuit de coalitiepartijen: alles verstoppen achter de procedurevergadering. De procedurevergadering is heilig, want daar kunnen we de boel blokkeren, dat is de achterkamer waar we het kunnen regelen, en dit is het openbare, plenaire debat, hier kan de burger meekijken, hier weet de boer, de burger, de ondernemer wat er gebeurt en wat er zich hier afspeelt. En het belangrijkste is, zoals de collega van de ChristenUnie, Hermen Vreugdenhil, al aangaf: er zijn daarna nog nieuwe feiten aan het licht gekomen op basis van technische vragen die hij heeft gesteld, dus daarom is dit gewoon een heel relevant moment om dit debat te kunnen voeren.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Van Hattem. Wel zo netjes als u dan tegen diezelfde boeren en burgers en dergelijke zegt dat bij die procedurevergadering, waarvan heel duidelijk is welke partijen er voor zijn om meteen maar te agenderen of niet, een heleboel van deze partijen, waaronder de PVV, dit allemaal niet belangrijk genoeg vonden om te bespreken. Dus niks over gesloten deuren, u vond het niet belangrijk genoeg. Punt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dit is, dit is weer typisch terugvallen op het verstoppen achter de procedurevergadering. We hebben, we hebben een achterkamertje ingericht, waar stukken worden er doorheen gejast, alles wordt met Statenmededelingen aangeboden, er worden geen Statenvoorstellen neergelegd, nee, alleen maar Statenmededelingen, die worden als een bijlage erbij gevoegd. En als er dan een keer niet direct op wordt gereageerd, dan is het alles gepasseerd en is de coalitie veilig, dan hebben we hier geen discussie meer en geen democratische controle meer en ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, uw punt?

De heer **Van Hattem** (PVV): ... dat past niet bij een echte volksvertegenwoordiging waar wij hier vanavond voor staan.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, mijnheer Van Hattem: achterkamertjes? Ik wil u er toch op wijzen dat onze procedurevergaderingen openbaar zijn en onze presidiumbijeenkomsten ook, dus: achterkamertjes? En, mijnheer Van Hattem, u had het over nep. Welke fractie noemde deze Staten ook weer een nepparlement? Volgens mij was dat toch uw fractie.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, hier direct op aangesproken. Mijn collega, die hier naast me staat, de heer Boon, die heeft heel duidelijk gezegd dat wij niet niét als nep-Staten behandeld moeten willen worden, dus niét. Dat is wat er is gezegd. En dat moeten we ook zien te voorkomen door hier vandaag als echte volksvertegenwoordigers onze democratische rol uit te oefenen. En u kunt nog met honderd procedurevergaderingen of presidiums aankomen, dit is de enige openbare plek waar iedereen kan meekijken, waar notulen van worden gemaakt, letterlijk, en video-opnames.

De **voorzitter**: Helder. Dank u wel. Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voorzitter, ik stel voor dat we overgaan naar de inhoud en dat de heren met dit debat ophouden en dat we het daadwerkelijk gaan hebben waarvoor dit debat is aangevraagd.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel was net iets ... Nee, de heer Boon was eerder. Gaat uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, u sloot ..., mevrouw Dirken van de VVD sloot af dat ze dit onderwerp niet belangrijk vond. U hebt op 7 juli samen met de coalitie vele boerengezinnen/-bedrijven kapotgemaakt. Kunt u voorstellen dat wij dit op 7 juli, deze informatie, wel belangrijk vond? U stapt er zo overheen, over die vele boerengezinnen, wij vinden dat wel belangrijk voor Brabant, voor die gezinnen. Kunt u voorstellen dat wij die informatie wel hadden willen hebben?

De **voorzitter**: Dat is het onderwerp van dit debat en ik stel voor dat we daarover straks ook naar de gedeputeerde gaan luisteren. Geen voorschot op conclusies nemen die we nog samen moeten trekken, lijkt me aan de orde. Mevrouw Dirken en dan de heer Van der Wel.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Als u eerder informatie had willen hebben, dan heb ik net al aan de heer Vreugdenhil uitgelegd dat er op verschillende andere momenten al informatie was. Alleen, daar heeft u misschien allemaal overheen gelezen. Dat kan. Daar kan ik niks aan doen.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, ik heb het over 7 juli. Ik heb het niet over 13 november, ik heb het over 7 juli. Kunt u voorstellen dat wij voor al die gezinnen, waarvoor we toen keihard aan het knokken waren, die nu kapotgemaakt zijn door u en uw coalitie, dat wij dat wel belangrijk vonden, en anderen ... ?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Zoals ik net al zei: op 3 juli is er keurig een brief verstuurd door de Omgevingsdienst waarin deze pilot ook is beschreven. Dat was op de zevende.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Een vraag aan u, maar ook aan andere coalitiepartijen. Nadat Hermen Vreugdenhil van de ChristenUnie bekendmaakte: 'ik wil graag een Statenvergadering organiseren', waarom heeft u toen het verzoek gesteund van de SP om een themavergadering over dit onderwerp te organiseren?

De **voorzitter**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Omdat wij het, nogmaals, heel graag over de inhoud van dit hele stuk hadden willen hebben. Maar deze vraag is niet gegaan om het over de inhoud te hebben, en dat ging de themavergadering wel. Er waren al vragen gesteld door inderdaad het deel van de oppositie dat niet om deze vergadering heeft gevraagd. Dat heeft mevrouw Roijackers van GroenLinks gedaan en die heeft daar gewoon inhoudelijk goede vragen over gesteld. Nu, daar hadden wij het graag tijdens een themavergadering verder over gehad.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Zojuist constateerde een aantal partijen, waaronder u ook zei, dat het toen niet was geagendeerd, dat rapport. Toen was het klaarblijkelijk niet belangrijk. Daarna zijn er vragen gesteld en daarna zei u van: ik wil daar een aparte themavergadering over. Maar waarom stelt u dan die vraag over de themavergadering nádat de heer Vreugdenhil vraagt om een debat over deze orde? Waarom, wat wilt u daarmee dan bereiken?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Om te beginnen heb ik er niet naar gevraagd maar heeft de SP dat gedaan. Ere wie ere toekomt. En volgens mij was de volgorde andersom.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil volgens mij als eerste.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou inhoudelijk vooral. Ik vind dat u een goed punt maakte, of de gedeputeerde nou goed heeft geïnformeerd. En natuurlijk ben ik ook gedurende die hele periode alle Statenmededelingen en alle memo's langs geweest, want ik denk van: ja, dan zal ik daar ergens iets gemist hebben. Er zijn tal van memo's langsgekomen, over de PAS, over de rol van de industrie, over andere praktijken, en nergens, nergens bij een memo of bij een Statenmededeling, maar misschien heb ik er overheen gelezen, wordt dit expliciet daarin gemeld en ook, zeg maar, de tussenresultaten van het onderzoek. Is dat dan niet het moment om juist de Staten daarin expliciet te informeren, en zéker als iets bestuurlijk gevoelig is? Dan is volgens mij hier wel de lijn, dat we direct ofwel het presidium, ofwel op een andere manier, daarin de Staten op de hoogte stellen.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik heb geloof ik niet echt een vraag gehoord, maar dan meer in een algemene reactie. Als wij een gedeputeerde op pad sturen om bepaalde zaken te doen, in dit geval het uitvoeren van het VTH-beleid, met alles wat daarbij hoort, namelijk het controleren van bedrijfstakken op het wel of niet hebben van een vergunning, en dat wordt provincie-breed opgepakt, dan geldt daar voor ons

hetzelfde bij als wanneer we een breed project oppakken in het kader van de controle voor leegstand, of alle andere projecten waar we opdracht voor hebben gegeven, en we gaan ervan uit dat die uitgevoerd worden. Pas op het moment dat daar echt iets in verandert, extra geld nodig is, noem maar op, dan verwacht ik dat ik daar een extra memo over krijg.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, daar zou u gelijk in hebben, ware het niet dat dit onderzoek erop gericht was om een level playing field tussen agrarische sector en industrie te krijgen. Kijk naar de aanleiding voor het onderzoek zoals die daar ook aangegeven is en ook besproken is in het BPO. En dat maakt het zo cruciaal dat die twee elementen wel met elkaar in verbinding worden gebracht en in het convenant stikstof nadrukkelijk gezegd wordt: als we daar proportionele maatregelen nemen, dan moeten er ook maatregelen voor afname van de industrie genomen worden. Dan bent u het toch met ons eens dat daar nadrukkelijk de verbinding tussen deze twee onderwerpen zit?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Mijnheer Vreugdenhil. Waarover we het in ieder geval eens zijn, is dat elk bedrijf, of het nou landbouw, industrie, of welke sector dan ook is, moet voldoen aan de regels die bij een vergunning horen. Volgens mij is dat precies wat de gedeputeerde onderzocht heeft.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, u zegt: 3 juli, toen is het bekendgemaakt dat er een pilot zou lopen, daar is mededeling van gedaan. Maar vindt u het dan niet ... had u het dan niet wenselijk gevonden dat er ook over de inhoud, de nadere inhoud ervan, mededeling was gedaan, zodat wij daar kennis hadden kunnen nemen van wat er in die pilot was ..., bekend was? Want die inhoud, die werd nog niet bekendgemaakt aan PS.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik vind dit wel een heel interessante, als ik die probeer in tijd weg te zetten, want dan vraagt u dus: als ik net zeg dat er op 3 juli een jaarverslag van ODZOB is verstuurd, waar van alles en nog wat in staat, dat de gedeputeerde dan een memo gaat maken waarin hij het jaarverslag nog een keer overtypt. Dat vind ik een beetje te veel.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, waar de nadere informatie uit het pilot, dat die bekend wordt gemaakt aan PS. Dus niet uit het jaarverslag. Het jaarverslag vermeldt alleen dat er een pilot is, maar de inhoud van die pilot, die had bekend moeten worden, die hadden we moeten weten, want daar hadden we een afweging mee kunnen maken. En nu is dat aspect buiten het afwegingskader van PS gehouden.

De **voorzitter**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, mijnheer Van Hattem, ik denk dat u gewoon constateert, met een deel van de oppositie, dat u gewoon te laat bent geweest met reageren, want ik heb destijds het stuk gelezen en ik dacht: nou, we zitten midden in een proces en ik hoor wel hoe het afloopt.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik heb wat moeite met de suggestie die gemaakt wordt dat er met de informatie uit het rapport een ander besluit zou worden genomen over de landbouw. Wat in het rapport duidelijk blijkt, is dat er een aantal impact hebbende sectoren zijn over de stikstofemissie en dat op iedere sector een plan van aanpak nodig is, de één voor landbouw – dat hebben we in juli met elkaar besproken –, de ander voor industrie – dat is onder andere waar dit rapport over gaat – en ik kan me zo voorstellen dat er ook een plan van aanpak rondom mobiliteit noodzakelijk is, want ook die speelt een rol in uitstoot. Dus waarom maakt het nou zoveel uit dat op het moment dat wij op 7 juli over een bepaalde sector een besluit nemen, dat u weet wat er in al die andere sectoren gebeurt?

De **voorzitter**: Goed. De vraag is algemeen gesteld. Ik vind het heel goed om het debat interruptiegewijs voort te laten gaan, maar ik let ook even op de orde die we straks hebben afgesproken. Deze vier interrupties sta ik nog toe en dan wil ik echt mevrouw Dirken vragen verder te gaan en af te ronden. De volgorde ben ik even kwijt, maar de heer Boon was als eerste.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik hoorde mevrouw Dirken zeggen dat wij te laat hebben gereageerd, maar de gedeputeerde heeft ook een informatieplicht. Hij moet ons proactief informeren en dit was cruciale informatie voor sommige fracties. Vindt u dat hij voldaan heeft aan zijn informatieplicht richting de Staten?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Mijnheer Boon. Dat heb ik een vraag aan u. Als alle gedeputeerden zoals ze hier zitten over alles wat ze de hele week doen, ons maar stukken gaan sturen over wat ze die week gedaan hebben, en waar wij misschien iets van gaan vinden, gaat u ze dan ook lezen?

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, mevrouw Dirken, dat is geen antwoord. Maar ik ben erbij ..., u bent er ook bij geweest: we hebben hier bijna twaalf uur, misschien wel langer, zitten praten. Er is meerdere keren gevraagd om andere industrieën, of andere sector, hoe dat nou zat, die verdelingen. Dat is meerdere keren gevraagd – jawel, daar is wel om gevraagd – daar is geen antwoord op gekomen. En dan vraag ik u nogmaals: vindt u dat deze gedeputeerde de Staten proactief heeft geïnformeerd en voldaan heeft aan zijn informatieplicht?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): We krijgen een soort semantische discussie, denk ik, over wat actieve informatieplicht is. Ik heb nu al een keer of vijf gezegd dat ik vind dat gedeputeerden mij actief iets moeten gaan vertellen op het moment dat ze iets anders doen dan wat we ze meegegeven hebben om uit te voeren.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Wat mij betreft, ik hoor u net zeggen dat: er loopt een onderzoek en dan zien we het wel. Dat vind ik nogal een verstrekkende conclusie, want zo'n onderzoek is wel van wezenlijk belang. Als u op dat moment weet hè, dat er zo'n onderzoek loopt, dan moet u zeggen van: dan is dit voorstel, wat verstrekkende gevolgen heeft voor de agrarische sector in Brabant, nog niet rijp voor besluitvorming. Dan moeten we, als u leest dat er een onderzoek loopt, eerst afwachten wat er uit dát onderzoek komt en dan pas kijken welke maatregelen er eventueel genomen zouden kunnen worden ten aanzien van de agrarische sector of andere sectoren. Waarom heeft u dan niet dat onderzoek afgewacht voordat u tot besluitvorming bent overgegaan richting de agrarische sector?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Mijnheer Van Hattem, er is echt sprake van twee verschillende onderwerpen. Het één ging over landbouw, en dit gaat over een onderzoek naar VTH. Dat zijn twee verschillende dingen. Ik heb dat jaarverslag gelezen, zoals ik ook de andere stukken van de omgevingsdiensten regelmatig lees, daar staan hele belangrijke en hele mooie dingen in. Dan zal ik mijn woordkeuze van daarnet iets nuanceren: ik heb gelezen dat de gedeputeerde keurig heeft voldaan aan de vraag om een aantal zaken op te pakken, die staan ook keurig bij de omgevingsdiensten vermeld. Dus ik heb van weerskanten een bevestiging dat de gedeputeerde aan het doen is wat we van hem gevraagd hebben en dat betekent dat hij op schema ligt met een aantal dingen en als daar dingen in veranderen, of er zijn uitkomsten te melden, dan worden wij daarover geïnformeerd.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dit kan natuurlijk niet. Je kunt natuurlijk niet gaan zeggen: we gaan de agrarische sector en de industrie helemaal van elkaar losknippen in dit verband, want we hebben maar één beschikbare stikstofcapaciteit, die verdeeld moet worden onder de verschillende sectoren. En als je dan zegt van: 'ja, we zien het allemaal apart', dan ,,, dan gaat deze hele PAS-systematiek natuurlijk niet meer werken. Dus hoe kunt u nou zeggen dat die twee sectoren gewoon helemaal los van elkaar worden gezien, terwijl we wel met één PAS-systematiek werken?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik weet niet of ik het nou nog voor de vijfde keer in een andere zin moet proberen te gieten, maar volgens mij heb ik al een paar keer uitgelegd waarom wij dat toch echt anders zien. Het zijn twee verschillende onderwerpen geweest.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ben het eens met de VVD. Wij hebben het rapport ook zo gelezen van: de gedeputeerde heeft actie ondernomen, mooi, het loopt, er worden maatregelen genomen, en dat is prima. Dan vind ik het raar dat u dan zegt, op het moment dat de SP voorstelt om een inhoudelijke themavergadering erover te gaan hebben, terwijl u zegt van: nou, het loopt, niks aan de hand, het gaat goed, dat u dan direct binnen hele korte termijn reageert: prima, wij steunen dat verzoek. Maar u was toch op de hoogte van het feit dat de heer Vreugdenhil een Statenvergadering wilde organiseren? Waarom bent u dan zo in dat gat gesprongen, als u zei van: het is mooi, het loopt? Waarom wilde u zo gretig ...?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): De SP heeft naar aanleiding van alle vragen en wat er is gebeurd sinds de kerstvakantie gezegd: is het geen goed idee om een themavergadering te houden? En ja, dat vind ik een heel goed idee.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dus als er iets in mij opborrelt, en ik benader u, dan steunt u mij binnen tien minuten? Dat is goed om te weten ...

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou ja, dat ligt eraan wat er in u opborrelt, daar heb ik niet zo'n invloed op.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee maar, voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, nee. Mevrouw Dirken heeft u geantwoord: het hangt ervan af wat er opborrelt. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. De VVD noemde ons als partij, als onderdeel van de oppositie, die het goed had gedaan en gaf ons een compliment; daar wil ik de VVD voor danken. Wel heb ik een vraag over het antwoord op onze schriftelijke vragen vanuit het college en de mening van de VVD over dat antwoord. En de mening wil ik weten in het licht van het feit dat het stikstofoverschot moet worden teruggedrongen, in het licht van het hier een aantal keren geuite level playing field, in het licht van het feit dat de industrie, of het nou tussen de 1% tot 3% of 11% is, maar een zekere bijdrage heeft ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijn vraag is: in het antwoord dat wordt gegeven op een van onze vragen, het allerlaatste antwoord, is gezegd: toezicht en voorlichting die sinds het in werking treden van het PAS op 1 juli 2015 wordt uitgevoerd en wordt gegeven, is erop gericht om de stikstofemissies die nu al plaatsvinden, te legaliseren. Wat vindt de VVD van het feit dat industriële stikstofemissies worden gelegaliseerd binnen het PAS?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): De VVD vindt, maar dat zei ik net ook al, dat elk bedrijf, ongeacht in welke tak van sport het zit, moet voldoen aan de vergunningplicht die daar geldt. En als je niet voldoet aan de regels die er gelden, dan moeten we daar handhaven, en dan maakt het me helemaal niet uit in welke tak van sport je zit.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Je stoot uit als industrie – dit zijn de grote jongens die zijn gecontroleerd hè? – en je emissie, wat die ook is, gaan we legaliseren, maar het heeft wel een zekere bijdrage aan de stikstofoverlast. Moeten we niet als overheid zeggen: we gaan niet bij voorbaat legaliseren, we gaan eerst kijken wat je effect is, en dan gaan we kijken wat, gezien onze opgave, verstandig is om te gaan doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken. Ik zie dat de gedeputeerde popelt om te antwoorden op vragen die worden gesteld en dat is ook een beetje de volgorde der dingen denk ik.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik ga een beetje al zijn antwoorden al wegkapen, denk ik, sorry. We hebben in Nederland een systeem met elkaar afgesproken dat overtreders altijd eerst de mogelijkheid moeten krijgen om te kijken of wat ze illegaal doen, te legaliseren is, en dat gaan we niet anders maken vandaag.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Dirken, u rondt uw betoog af.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik was eigenlijk al klaar.

De **voorzitter**: Precies, het was op de valreep; dat waren de laatste vier die ik toestond in deze ronde. Dan gaan we nu verder met de bijdrage van de fractie van het CDA. De heer Kuijken voert het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja, dank je wel, ik stond al een tijdje klaar en het ging inderdaad helemaal over de procedure. Ik wil heel snel naar de inhoud. Wat me trouwens wel verbaast, is: er wordt heel veel gezegd van, 'we willen hier heel graag naar de inhoud gaan', maar ondertussen hoor ik, vooral van de VVD, heel veel over populisme, over tegeltjes in het buitengebied en waarom nou niet een Statenvergadering, en dan denk ik: ja, wat had je dan in die themavergadering verteld? Daar ben ik dan heel erg nieuwsgierig naar.

De kritiek van het CDA op de gang van zaken rond het BPO-onderzoek richt zich op twee punten. Mijn eerste punt. De volgorde van de genomen bestuurlijke maatregelen, even los van de inhoud, is te verdedigen. Als de agrarische sector 48% van de stikstof uitstoot en de industrie 3% tot 11% – of 1%, maar goed, in het rapport staat 3% tot 11% – en je doel is om de stikstof te reduceren, dan zou het een politieke keuze kunnen zijn om je eerst op de agrarische sector te richten. Vanuit dezelfde gedachte zou je ook uit kunnen leggen dat direct daarna de industrie aan bod komt. Als een schip aan diverse kanten water maakt, dan ga je eerst de allergrootste gaten dichten, of als het fileprobleem de spuigaten uitloopt, dan ga je eerst de grootste knelpunten aanpakken. Graag hadden we ook bij de agrarische sector gezien dat je eerst daar waar het knelt maatregelen neemt, maar goed. Anyway, dat heet prioriteiten stellen. Nogmaals, dat is een politieke keuze die uit te leggen is. Verder is de pilot om het bedrijfsleven van Brabant te screenen voortgezet. De eerste screen had als doel om de vergunnings situatie van de industrie in kaart te brengen. De gedachte achter het voortzetten van de pilot was om eerst die risicovolle bedrijven aan te pakken, dus waar je ook echt de kans hebt dat er echt overschreden wordt en dat er geen vergunnings situatie was. Risicogericht handhaven, dat is, vooral ook gezien de beperkte capaciteit bij de omgevingsdiensten en de problemen die ze hebben, logisch.

Maar wat klopt hier nu niet? Waarom staan we nu in deze speciale Provinciale Statenvergadering? Wat ontzettend vreemd is, is dat het nalevingsgedrag van de industrie zo lang een black box is geweest, en met 'black box' gebruik ik letterlijk de woorden uit het BPO-onderzoek, uit de onderbouwing van de pilot. Heeft de gedeputeerde hier niet jarenlang last gehad van een tunnelvisie gericht op de agrarische sector, om er in een zeer laat stadium pas achter te komen dat een groot deel van de stikstofuitstoot in de industrie vergunningloos opereert? Dat is op zichzelf heel erg bijzonder. Maar wat nog belangrijker is: wanneer het ging om maatwerk, konden agrarische bedrijven in West-Brabant, agrarische bedrijven met een Beter Leven-keurmerk, agrarische bedrijven van ondernemers die bijna met pensioen wilden gaan, op geen enkele coullance rekenen van dit college. Er werd generiek beleid over Brabant uit gekieperd. En nu gaat het om de industrie en lijkt de urgentie toch wat minder bij het college. Blijkbaar kan daar wel maatwerk

toegepast worden in de industriële sector. Sommige typen bedrijven, die met verbrandingsinstallaties, worden meteen direct aangepakt en sommige niet. Maar er kan blijkbaar ook maatwerk toegepast worden tussen hele sectoren. De ene sector, die financieel onder druk staat, ziet regel na regel over zich heen komen en de andere sector kan jarenlang zonder enige vergunning te veel stikstof uitstoten.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik ben benieuwd, zeg maar, als u het rapport gelezen heeft, en de conclusies die daaruit komen, of u dan de conclusie heeft, dat u zegt van: nou, die bedrijven opereren buiten de vergunning, of zegt u: eigenlijk de meeste opereren binnen die vergunning? En dan kan het nog wel te veel zijn, maar er is op een gegeven moment gezegd: dit is toegestaan.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Die pilot is op twee sporen gegaan. Eén: bedrijven met een vergunning, kijken of ze daar binnen blijven. Daar waren de overtredingen niet dusdanig, om daarop in te zetten; er was maar één overtreding naar mijn goede geheugen. En er was ook: bedrijven die geen vergunning hadden, kijken of ze uitstoten en of ze vergunningplichtig zijn. Vooral die laatste categorie, daar doel ik op: dat is heel vreemd, dat was 30%, en dan denk ik: nou, pfoe, daar hadden we wel eerder achter kunnen komen en daar mogen we ook wel harder op doorpakken. Dan gaat het om de level playing field, dat we daar gewoon alle bedrijven wel gelijk in op laten trekken.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Gelukkig delen we dan de conclusies van het rapport, in die zin van: 30% is best veel, maar aan de andere kant: van degenen die een vergunning hebben, is er maar één geval die er overheen is gegaan. Dan kunnen we nog twisten of dat te veel is, dat komt dan misschien later, maar in ieder geval delen we dezelfde conclusies. Dan begrijp ik uw verhaal ook beter.

De **voorzitter**: Oké. Dan kan Kijken zijn betoog vervolgen. Bij dezen.

De heer **Kijken** (CDA): Ja, en die prioritering valt zelfs te verdedigen. Alleen, het is wel een beetje inconsequent met wat we met de agrarische sector hebben gedaan. Dit is in ieder geval bijzonder inconsequent en dat zal door veel veehouders die met de maatregel van 7 juli geconfronteerd worden, en misschien zelfs gedwongen moesten stoppen, als regelrecht oneerlijk ervaren worden. In eerste termijn wil het CDA van dit college weten waarom er binnen de veehouderij niet aan enig maatwerk gedaan kon worden en binnen de industriële sector wel. Een andere vraag is: waar is het dit college nu precies om te doen? Om stikstofreductie, of om snoeien in de veehouderij?

Het tweede punt gaat meer over de procedure. Het is zacht gezegd bijzonder ongelukkig dat nergens in het uiterst gevoelige en impactrijke debat van 7 juli, noch in de voorafgaande weken, ook maar met één woord gerept is over de maatregelen ten aanzien van vergunningloos opereren door de industrie. En de heer Vreugdenhil heeft er ook in de Statenvergadering om gevraagd: wat doet u nog meer, pakt u ook de industrie aan? Toen kwam er helemaal niks. Het is wel heel bijzonder dat daar niet over gerept is. Deze procedurele keuze van deze gedeputeerde is van groot belang, omdat het CDA de zonet geschetste inhoudelijke punten die ik had, nooit aan de orde heeft kunnen stellen. Die kans is ons ontnomen. U had

gewoon kunnen laten zien wat u nog meer had gedaan om de effecten van stikstof terug te dringen – integraal werken, heet dat – en dat heeft u nagelaten.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik ben het best op een aantal punten met de CDA-fractie eens. Ik voel ook met u mee en ik kan ook een stuk met u mee redeneren, wel in aanloop op het debat dat we met elkaar hebben gevoerd op 7 juli. U bent zelf bioloog. Zeker heb ik dit rapport gemist, maar ik vind ook dat we met zijn allen wel aan een tunnelvisie hebben geleden, want wij moesten nota bene zelf als GroenLinks-fractie een ecooloog hier naar het provinciehuis halen, om het hier te hebben over wat die stikstof nou precies voor schade aanricht op de natuur ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Is het CDA met ons van mening dat we met zijn allen een beetje een te smal debat hebben gevoerd in de maanden voorafgaand aan het debat van 7 juli?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Dat ben ik helemaal met u eens. Daarom wilde ik ook in tweede termijn – maar ik kan het ook nu doen – om een toezegging vragen, om nu integraal een keer over deze materie door te spreken. Wat is het geval? De uitkomsten van, laat ik maar zeggen het tweede deel van de pilot, komen, als ik me goed herinner, begin 2018 naar ons toe als Staten, en dan weten we hoe het met het bedrijvenbestand staat in de vergunnings situatie. Dan denk ik: laten we dat dan als moment aangrijpen om eens echt naar die percentages te kijken: hoeveel is het nu en onder welke aannamen is het dan 1%, 3% of 11%? Twee: kom met een uitputtend overzicht van alle maatregelen die je neemt om stikstofdepositie terug te dringen en kijk hoe het met de PAS-segmenten is, hoe ver ze uitgeput zijn en welke ruimte er nog is. Ik denk dat je daar in integraliteit het hele stikstofdebat zou moeten voeren. En ja: op 7 juli hebben we alleen maar het onderdeel landbouw gedaan. Dat is te smal geweest.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Heel goed. Ik denk dat GroenLinks het CDA daarin ook zal steunen. Wel wil ik het CDA vragen of er ook steun is om het te hebben over de effecten van stikstof, uit welke bronnen dan ook, op natuur en op gezondheid. Kunnen wij op die steun ook rekenen?

De heer **Kijken** (CDA): Uiteraard, daar doen we het voor. Daar is de hele stikstofdepositiereductie voor nodig.

De **voorzitter**: Maar op een ander moment dan vanavond. Dat is duidelijk. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja voorzitter, het ging net over de tunnelvisie. Ik wil toch even aan mevrouw Roijackers vragen. We hebben heel nadrukkelijk in die themabijeenkomst de vraag – tenminste: ik heb persoonlijk die vraag gesteld van: wat doet u anders, wat doet u bij de industrie? Gewoon letterlijk zo is die vraag gesteld. Ik was ook de initiatiefnemer om de mensen van ecologie en dergelijke hier naar het provinciehuis te halen, om het in dat brede perspectief te zetten. Wat had ik nog

meer moeten doen, welke vragen had ik nog meer moeten stellen, om de juiste antwoorden te krijgen, zodat wij dat debat breder hadden kunnen voeren?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou voorzitter, ik deel een stuk van de ergernis van de ChristenUnie-SGP-fractie wel degelijk over het debat dat we met elkaar hebben gevoerd. Ik herinner me ook het moment in de uitwisseling met GS waar het ging over van: nou, wat is de bijdrage van de industrie en, nou ja, de parkeerplaats kinderdagverblijf? Daar moest ik ook schamper om lachen, want ik weet ook: het gaat over meer grotere, ernstigere bronnen die een bijdrage geven. Wel vind ik het buitengewoon jammer dat wij als Staten zelf het initiatief hebben moeten nemen om het te hebben over: wat is die schade dan, waarvoor nemen we dit soort forse maatregelen? Natuurlijk moet het gaan om zowel landbouw als industrie, het moet gaan om de grote bronnen, en laten we ook de wegen niet vergeten, want al die grote bronnen bij elkaar veroorzaken grote schade, maar over de schade-effecten zouden we het hier in dit huis naar onze mening veel en veel meer moeten hebben.

De **voorzitter**: Vreugdenhil tot slot en dan gaat Kuijken verder.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar dan snapt u waarschijnlijk ook wel mijn gevoelens als ik dan merk: er ligt een rapport, daar wordt gevraagd om een plan van aanpak te maken, dat ligt er nota bene in juni, vóór de Statenvergadering waarin het besluit wordt genomen om dan niet de aanbeveling over te nemen om alles in beeld te gaan brengen, maar dat door te schuiven, 'uit te stellen', staat er letterlijk, om financiële redenen. Dan snapt u toch ook mijn moeite, als die vragen gesteld zijn, als die punten op tafel gebracht zijn, als dat rapport er ligt, als ernaar gevraagd is, dat dat niet gedeeld wordt met de Staten? Dat snapt u dan toch wel?

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ChristenUnie-SGP heeft wel mijn eerste vraag gelezen in december en die ging hierover.

De **voorzitter**: Goed. Kuijken vervolgt zijn betoog.

De heer **Kuijken** (CDA): Prima. Ik heb nog een drietal vragen. Was het, alles overwegende, nu niet handiger geweest – een vraag aan de gedeputeerde – als hij het BPO-rapport en het plan van aanpak actief bij de beraadslagingen had betrokken, met de wetenschap van nu? Is het college van mening – nog een vraag – dat de informatie rond het BPO-rapport totaal irrelevant was voor de beraadslagingen van 7 juli 2017? Daar ben ik wel nieuwsgierig naar. Er werd vandaag geopperd: hadden we dan anders gestemd? Nou, ik heb niet de illusie dat de VVD iets anders had gestemd in het debat van 7 juli. We hebben er alles aan gedaan, maar goed, die zaten daar behoorlijk geharnast in, en ook andere partijen, maar voor ons was het wel belangrijk in de beraadslagingen en hoe je het debat aanvliegt en of de maatregelen proportioneel zijn; dat hadden we graag aangekaart. Dus goed, die vraag staat. Nog een vraag: kan de gedeputeerde bij de CDA-fractie het gevoel wegnemen dat de Staten onvolledig geïnformeerd zijn?

Dat was het tot zo ver in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. Ik wil graag stilte in de zaal vragen. En dan geef ik nu het woord aan de SP-fractie, bij monde van de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik wil mijn bijdrage eigenlijk beginnen door te zeggen dat ik het jammer vind dat we dit debat hier nu voeren, en ik ga even uitleggen waarom. De stikstofproblematiek is te belangrijk om er niet over te praten en dat is eigenlijk precies wat wij vandaag hier, nu, aan het doen zijn: we hebben het niet over de inhoud, we hebben het hier over proces, informatievoorziening, aanleiding, maar niet over de inhoud van de stikstofproblematiek, en dat vind ik jammer.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, we hebben het vandaag over de rol van Statenlid en de rol van een gedeputeerde, en de rol van een gedeputeerde is een Statenlid proactief informeren. Zijn informatieplicht moet die gedeputeerde nakomen. Dat heeft deze gedeputeerde verzaakt en daar hebben we het over. Ik begrijp best dat u uw gedeputeerde probeert nog te beschermen hoor, zover het kan, maar daar gaat het niet over. Het gaat nu over de informatieplicht.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dat debat is al een paar keer eerder gevoerd hier, in interruptiedebatjes. Maar actieve informatieplicht, ja misschien verstaat u daar iets anders onder dan ik, maar net zoals mevrouw Dirken ook al aangaf: die actieve informatieplicht is ons informeren wanneer er iets anders gebeurt dan dat wij afgesproken hebben. Volgens mij zijn wij gewoon geïnformeerd wanneer dat kon.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, meneer Everling van de SP. Meneer had proactief cruciale informatie, wat voor ons cruciaal is, proactief moeten delen. Dat heeft hij niet ..., dat heeft hij nagelaten. U kunt nou wel mist blijven strooien, ja, en vaag blijven doen, en naar procedures ... maar het verandert niet. En u bent het ..., u ..., Ik kan me niet voorstellen, u als Statenlid, een Statenlid, dat u ook niet vindt dat deze gedeputeerde proactief had moeten informeren. Want ik weet zeker: als deze gedeputeerde een andere kleur had gehad, had u hier ook gestaan, 100%.

De **voorzitter**: Goed. Wij gaan de conclusies van dit debat later trekken. Mijnheer Everling, wilt u nog reageren?

De heer **Everling** (SP): Ja, kort even. Ik vind, voor mijn rol als Statenlid, dat wij goed en tijdig geïnformeerd zijn.

De **voorzitter**: Ik noteer nog twee interrupties in deze ronde en dan wil ik de heer Everling vragen zijn betoog te vervolgen. Volgens mij was de heer Vreugdenhil als eerste en daarna Kuijken.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Terecht zegt de heer Everling: we moeten het over stikstof hebben en we doen het op het verkeerde moment. Dat zijn we ook met elkaar eens. U heeft net het debatje gehoord met mevrouw Roijackers, hoe we eigenlijk fileerden hoe die hele aanloop is geweest naar de Statenvergadering, hoe vaak de vragen daar gesteld zijn en dus ook, ja

eigenlijk de informatie gevraagd is die we daarin moesten hebben. Bent u het er dan mee eens dat we op dat moment niet de juiste informatie hebben gekregen, desgevraagd, om dat debat daar heel goed over, juist wat u zegt: de inhoud, de stikstof, te kunnen voeren?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Everling.

De heer **Everling** (SP): U refereert, even voor mijn duidelijkheid, aan het debat van 7 juli?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, ik refereer aan de hele aanloop van bijvoorbeeld de themabijeenkomst in maart, de vervolg-themabijeenkomst, de gesprekken die we gehad hebben met ecologen en dergelijke.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Everling.

De heer **Everling** (SP): U refereert dus aan de debatten die wij op basis van het convenant stikstof hebben gevoerd, en dat ging over de depositie van ammoniak, en daar hebben wij voldoende informatie over gehad. Het rapport gaat daar pertinent niet over. Het hoort daar niet bij en is wat mij betreft geen cruciale informatie.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Het bevreemdt me wel. Het gaat wel degelijk over het convenant stikstof en over stikstofdepositie. Wat ik dan ook wel opmerkelijk vind, is dat de hele oppositie hier zich onvoldoende geïnformeerd voelt en dat je dan toch weer die scheidslijn oppositie-coalitie ziet. U bent dus van mening dat we supergoed geïnformeerd zijn? Elke keer als we gevraagd hebben: 'wat doet u nog meer om de industrie aan te pakken?', kwam er niets en dan zie je toch die scheidslijn weer ontstaan. Ook mevrouw Roijackers heeft schriftelijke vragen gesteld en die was er ook behoorlijk kritisch op, maar ik wil niet namens u spreken als u daarvoor hier aan de microfoon staat. Maar ik durf wel te zeggen dat in ieder geval de hele oppositie daar kritisch op is. Wat vindt u daarvan?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): U mag kritisch zijn wanneer u dat wilt. U gaat over uw eigen woorden. Daar ga ik niet over.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Toch even verduidelijking, voorzitter, van hoe GroenLinks hierin staat. Het gaat ons er niet om dat wij de landbouw anders zouden aanpakken. Het gaat ons erom dat én de landbouw én de industrie én de wegen worden aangepakt in hun aandeel in de stikstofuitstoot. We gaan niet terug lossen naar de landbouw om daar misschien maatgericht, gebiedsgericht, of wat dan ook voor verzachtende omstandigheid op los te laten, nee: al die bronnen aanpakken. Zo staan wij erin, even voor de duidelijkheid.

De **voorzitter**: De heer Everling vervolgt zijn betoog.

De heer **Everling** (SP): Ja, dat vind ik prima. Ik ga verder. Ontzettend jammer dan ook dat mijn oproep, en die stuurde ik eigenlijk de maandag direct nadat het artikel in de Nieuwe Oogst heeft gestaan, om het daadwerkelijk over de inhoud te hebben, is geblokkeerd, of niet op is gereageerd, door een aantal van de

partijen die dit debat hebben aangevraagd. Ik heb specifiek gevraagd om over de inhoud te spreken en ik heb daarop geen antwoord gehad, of het is weggestemd in een procedurevergadering.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Meneer Everling. Weet u wanneer ik over de inhoud van dit rapport had willen spreken? Op 7 juli. Eigenlijk had ik daar eerder willen al over spreken, maar dat kon niet, omdat uw gedeputeerde het onder de pet hield. En nu gaat u weer achter regeltjes doen. Op 7 juli hebben wij hier uren gesproken, we hebben over industrie gevraagd, toen hadden we het rapport niet. Eén meneer had het rapport hier wel, maar die hield het onder zijn pet. Toen hadden we erover moeten spreken en nu moet u maanden later komen dat u ...

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. Everling.

De heer **Everling** (SP): Volgens mij heb ik het al eerder gezegd in andere interruptiedebatjes, maar de kwalificatie 'onder de pet houden' herken ik niet en kan ik niks mee.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik kwam net ook al met het punt van: waarom hebt u dat dan niet in november aangekaart en waarom nu wel? Wat suggereert u nu? Wat is het doel van de coalitie om dit twee maanden later of eerder ...? Wat is ons doel erachter, wat suggereert u daarmee?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Mijn doel om een themavergadering hierover aan te vragen, was gewoon puur om een handreiking te geven van: ik zie dat daar discussie over is, ik vind het ook belangrijk, ik wil het graag met iedereen daar inhoudelijk goed over hebben. Dat is mijn reden geweest.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Beantwoord even mijn vraag. Daar vroeg ik u totaal niet naar. U heeft het nu al een paar keer over: hé, u had in november dit rapport en heeft er niks mee gedaan en vervolgens vragen jullie nu een Statenvergadering aan. Wat is uw punt dat u wilt maken? Wat is de motivatie dan voor ons om dat twee maanden door te schuiven? Wat suggereert u daarmee?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik suggereer niks. Ik kan niet in uw hoofden kijken, ik constateer alleen dat u een aantal maanden heeft gewacht om dit aan te vragen.

De **voorzitter**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben naar voren gelopen, dat doe ik niet zo heel erg vaak. Ik snap de SP en ik snap ook andere coalitiepartijen, dat ze er telkens op terugkomen, dat in hun ogen de procedure niet goed is geweest. We hebben een aanvraag gedaan met een aantal oppositiepartijen om in ieder geval een aantal vragen te stellen. Mijn collega Vreugdenhil heeft

dat gedaan. Laten we ons daar nu op concentreren in plaats van er hier uren over te praten dat die procedures niet goed zijn, want daar gaat het niet om. Het gaat zuiver en alleen om die vragen. Laten we die nou met zijn allen beantwoorden en die kan, denk ik, de gedeputeerde heel goed beantwoorden.

De **voorzitter**: Dat gaan we hopelijk zo zien. De heer Heijmans, tot slot in deze ronde.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, toch even via u aan de heer Kuijken. U neemt het deze gedeputeerde blijkbaar kwalijk dat hij een tijdje gewacht heeft voordat hij met dat rapport kwam. Mogen wij het u dan kwalijk nemen dat u vier maanden voorbij laat gaan voordat u uw punt maakt, als u al in november op de hoogte bent? Dan kunnen wij toch ook aan u vragen wat daar dan achter zit, want dat zijn ook de vragen die u aan het college stelt.

De **voorzitter**: Everling vervolgt zijn betoog.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Want waar hebben we het nu dan eigenlijk over? Nou, we hebben het over een rapport dat opgesteld is in opdracht van een informeel bestuurlijk overleg, het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht, het BPO. Praktisch elk denkbaar overheidsorgaan dat voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van belang is, zit daarin: omgevingsdiensten, de gemeenten, waterschappen, politie komt er ook nog wel eens bij kijken en, ja, ook de provincie zit erin en is daarin ook de voorzitter en het secretariaat. Prima. Dit rapport is dus door het BPO opgesteld. Het is dus geen rapport opgesteld door de provincie, noch in opdracht van de provincie. Dat is wel even een belangrijk verschil. En dan het rapport zelf, in opdracht van het BPO, om meer inzicht te krijgen in de aanvraag en naleving van vergunningen in de industrie, belangrijk omdat ook daar een opgave ligt om de uitstoot van stikstof terug te dringen. Ik denk dat wij het daar in ieder geval allemaal met elkaar over eens zijn. Dit rapport is verschenen eind december 2016 en vervolgens besproken in het eerstvolgende BPO-overleg op 29 maart 2017. Tijdens dat overleg is afgesproken om met een voorstel te komen voor de uitvoering van de aanbevelingen in het rapport. Dat lag er vervolgens in juni 2017, een plan van aanpak met in het kort de hoofdlijnen, de problematiek onder de aandacht brengen en om het toezicht beter vorm te gaan geven. Leuk detail: in de beslispunten wordt aan het BPO geadviseerd om het rapport naar alle partners door te sturen, na vaststelling door het BPO. En dat is gebeurd. Het BPO heeft op 25 oktober 2017 een klap op dat rapport gegeven, op het plan van aanpak, en vervolgens zijn wij op 17 november 2017 keurig geïnformeerd daarover. Wat mij betreft is dit gewoon een zuivere gang van zaken. Het rapport zag ik voorbijkomen, prima, goed, ik was tevreden. Kennelijk dachten andere fracties op dat moment er ook zo over, want geen haan die ernaar kraaide, ook niet in de procedurevergadering, waarin de Staten besluiten wat er wel en niet op onze agenda komt. Misschien gaat mevrouw Roijackers er nog heel even iets over zeggen, als zij hierover wil gaan interromperen, want op 18 december was de procedurevergadering, vervolgens heeft daar ook geen haan naar gekraaid en op 19 december kwamen goede vragen van GroenLinks, een aantal verduidelijkende, verhelderende, kritische vragen, die ik zelf op dat moment inderdaad ook nog niet even bedacht had. Mooi dus dat fracties elkaar soms eventjes op die manier aan kunnen vullen. Hartstikke goed, mooi. Vervolgens zijn er verschillende Statenvergaderingen voorbijgekomen, waar, zoals al vaker gezegd, geïnterpelleerd had kunnen worden, waar mondelinge vragen gesteld hadden kunnen worden, waar schriftelijke vragen gesteld hadden kunnen worden. Allemaal niet gebeurd.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het wordt wel heel ongeloofwaardig, heel dit verhaal hoor. U doet uw best uw gedeputeerde te beschermen, daar heb ik respect voor. U hebt het over 'er heeft geen haan naar gekraaid'. We hebben hier op 7 juli, hebben we, misschien wel gewoon de hele oppositie, hebben we hier als honden staan blaffen, als koeien staan loeien, als varkens staan knorren. En toen had – misschien was niet alles al bekend –, maar toen had meneer gedeputeerde toen al kunnen zeggen: luister, er zit wat in het verschiet, of er is wat. Dus we hebben er misschien wel twintig keer naar gevraagd, maar er is geen woord over gezegd, en nu verstopst u een stukje in een procedurevergadering en nu zegt u: er kraait geen haan naar, Alstublieft.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk mijnheer Boon. Everling.

De heer **Everling** (SP): Mijnheer Boon. In juli en in de aanloop daarnaar, nogmaals, ging het over ammoniakdepositie, ging het pertinent niet over de industrie.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dit is echt zo ongeloofwaardig en ik hoop dat u uzelf nog serieus kunt nemen, want dit is echt een minachting voor de Staten. Het spijt me.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, een vraag aan de SP-fractie. Heeft de SP zorgen over toezicht en handhaving ten aanzien van die industriële emissie? Laat ik het daar even bij houden in de eerste termijn.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Natuurlijk hebben wij daar zorgen over.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): En op welk moment moeten wij er hier in de Staten dan met elkaar over spreken? Is dat een moment geprikt door het college, of kunnen wij dat pakken op het moment dat wij met elkaar spreken over aanpassingen in ons stikstofbeleid?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Wij gaan over onze eigen agenda. Dat is ook een van de redenen geweest waarom ik een verzoek heb gedaan om hierover te gaan praten, wat door verschillende partijen – niet door de uwe – is geblokkeerd.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ga ook voor de inhoud, onze fractie gaat voor de inhoud. Dan ben ik wel benieuwd, zeg maar, als u dat rapport nu zo schetst, zoals u doet, waarom wilde u het dan eerst niet agenderen? Nu naar aanleiding van de krantenberichten wilt u er wel over praten, dan ben ik benieuwd: wat wilde u daar inhoudelijk dan over kwijt? Dat is één. En waarom wilde u dat dan buiten de procedurevergadering om, maar gewoon heel snel naar aanleiding van een krantenbericht? Want dat

is heel ongebruikelijk. En daar vroeg u steun voor van alle fracties, om dat binnen twee dagen te doen. Was het zo urgent?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, op dat moment was dat inderdaad zo urgent. Ik merkte dat daar een hoop onrust over was en ik vind het mijn taak als volksvertegenwoordiger, als Statenlid, om daarop te reageren en dat heb ik daarom ook op dat moment zo gedaan.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Misschien kan de SP mij dan meenemen in wie of wat er dan zo enorm geschrokken was. Was het de industrie, die dacht: ik word meteen beperkt? Of waren het de biologen, die zeiden: het kan zo niet langer, het moet nu stoppen, vandaag? Wat was de urgentie precies? Ik begrijp het niet goed, want de gedeputeerde zegt: het is een rapport ...

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. Everling.

De heer **Everling** (SP): Nogmaals: ik bespeurde onrust onder verschillende Statenleden, ik bespeurde onrust onder diverse maatschappelijke organisaties. Daarom wilde ik redelijk snel daarover gaan praten.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik heb via u een vraag aan de heer Boon. Die houdt hier vol: de gedeputeerde heeft het rapport van BPO onder de pet gehouden, dus wij wisten op 7 juli niet van het bestaan van dat rapport. Toch zegt hij tegelijkertijd: ik heb er wel twintig keer naar gevraagd in dat debat op 7 juli. Hoe kan de heer Boon vragen naar iets waarvan hij niet weet dat het bestaat? Zou hij mij dat uit kunnen leggen?

De **voorzitter**: Hij komt er al aan. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het is jammer dat ik mijn tijd moet verspillen aan het spelletje van meneer Heijmans om zijn gedeputeerde te doen. Wij hebben duidelijk gevraagd naar de linken met de industrie, dat is wel een antwoord. Dat is niet het antwoord dat u wilt horen, want u probeert de gedeputeerde hier te beschermen. Ja? Kom nou eens gewoon concreet waar het om gaat. Hij heeft het verborgen gehouden en daar gaat het nu om. En dan kunt u spelletjes blijven spelen zoveel als u wilt hoor, en dan zitten we hier tot vannacht, ik vind het best, maar de uitkomst blijft hetzelfde.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik stel u een hele normale vraag, mijnheer Boon. U wist niet van het bestaan van het rapport, toch zegt u: ik heb er twintig keer naar gevraagd. En als dan uw enige antwoord is: hij probeert zijn gedeputeerde te beschermen, geeft u nou eens gewoon antwoord op de vraag. Dat verwacht u ook hier van het college en dat mogen we ook van u verwachten. Gewoon een serieus antwoord op een hele simpele vraag: hoe kunt u vragen naar iets waarvan u niet weet dat het bestaat?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja. Ik zal misschien heel langzaam praten voor meneer Heijmans, misschien dat hij het dan wel begrijpt, want blijkbaar gaat het allemaal een beetje te snel voor meneer. Wij hebben gevraagd wat de link is met de PAS met de industrie. Dat hebben we meerdere keren om gevraagd en telkens hebben we geen antwoord gekregen van deze gedeputeerde. Ja? Begrijpt u het nu, of begrijpt u het nog niet? Nee, dan wordt het wel heel moeilijk om het uit te leggen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik vond het niet zo'n belangrijk punt, maar de SP-fractie vindt het volgens mij een ontzettend belangrijk punt, hoe dat nou gelopen is nadat het in de procedurevergadering besproken is. Ik zal u eventjes ook aangeven, want u zegt nu een aantal dingen die gewoon niet kloppen. 18 december in de procedurevergadering, 19 december: de GroenLinks-fractie stelt meteen vragen. Ik neem ook contact op met Hagar Roijackers, waar ik mede daar mijn verbazing over uitspreek. We besluiten af te wachten op de antwoorden van het college, omdat de vragen heel scherp waren van GroenLinks. Vervolgens komt 18 januari, komt het antwoord van het college, of 17 januari antwoord van het college. 18 januari sturen wij een set schriftelijke vragen voor het eerst, die vervolgens pas beantwoord worden op 24 januari. In de tussentijd werd aangegeven van: ja, de Statenvergadering van 2 februari gaat niet door. Ik heb meteen met de griffier contact opgenomen: let op, er komt een punt aan, wij krijgen informatie binnen die kan leiden tot een extra Statenvergadering. Verifieert u het maar. Vervolgens bleef de informatie maar uit van het ambtelijk apparaat, waardoor dat niet meer mogelijk was. Vervolgens hebben we 26 januari vervolgvragen gesteld. 29 januari kregen we de antwoorden. 30 januari hebben we weer vervolgvragen gesteld. 9 februari hebben we uiteindelijk dan daar antwoorden op gekregen en hebben we het verzoek ingediend. En op verzoek van een aantal fracties hebben we gezegd: ja, laten we het dan niet in de carnaval doen, prima, dan stellen we het uit. Dat is de correcte gang van zaken geweest en het is niet zo dat het maandenlang hier is laten lopen. Wees dan ook eerlijk en fair daarin. We hebben net het debat gehad over de aanloop, dat we er alles aan gedaan hebben om de informatie te krijgen. Ik denk dat ik er alles aan gedaan heb, vanaf het moment dat het kon, om ook de informatie boven tafel te krijgen om hier het debat te kunnen voeren. Dat is de correcte gang van zaken en het zou fair zijn als u dat daarin ook erkent.

De **voorzitter**: Oké. Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik heb daar verder geen vragen in gehoord, maar waarvan akte.

De **voorzitter**: Goed, dan was Meijer aan de beurt en dan Van der Wel, en dan wil ik de heer Everling zijn betoog laten vervolgen. Dus ik sta nog twee interrupties toe. De twee heren die nu aan de interruptiemicrofoon staan. Meijer als eerste.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter, want ik wil heel even een beeld rechtzetten voordat dat nu de komende twee uur boven het debat hangt. Op een interruptie van de heer Vreugdenhil zelf antwoordt gedeputeerde Van den Hout – en ik heb de notulen voor me –: “Wat belangrijker is, is dat je de andere kant op moet redeneren van: wat is nou de oorzaak van depositie in Natura 2000-gebieden? Dat is een aantal oorzaken: infrastructuur, industrie, Antwerpen, landbouw, noemt u maar op.” Dus dat is wel even iets wat ik recht wil zetten. Ik zal voor de volledigheid, want anders krijgen we die straks, ook de vervolgzinnen even voorlezen: “Een heel aantal zaken kunnen wij als provincie niet aan.” Dat zal ‘over’ moeten zijn geweest. “Over Antwerpen hebben wij niks te zeggen, over rijksinfrastructuur al helemaal niet

en ik wil best in uw richting alvast benoemen: luister straks even naar het betoog van mijn collega, want daar zou het inderdaad interessant zijn geweest als we ook hadden benoemd dat er andere dingen zijn die we als provincie wel konden doen." Maar ik kan me voorstellen dat een antwoord op een interruptie wat korter is dan de volledigheid van een totale zin over alle conceptrapporten waar een gedeputeerde op dat moment al enigszins van op de hoogte is.

De **voorzitter**: Oké. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dan ook even in het juiste perspectief stellen. 10 maart – op de band 55 uur 35 –, de concrete vraag: welke maatregelen neemt u behalve bij de veehouderij dan om te zorgen dat daar een reductie plaatsvindt, want ik hoor het u alleen maar hebben over de reductie van veehouderij, welke maatregelen neemt u dan op andere terreinen? Gedeputeerde Van den Hout: "Nou, ik ben blij dat u eindelijk deze vraag stelt. Ten eerste gaan wij over heel andere zaken niet en neemt het Rijk maatregelen, een heel aantal bronmaatregelen bij zowel veehouderij als mobiliteit. Eigenlijk op alle activiteiten waar stikstof bij komt kijken, worden met name bronmaatregelen genomen. Waar wij als provincie bevoegd gezag zijn, is de landbouw, en dat komt goed uit, want 85% van de stikstofdepositie, waar het vandaan komt wordt ook wel degelijk door de landbouw veroorzaakt. Dus als we ergens slagen moeten maken, moeten we niet zijn bij de kinderdagverblijven, maar dan moeten we zijn bij de veehouderij." Letterlijke woorden van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik wil graag nog van de SP weten, want de heer Vreugdenhil heeft het debat aangekondigd via de reguliere procedure, en dat mag hij, het is het recht van de Staten om een extra vergadering aan te vragen, met steun van elf anderen. Daar wordt heel veel geklag over gedaan, door heel veel partijen. Ik denk dat het gewoon heel normaal is om een vergadering aan te vragen, dat kan ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, u zei: eigenlijk wilde u buiten de procedure om heel snel een themavergadering, omdat het urgent was. Volgens mij heeft u niemand gehoord die zegt van: goh, maar dat is gek en dat moet eigenlijk niet mogen en dat moeten we ook helemaal niet toestaan. Toch heeft u wel een welwillend oor gekregen bij een aantal partijen die u daarin gingen steunen.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Mijn vraag is gewoon: hoe ziet u dat nou in perspectief? De heer Vreugdenhil die zijn best doet om een punt te maken via een reguliere procedure en u dan, die zegt: ja, maar het is zo urgent, ik ga dat gewoon buiten alle regels om doen. Daar hoor ik niemand over klagen, vindt u dat niet gek?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik vond het inderdaad op dat moment urgent. Ik heb hem daarom ook op dat moment aangevraagd, onder andere omdat ik inderdaad allerlei informatie voorbij zag komen en het leek mij goed om het daar inhoudelijk goed over te hebben. Dat dit debat aangevraagd is via de juiste

procedure, dat op zich vind ik niet erg. Ik vind het alleen jammer, en daar begon ik mee, dat dit debat niet over de inhoud gaat maar over het proces en over de informatievoorziening. Ik wil het over de inhoud hebben.

De **voorzitter**: Van der Wel tot slot.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik blijf toch benadrukken dat de SP-fractievoorzitter in het presidium en andere fractievoorzitters van coalitiepartijen die mening al waren toegedaan nog voordat de heer Vreugdenhil tekst en uitleg heeft kunnen geven, nog voordat het debat heeft plaatsgevonden. Als hij het achteraf zou doen van: ik heb het niet zinnig gevonden, dan vind ik dat nog ..., maar u klaagt erover dat het niet over de inhoud gaat en ik heb toch verschillende partijen in dit debat onderling toch echt over de inhoud horen praten en ik denk dat ook heel duidelijk is wat de inhoud van het rapport is en wat er moet gebeuren. En ik denk dat dat zeker winst is, dus ik vind het een beetje raar dat u, zeg maar, dat via de themavergadering had willen doen. U had ook kunnen zeggen: hé, ik zie dit debat, ik voeg daaraan toe en ik ga mijn punt daarin bij brengen. In plaats van tegen de heer Vreugdenhil in te gaan over de procedure had u ook mee kunnen gaan in wat u hier uit wilt slepen. Dat was veel nuttiger geweest.

De **voorzitter**: Goed. Waarvan akte. De heer Everling rondt af.

De heer **Everling** (SP): Nee, ik zie het toch echt anders dan de heer Van der Wel. Het debat, zoals aangevraagd is, we hebben het in de aanvraag kunnen zien, het ging over proces, het ging over informatievoorziening, het ging over aanleiding, maar het gaat niet over de daadwerkelijke inhoud van het rapport, plan van aanpak en de memo die de heer Van den Hout ons heeft toegestuurd.

Goed. Ik ga verder. De heer Vreugdenhil had het daarnet over aanpassingen in het rapport, dat dat gedaan zou worden. Ik heb dat verslag nog een keertje nagelezen, maar ik kan het woord 'aanpassingen' niet terugvinden. Ik kan wel terugvinden 'aanvullingen', en dat is toch wezenlijk iets anders. Het gaat inderdaad wel om bestuurlijk gevoelige informatie, maar daar wordt gesproken over bedrijven. Ik kan me zomaar voorstellen dat het om bedrijfsgevoelige informatie gaat. Ik zou daarom ook aan de gedeputeerde willen vragen of mijn aanname daarin klopt, ja of nee. Die bestuurlijk gevoelige informatie: ging dat meer over bedrijfsgevoelige informatie, dan hoor ik dat graag van de gedeputeerde.

Voorzitter. Waarom dit relaas zoals ik hem gehouden heb? Nou, eigenlijk wil ik mijn woorden aan het begin van mijn bijdrage herhalen: omdat ik mijn teleurstelling wil uiten. Teleurstelling, omdat het voor sommigen blijkbaar belangrijker is om op dit moment, nu, een debat te gaan houden over proces, over ... nou ja, dat hebben we al vaker gehoord, en niet over inhoud. Ik wil het over de problematiek hebben en daar hebben we het vandaag niet over.

De **voorzitter**: Oké. Tot slot een interruptie door Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik stelde die vraag ook al van: wat is daar nou aangepast? Bent u dan ook niet zo benieuwd naar precies dat ene verslag van die kernteambijeenkomst, waar overal verslagen en agenda's van zijn, waar dan geen verslag van is? Bent u dan ook niet benieuwd en stelt u dat niet met mij de vraag van: wij willen dat verslag ook inzien. Want dan kunnen wij ook controleren wat nou die bestuurlijke gevoeligheden waren.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik begrijp alleen niet zo goed waar de heer Vreugdenhil vandaan haalt dat er nog een ander verslag zou zijn. Ik zie het niet.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dat is precies het probleem. Er wordt aangegeven door de organisatie: er is nog een bijeenkomst geweest in januari. Er wordt aangekondigd: dan gaat het verslag besproken worden en vinden er aanvullingen plaats, zo had ik het ook letterlijk geciteerd, op bestuurlijk gevoelige punten. Er gaat een datumprikker rond, alles is helder, er wordt ook door de ambtelijke organisatie aangegeven: er is inderdaad in januari een bijeenkomst geweest, maar er is geen verslag van. Dat kan toch niet op zo'n cruciaal dossier, waar wij ook onze controlerende verantwoordelijkheid hebben?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik heb daarom ook de vraag gesteld: gaat het om bedrijfsgevoelige informatie? Kan dat de reden zijn waarom dat verslag inderdaad niet op te vragen is?

De **voorzitter**: Goed, laten we daar wachten op het antwoord van de gedeputeerde. Boon tot slot.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ja, hoe heet het ...? Meneer Everling heeft nu echt de SP ontmaskerd als de nieuwe, de nieuwe PvdA, de regentenpartij. Het pluche van meneer Van den Hout, de gedeputeerde, is dus veel belangrijker dan dat Statenleden correct zijn geïnformeerd, hè. Het onder de pet houden, het verborgen houden, het geheim houden, het verstoppertje achter procedures: is dus ..., ja, alles gaat boven het pluche. Het pluche is van belang. Dit is niet de SP die vroeger de SP was.

De **voorzitter**: Waarvan akte. De heer Everling was klaar. Ja, u mag reageren en dan is het klaar.

De heer **Everling** (SP): Nou ja, nogmaals: ik kan echt werkelijk niks met de woorden van de heer Boon. Kwalificaties waar ik me niet in kan vinden, ik kan er nog heel veel over zeggen, maar ik houd, denk ik, gewoon even wijselijk mijn mond.

De **voorzitter**: Ja, dat is ... Boon, sorry.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ja, dat hij er niks mee kan dat bevreest me nog het meest. Ik hoop dat meneer Meijer, de voorzitter van de SP, ooit meekijkt en dat hij dit zootje niet meer laat meedoen met de volgende verkiezingen, want dit is echt onwaardig. Pluche ...

De **voorzitter**: Goed, en laten wij alsjeblieft ook, mijnheer Boon ...

De heer **Everling** (SP): Ik vat het op als een compliment van de PVV.

De **voorzitter**: Nee, nee, u heeft het woord niet. Ik wil echt oproepen om – ik heb het de vorige keer aan het einde van de vergadering gezegd – parlementair taalgebruik te gebruiken. 'Zootje' en dat soort woorden hoort niet in deze zaal thuis en ik wil u oproepen dat soort woorden echt niet meer te gebruiken. Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, normaal gesproken zou ik me beledigd voelen door dit soort woorden, maar de heer Boon kan mij echt niet beledigen.

De **voorzitter**: Parlementair taalgebruik is meer dan alleen maar woorden. Het gaat over onderlinge verhoudingen, waarbij wij scherp van mening mogen verschillen, u bent een arena per slot, maar u bent ook een assemblee waar we fatsoenlijk de belangen van de toekomst van onze provincie hebben te dienen. Juist daarom moet het gesprek hier voortgaan en daarom mag dat niet geblokkeerd worden door woorden die zodanig zijn dat het gesprek erdoor stopt en alleen maar over die woorden gaat. In die geest gaan we nu verder. De fractie van de PVV voert het woord bij monde van de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Vorig jaar op 7 juli heeft deze coalitie besloten dat de kleinschalige gezins- en familiebedrijven in Brabant financieel kapotgemaakt moesten worden. Dat ondoordachte besluit gaat elk boerenbedrijf gemiddeld tussen de 100.000 en 200.000 euro kosten. Door deze ijskoude sanering moeten vele honderden boeren in Brabant stoppen ...

De **voorzitter**: Mijnheer Boon. Ik moet u even wijzen op een afspraak die vanmorgen in de procedurevergadering is gemaakt. Daar is gezegd dat we hier gaan spreken over het document, dat al dan niet, maar dat is een conclusie die we aan het einde van het debat pas kunnen trekken, waar u van gevonden zou hebben dat het op dat moment tot andere besluitvorming geleid heeft. Maar het beleid op zichzelf zouden we vandaag niet ter discussie stellen, dat is hier niet aan de orde. Een enkele inleidende zin kan, om uw punt te gaan maken, maar het gaat wel over het onderwerp dat hier nu op de agenda staat. Dat hebben we vanochtend, of vanmiddag, duidelijk met elkaar afgesproken in de procedurevergadering. Uw fractievoorzitter was daar bij. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik was daar zeker bij en ik vind dat u nu toch wel heel erg stellig ingrijpt op mijn collega Boon, want we hebben ook duidelijk gezegd dat niet zodra het woordje 'landbouw' valt er meteen het door u aangehaalde scheermes van Ockham doorheen gehaald zou worden.

De **voorzitter**: Precies, daarom was ik ook ...

De heer **Van Hattem** (PVV): Dit is duidelijk een inleidende context, zoals de heer Boon het nu ...

De **voorzitter**: Eén, twee zinnen, en daarom maakte ik ook de opmerking. De heer Boon vervolgt nu zijn betoog.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil wel even reageren op u. Dit was wel ... Ik wil het pad schetsen wat wij bewandeld hebben, wat we ook met het rapport gedaan hebben. Ik ga niet het beleid doen. Het beleid is gedaan. Hun hebben besloten dat het kapot moest, de boerenbedrijven moesten kapot. Dat is nu eenmaal besloten, dat kan ik nu hier niet terugdraaien. Ja? De kleinschalige boeren zullen gaan verdwijnen uit Brabant. Hier is een historische fout gemaakt. 7 juli 2017 was misschien wel het belangrijkste debat in Brabant van de laatste eeuw. En juist tijdens dit debat hield gedeputeerde Johan van den Hout een voor hem lastig rapport achter voor de Staten. Door deze informatieachterstand konden de Staten hun controlerende taak op 7 juli niet uitoefenen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik ben het met de PVV eens dat wij het rapport op 7 juli in de hand hadden moeten hebben, dat het erbij betrokken moest worden, maar is de PVV ook bekend met het feit dat wij 85% van onze boeren al kwijt waren voor 7 juli 2017?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, en daarom moeten we juist extra hard knokken voor die kleine gezins- en boerenbedrijven, keihard moeten we knokken.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Overdrijft u niet schromelijk door nu dit college de schuld te geven van het feit dat wat al in volle gang was, namelijk schaalvergroting, industrialisering ...

De **voorzitter**: Ja, kijk, hier ga ik nu toch ook weer even zeggen, in de geest van de vergadering vanochtend: dit gaat over de inhoud van het debat. De heer Boon zei: ik heb een paar zinnen nodig om het over het belang van het rapport te hebben. Dat sta ik toe. Dit debat stop ik. De heer Boon gaat verder.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik ga weer even terug achter het achter... Ja, Door deze informatieachterstand konden de Staten hun controlerende taak ...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Boon heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): ... op 7 juli niet uitoefenen. De PVV wil van de gedeputeerde weten of dit rapport achtergehouden is om het politieke draagvlak te vergroten, zodat er nog meer boerenbedrijven op korte termijn kapotgemaakt konden worden door de VVD, SP, D66 en PvdA. Waarom heeft hij dit rapport niet aan de Staten in de voorbereiding van het debat aangeboden? Is bij gedeputeerde bekend dat hij de leden van Provinciale Staten actief moet informeren over hun werkzaamheden? Kan gedeputeerde uitleggen wat hij verstaat onder informatieplicht? En kan gedeputeerde aan deze Staten uitleggen wat er integer is aan het onder de pet houden van dit rapport? Is het verzwijgen van deze informatie voor de Staten niet de ultieme vorm van minachting richting de Staten van deze gedeputeerde? Het stilhouden van dit onwelgevallige rapport, zelfs nadat op 7 juli bij herhaling is gesproken over de link tussen de industrie en de PAS, komt neer op het onvolledig en onjuist informeren van de Staten. Dit is een politieke doodzonde. De cultuur van wederzijds vertrouwen is hiermee onherstelbaar beschadigd. En toen dit geheim van de gedeputeerde uitkwam, probeerde deze gedeputeerde alsnog zijn handen te wassen in onschuld. Volgens hem zou dit rapport geen informatie bevatten die relevant zou zijn geweest tijdens het debat. Wat een ongekennde arrogantie van deze gedeputeerde. Als gekozen volksvertegenwoordiger maak ik zelf wel uit wat voor mij relevant is. Die beslissing maak ik en niet gedeputeerde Van den Hout. Gedeputeerde Van den Hout heeft enkel te voldoen aan zijn informatieplicht en hij moet niet gaan bepalen wat voor mij van belang is. Deze grenzeloze arrogantie past niet bij een gedeputeerde, wiens rol het is om de leden van Provinciale Staten actief te informeren. De gedeputeerde had zijn verantwoordelijkheid moeten nemen en dit rapport proactief in de voorbereiding van het landbouwdebat van 7 juli aan de Staten moeten aanbieden, en niet maanden later. De Staten verwachten dat de gedeputeerde hen juist, tijdig en volledig informeert, en niet de zaak toedekt. Gedeputeerde, hoe kunt u dit nog geloofwaardig uitleggen aan de vele boerengezinnen die die door uw voorstel kapot zijn gemaakt? De gedeputeerde had zijn verantwoordelijkheid moeten nemen, maar dat heeft hij niet gedaan. Onacceptabel. De geloofwaardigheid van deze gedeputeerde is weg en vandaag zal de gedeputeerde wellicht nog een

poging gaan ondernemen om zijn hachje te redden, maar op een gegeven moment houdt het op. Het vertrouwen is beschadigd. Aan niet-integere politici heeft Brabant geen behoefte. Als deze gedeputeerde een vorm van zelfreflectie heeft, dan stapt hij op, zodat het aanzien van deze Staten en de politiek in het algemeen geen schade meer oploopt.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon. Ik ga nu toch even ... U mag van alles vinden, maar u loopt vooruit op conclusies die we samen in deze zaal wel of niet trekken. Ik vind echt dat u te ver gaat in het geven van aantijgingen, zonder dat we het debat hebben afgemaakt, laat staan zonder dat de gedeputeerde de mogelijkheid heeft gehad om op uw vragen, die u stelt, een antwoord te geven. Ik stel voor dat u in die geest nu uw betoog afmaakt, maar wel zorgt dat we het ook in deze volgorde doen en dat de gedeputeerde straks echt de kans krijgt – dat hoort in deze zaal zo te zijn – om ook zijn visie op wat hier aan de hand is te geven. Dat lijkt me eigenlijk ook parlementair het juiste gebruik. Mijnheer Boon, wilt u uw betoog nu vervolgen?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik was bijna klaar met mijn verhaal. De gedeputeerde krijgt de kans, en hij zal echt zijn best moeten doen, want de feiten zijn nu duidelijk.

Ik wil afsluiten met de volgende zin: gedeputeerde, trek uw conclusies.

Voorzitter, tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan zijn we nu bij de fractie van D66, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter, dank u wel. Refererend aan het vorige betoog, laat ik beginnen met te constateren dat er in een democratie veel gezegd mag worden.

Verschiedende fracties hebben dit debat aangevraagd om de gedeputeerde nogmaals te bevragen over de aanleiding, het proces en de informatievoorziening aan Provinciale Staten in het kader van het onderzoek van het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht naar de stikstofemissie door de industrie. Wat de fractie van D66 betreft was dit debat niet nodig geweest. Alle antwoorden staan in de uitgebreide beantwoording van alle vragen die over dit onderwerp zijn gesteld. Toch even op die drie onderwerpen ingaand.

Over de aanleiding. Onderzocht werd of bedrijven beschikten over de juiste vergunning, of melding op grond van de Natuurbeschermingswet hadden gemaakt, of de voorgeschreven maatregelen hadden nageleefd.

Over de oplevering van het rapport, van de steekproef, wordt in de BPO-vergadering van maart 2017 besloten om eerst een plan van aanpak te ontwikkelen, om de in het rapport voorgestelde acties vervolgens te verspreiden. Als reden hiervoor lezen we, ik citeer: "om vragen vanuit de branche en de omgeving goed te kunnen beantwoorden". Zo'n besluit staat wat D66 betreft op gespannen voet met de actieve informatieplicht. Het besluit om voor de Staten relevante informatie niet direct te delen moet wel altijd worden afgewogen tegen het belang om de Staten snel en juist zo volledig mogelijk te informeren. We vragen de gedeputeerde daarom vandaag om de belangenafweging van destijds voor ons te reconstrueren.

Het onderzoeksrapport en het plan van aanpak zijn uiteindelijk in november 2017 gepresenteerd en met een memo naar Provinciale Staten gestuurd. De procedurevergadering heeft vervolgens geadviseerd om de documenten voor kennisgeving aan te nemen. Daar is al veel over gezegd vanavond. Toen afgelopen maandag alsnog een verzoek kwam voor een themavergadering, om het rapport inhoudelijk te bespreken, hebben we dat als fractie van D66 ook zeker gesteund. We vinden het uiteindelijk jammer dat de aanvragers van het debat dat niet hebben gedaan.

Over het rapport zelf. De stelling van andere fracties dat de resultaten van het onderzoek betrokken hadden moeten worden bij het veehouderijdebat op 7 juli, vinden wij onterecht en niet relevant, tenzij dat hun stemgedrag zou hebben beïnvloed. Als u het onderwerp stikstofuitstoot in de industrie wilt bespreken, dan leent het onderwerp zich wat ons betreft prima voor zelfstandige behandeling, want de fractie behandelt het graag over drie aparte sporen: de industrie, de mobiliteit en de veehouderij. De informatie uit het BPO-rapport over stikstof afkomstig uit de industrie had wat ons betreft dan ook niet tot een ander standpunt in het veehouderijdebat geleid.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik volg mevrouw Dingemans voor eigenlijk wel een heel groot gedeelte, maar nu was het zo dat het onderzoek werd opgevolgd door een plan van aanpak, dat in juni eigenlijk al opgesteld was. In dat plan van aanpak was eigenlijk misschien wel de belangrijkste aanbeveling om de hele industrie zo snel mogelijk te inventariseren, om het in beeld te brengen. Daarvoor wordt dan besloten om dat niet te doen op basis van financiële motieven en het uit te stellen, en het leverde ook niet zoveel op. Maar eerst het financiële motief. Als ik op dat moment een motie had ingediend – want dat was wel mijn lijn van het debat – om zo snel mogelijk geld vrij te maken om de hele industrie in beeld te brengen, had u dan op dat moment zo’n motie gesteund?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Ik kan die vraag alleen beantwoorden als ik van de gedeputeerde de feiten heb en de belangenafweging die destijds heeft plaatsgevonden. Zonder die feiten kan ik uw vraag eigenlijk niet beantwoorden.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ook dat is een reëel antwoord, maar ik hoorde wel in uw woorden van: ja, maar dat is wel een reëel punt dat we met elkaar hadden moeten bediscussiëren, en dus ook hadden moeten bevragen richting het college, om af te kunnen wegen of we vanwege dat level playing field, als we daar de zaken aanpakken, ook tegelijkertijd daar de zaken aanpakken. Kijk, en die conclusie lag er wel voor juni, en dat is ons onthouden om dat mee te nemen in het debat. Dus was het veehouderijbesluit anders geweest? Ik weet het niet, maar het convenant spreekt heel nadrukkelijk over proportioneel, gelijktijdig met een teruggang bij de industrie. En ik denk: als ik dan het debat met u had gevoerd, zoals we elkaar kennen, dat we een heel eind met elkaar mee hadden kunnen gaan, en dat het wel degelijk dus ook relevant was in de discussie die we toen met elkaar voerden.

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Nou, u was ondertussen op weg naar de interruptiemicrofoon en u heeft misschien de laatste zin niet gehoord die ik uitsprak. Voor ons had het niet uitgemaakt, wij hadden met de kennis van het rapport niet anders gestemd op 7 juli. Maar als we het rapport eerder hadden gehad, hadden we misschien wel eerder met elkaar een inhoudelijke bespreking kunnen voeren. Maar wat mij betreft kunnen we die morgen alsnog agenderen, en dan gaan we dat alsnog doen.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Het rapport had voor u geen invloed gehad op het stemgedrag, maar misschien een van de vele insprekers die er waren; ik vraag me af of die invloed hebben gehad op uw stemgedrag. Als dat niet het geval was geweest, hadden dan die insprekers niet op hoeven komen draven. Als het rapport van Pouderoyen misschien geen invloed heeft gehad op uw stemgedrag, had ook dat rapport niet gemaakt hoeven te worden, of het rapport van Connecting Agri & Food. Het gaat er niet om wat uw stemgedrag heeft beïnvloed uiteindelijk, het gaat erom wat relevant is voor de beraadslagingen, en daar maak je een totaalafweging in, en in die integraliteit – al die dossiers en alles wat op tafel ligt –, dan maak je een afweging.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Kuijken** (CDA): Kunt u zich voorstellen, of vindt u het met deze uitleg nog steeds terecht dat dit BPO-rapport niet onderdeel had hoeven te zijn van de beraadslagingen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, wat mij betreft wel, want het rapport ging namelijk over stikstofemissie-industrie en voor zover ik me kan herinneren, ging het 7 juli over de veehouderij.

De **voorzitter**: U was klaar?

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik ben bijna klaar, ja. Ik wilde nog heel even zeggen dat we heel graag die reconstructie van de gedeputeerde in de beantwoording tegemoetzien. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor de bijdrage. De heer De Kort van de Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Wat ons betreft eigenlijk heel simpel. Er ligt hier een verslag van dat er gecontroleerd is. Bij bedrijven die een vergunning hadden bleek het behoorlijk goed in orde te zijn, bij bedrijven die dat niet hadden waren echt wel een paar punten van aandacht, daar is vervolgens een plan van aanpak op gemaakt, dat plan van aanpak vinden wij een prima plan van aanpak en daarom vonden wij het ook in november niet nodig om dit te agenderen en te bespreken, net zoals de gehele Staten bij die openbare procedurevergadering dat niet nodig vonden. Voordat ik verder ga, zie ik dat de heer Boon wil interrumperen ...

De **voorzitter**: Boon, interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, via u. De vragen die ik eerder gesteld had, het gaat daar niet over de inhoud, het gaat over: had dit rapport aangeboden moeten worden, proactief? De informatieplicht. Hè: het verschil tussen de taak van een Statenlid, te controleren, en de gedeputeerde, voldoen aan de informatieplicht.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Boon, volgens mij kan dadelijk de gedeputeerde zelf prima uitleggen waarom hij ervoor gekozen heeft om eerst het plan van aanpak te laten maken voordat ze het geheel

aanboden of niet. Dat is niet aan mij, dat is aan de gedeputeerde. Wat ik wel heel interessant vind, is, en het CDA vraagt net specifiek aan D66 van: het gaat er niet om of úw stem veranderd was bij het landbouwdebat als deze informatie bekend was geworden. Het is een los debat geweest, het landbouwdebat, dat staat wel los hiervan. Je kunt van alles hiervan vinden, je kunt hier een mooie inhoudelijke discussie over hebben, maar ik vraag me dan oprecht af, en de heer Kuijken noemde het prachtig eigenlijk in zijn bijdrage: als je een groot lek hebt, pak je eerst het grootste probleem aan. U noemde zelf geloof ik ook de verhouding: er was 47 keer zoveel stikstofuitstoot door de landbouw dan door de industrie. Dus je praat niet over een beetje verschil, je praat over een gigantisch verschil, je praat over het verschil tussen de bezoekersaantallen van FC Almere en Barcelona. Ik bedoel: het is niet effe niks, 47 keer het verschil. Dus ik vraag me oprecht af, en die vraag wil ik aan het CDA en aan de ChristenUnie stellen: als u dit rapport bij dát debat had gehad, wat had u dan inhoudelijk anders willen doen, of anders gevraagd, bij het landbouwdebat? Wat had dat voor de besluitvorming betreffende de landbouw voor verschil gemaakt?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, als ik meteen mag antwoorden: ik heb het in het debat op 7 juli denk ik heel goed en duidelijk gezegd. Ik heb gezegd van: voor ons was het key issue dat er een proportioneel besluit genomen werd en dat de rechtsgelijkheid daarin ook gewaarborgd werd, want dat zijn de kernpunten ook vanuit het stikstofconvenant. Hoe vaak hebben we niet gehoord van de gedeputeerde: heeft u het stikstofconvenant wel gelezen? Ja, ik heb hem heel goed gelezen en punt 1 van het doel van het stikstofconvenant is een afname, een proportionele afname van de veehouderij gelijktijdig met een afname van depositie van industrie. Dat was het kernpunt daarin. Dus daarmee heb ik uw vraag beantwoord. En dan heb ik even een vraag over uw eerdere punt. U geeft aan van: wij hadden de stukken gelezen, wij hebben het plan van aanpak gezien en wij vonden dat een prima plan van aanpak. Maar sinds wanneer had u dan kennis van dat plan van aanpak? Want dat is u niet toegestuurd door de gedeputeerde.

De **voorzitter**: De Kort. Uw vraag is duidelijk.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Vreugdenhil. De memo die we kregen over het BPO-onderzoek was voor ons duidelijk. Alle vervolgvragen die gesteld zijn, hebben voor ons niet meer duidelijkheid gegeven. Maar ik wil even graag ingaan op uw antwoord, want u zegt: het ging mij om de proportionaliteit. U heeft tegen het hele landbouwvoorstel gestemd. Dus blijkbaar ging het u niet alleen om de proportionaliteit. Hoe legt u dat dan uit? Als u nu had vóórgestemd op de landbouwmaatregel, en u zegt: als nou de industrie bekend was geweest, en dat was niet proportioneel, dan had ik een ander besluit genomen. U was ook tegen de maatregelen voor de landbouw. Bent u nu – daar ben ik heel benieuwd naar – voor strengere aanpak van de industrie? Want u was tégen strengere aanpak bij de landbouw.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, we zouden dit debat niet overdoen, maar ik wil graag mijn woorden toelichten die ik in dat debat gezegd heb. Toen ben ik ook begonnen met dat er een forse teruggang moet van de agrarische sector, daar zijn wij het mee eens. Dat was mijn eerste zin geweest in dat debat. Maar u praat even over mijn vraag heen. U zegt net: wij hebben het rapport gezien, wij hebben het plan van aanpak gezien en wij vonden dat een goede aanpak. Wij hebben nooit het plan van aanpak van deze gedeputeerde gekregen, behalve nadat wij daar met doorvragen het plan

van aanpak zelf opgevraagd hebben. Dus óf u heeft die informatie op een andere wijze gekregen en daarmee afgewogen, óf u zit nu te zeggen van: ja, wij hebben een afweging gemaakt en wij vonden het plan van aanpak voldoende. Maar dat kan niet eens.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Vreugdenhil. Wij hebben net als iedereen het BPO-rapport gelezen, dat vonden wij helder en dat vonden wij ook geen aanleiding tot bespreking. Alle vragen die daarna gesteld zijn en alle antwoorden die ik daarna gelezen heb, geven mij geen aanleiding tot dit circus dat we hier vanavond hebben, want alles wat ik lees klinkt mij uitermate redelijk in de oren.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer De Kort, u maakt een denkfout. U zegt: als ik kennis had gehad van dit rapport, dan had ik niet anders gestemd, en waarschijnlijk u ook allemaal niet. Daar gaat het helemaal niet om. Er zijn eigenlijk gewoon 12 fracties, 12 kwartjes, die liggen op een kant en die gaan het één of het ander beslissen. Dan gaat u nu suggereren dat alleen maar die informatie relevant is die 1 van die 12 kwartjes naar links of naar rechts laat vallen. Nee, het gaat erom dat alle informatie die relevant is voor dat dossier daar is, en het gaat er niet om of net één rapport de ene of de andere partij over de streep trekt. Misschien als het rapport van Pouderoyen niet een of andere partij over de streep had getrokken, betekent het nog wel dat het relevant is voor de beraadslagingen. Daar gaat het om. U zegt bijvoorbeeld: er is sprake van 47 keer zoveel uitstoot van de agrarische sector, dat is dan landbouw. Nou, net in dat rapport waar we het over hebben gaat het maar om 4 keer zoveel, en dan is de proportionaliteit meteen heel anders. Daar gaat het hier over.

De **voorzitter**: De Kort. Reactie.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, kijk eens, mijnheer Kuijken, heel simpel: ik ga uit van de gegevens van het PBL en die geven een verhouding aan die ik zojuist schets, daar ga ik van uit. Vervolgens is het heel erg simpel. Natuurlijk kun je twisten over welke informatie relevant is voor welk debat, daar mag u een mening over hebben, daar mag ik een mening over hebben. Uw mening is duidelijk dat dit relevant is voor dat debat, mijn mening is, en die mening deel ik in ieder geval met de partijen die ook zojuist dat verteld hebben, zoals D66, dat dit niet relevant was, deze gegevens over de industrie, bij een landbouwdebat. Zo simpel is het voor mij.

De **voorzitter**: Oké ...

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, ik wil heel graag nog een vraag stellen, want het CDA heeft mijn vraag niet helemaal beantwoord. Was u er vóór geweest om, als u dit eerder had geweten – want u was er niet vóór om de landbouw harder aan te pakken –, bent u er als CDA vóór om de industrie nu wel harder aan te pakken?

De **voorzitter**: Ik geef even de gelegenheid voor een antwoord van de heer Kuijken. Daarna nog deze twee interrupties en dan gaan we verder. Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Mijn antwoord daarop is dat die twee dingen gelijk met elkaar op moeten gaan en niet eerst alleen maar focussen op de agrarische sector en dan vervolgens de industrie jarenlang zonder

geldige vergunning laten opereren. Sterker nog: in het convenant stikstof – daar ging het in dat debat om, dat heeft de gedeputeerde altijd als hoofdargument aangehouden om deze maatregel te nemen – staat letterlijk dat de proportionaliteit tussen wegverkeer en industrie daar moet zijn ten opzichte van maatregelen in de agrarische sector. Dat staat daar in.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Oké, maar u was niet voor de maatregelen die we bij de landbouw doen en u bent nu ook niet voor maatregelen bij de industrie?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Wij kunnen best wel enkele maatregelen steunen, maar niet allemaal. De maatregelen zijn zo rigoureus geweest dat er geen enkele uitzonderingspositie kon komen voor bedrijven met een betere leefstijl of met gepensioneerden.

De **voorzitter**: Goed.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja, ik word daarom gevraagd hè, en dan geef ik daar antwoord op en dan eh ...

De **voorzitter**: De vraag ging over de industrie.

De heer **Kuijken** (CDA): Die willen wij gelijktijdig op dezelfde manier aanpakken als de agrarische sector. Dat is een gelijk speelveld en dat zou eerlijk zijn.

De **voorzitter**: Goed. Ik had gezegd: wat nu aan de interruptietafel nog aan meldingen is, sta ik toe, en daarna gaan we echt verder. Mijnheer Boon, ik weet niet of de heer Meijer of u ... U was eerder? Dan ga ik u het woord geven.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, via u. Er wordt veel mist hier verspreid door de coalitie, maar ik wil terug eigenlijk. Ik ken meneer De Kort, echt, eerlijk waar, als een eerlijk persoon, een integer man – voor de PvdA is het misschien een contradictie, maar echt, eer... dat is zo.

De **voorzitter**: Zullen we het een beetje ...?

De heer **Boon** (PVV): Ik wil nu vragen aan meneer De Kort: als de gedeputeerde deze informatie wist op 7 juli, en is gegaan, en u zegt: het debat ging niet over, het ging wel over depositie, ging verschillende dingen over, en hij wist dat, hij had het rapport in zijn achterhoofd ...

De **voorzitter**: Uw vraag?

De heer **Boon** (PVV): Heeft hij dan aan zijn informatieplicht voldaan, ja of nee?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Boon, nogmaals, voor mij was het echt een ander debat, dus voor mij is het antwoord met betrekking tot het landbouwdebat: ja hoor. Ik heb geen informatie gemist bij het landbouwdebat, dus ja, wat dat betreft absoluut.

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Roijackers, ik ga geen andere interrupties toestaan. Ik heb gezegd: deze twee en dan gaan we verder. De heer Meijer eerst en dan de heer Van der Wel, als ik het goed onthouden heb. Mijnheer Van der Wel.

De heer **Meijer** (D66): Zo heet ik niet, voorzitter.

De **voorzitter**: Excuus, mijnheer Meijer, vergeeft u mij.

De heer **Meijer** (D66): Ja, en ik was ook niet van plan om lid te worden van zijn partij. Ik denk dat het interessant is dat we met elkaar constateren dat een aantal van de fracties die hier inspreken een integralere afweging hadden willen maken en daardoor dus het rapport over de industrie hadden willen betrekken bij hun afweging op 7 juli. Wat ik dan wel relevant vind, is dat er nog steeds geen plan is rondom de mobiliteit bijvoorbeeld. Dus dan was nog steeds een derde – als we het dan toch over partjes hebben – van de partjes nog steeds niet in beeld. Eigenlijk zeggen een aantal fracties daarmee dus dat ze eigenlijk helemaal niks hadden willen doen, dat ze helemaal hadden willen wachten totdat alles helemaal duidelijk was. En zo werkt het niet. Op een gegeven moment moet je een besluit durven nemen.

De **voorzitter**: Oké. Uw punt is helder. Van der Wel. En dan gaat De Kort verder, zoals ik heb aangegeven. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Nog steeds trots lid van onze partij en we hebben ook een strikt aannamebeleid moet ik zeggen, dus richting D66 dan. U zegt net: het rapport komt redelijk over, en die indruk wekt dat rapport bij ons ook. Er was voor ons ook geen reden om dat snel, stante pede, te gaan bespreken ...

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Omdat we vonden dat je de gedeputeerde daarvoor nog de kans moet geven, en terecht. Waarom reageert u dan op zeer korte termijn op een verzoek van de SP om stante pede een themabijeenkomst te organiseren buiten de procedure om? Wat was voor u dan die reden om dat zo snel te doen, terwijl u net zegt: er staat eigenlijk niks bijzonders in het rapport?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Van der Wel: eigenlijk heel simpel. Een themavergadering is een redelijk normaal instrument dat we hier vaak gebruiken om iets inhoudelijk te bespreken. Dat is iets wat je gewoon op een normale Statendag, was het voorgesteld, erbij doet. Dat had ik helemaal prima gevonden, want het is een onderwerp dat veel mensen willen bespreken; daar doe ik niet moeilijk over. Een extra Statenvergadering is een historisch iets, waarmee je er een enorme zwaarte aan geeft, die ik absoluut niet vind passen bij dit rapport. Dus dat is mijn antwoord.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, er luisteren toch heel veel mensen mee en ik vind het een beetje een apart verhaal. U geeft nu bijna hetzelfde antwoord als alle andere mensen die dat verzoek van de SP steunden, inclusief de SP: er was eigenlijk geen aanleiding, het was gewoon werk dat de SP-gedeputeerde al in gang had gezet, wat helemaal niet onredelijk is en waar waarschijnlijk nog een goed plan van aanpak op volgt ...

De **voorzitter**: Maar dat hebben we nu al een paar keer gedeeld.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, maar dan vind ik het een beetje een raar verhaal dat je dan gaat zeggen: we gaan buiten de procedure om, als coalitie eigenlijk, want die indruk wekt u, want er waren vier partijen die die exceptionele themavergadering buiten de procedure om wilden gaan houden – jawel, dat voorstel was er. En dan zegt u nu van: maar het was eigenlijk niet over een bijzonder onderwerp, terwijl iemand die, zeg maar, gebruikmaakt van zijn democratisch recht om een Statenvergadering over wat hij vindt wat belangrijk is te gaan organiseren, onderbouwd met feiten, die wordt dan gezegd van: dat mag dan niet.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel. Dit is nu een paar keer heen en weer gegaan. Ik heb gezegd: hier stopt het nu. De Kort gaat verder en daarna heeft u allemaal nog een termijn en de volgende gelegenheid. Ja, ergens moet ik ..., ja, het spijt me zeer. De Kort rondt af.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, nou heel kort, voorzitter. Ik ben heel blij dat ik zowel van het CDA als van de ChristenUnie-SGP hoor dat zij er ook, net als wij, heel veel belang aan hechten dat we de stikstofdepositie aanpakken bij zowel de landbouw als de industrie. Ik denk dat we daar in de toekomst met zijn allen veel plezier mee hebben dat we dat nu zo duidelijk uitgesproken hebben. Verder wil ik nog wel even één ding duidelijk zeggen. Onder het verhaal van alle ellende die wij volgens de PVV de boeren aandoen, is het wel zo netjes als u er even bij vermeldt dat we vele tientallen miljoenen uitgetrokken hebben aan flankerend beleid, want dat vergeet u er even voor het gemak bij te zeggen.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Roijackers van de GroenLinks-fractie heeft nu het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, ik werd direct aangesproken, dus ik wil hier toch even kort op reageren.

De **voorzitter**: Nee, nee, nee. Staat u mij toe de orde enigszins te handhaven. Ik stuur ... Daar krijgt u straks nog gelegenheid genoeg voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik wil dit direct rechtzetten, want als mijn fractiegenoot ...

De **voorzitter**: Nee, nee, u krijgt straks het woord ...

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik maak hier een punt van orde van.

De **voorzitter**: U maakt maar een punt van orde.

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn fractiegenoot werd na het woord 'landbouw' meteen afgekap. Nu heeft de heer De Kort een uithaal gedaan naar onze fractie over flankerend beleid ...

De **voorzitter**: Wat is uw ordepunt?

De heer **Van Hattem** (PVV): ... wat puur beleidsmatig is. Dan vind ik ook dat ik dit recht moet kunnen zetten, als hier een discussie wordt toegelaten over flankerend beleid. Dan had u de heer De Kort af moeten kappen ...

De **voorzitter**: U krijgt daar straks echt de gelegenheid voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): En dat vind ik op dit moment ..., wil ik dit niet onbesproken laten.

De **voorzitter**: Goed. U heeft dat punt gemaakt. Nu gaat echt de fractie van GroenLinks verder bij monde van mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. In Brabant is er veel te veel stikstof. Daarom hadden wij tot 2015 onze provinciale depositiebank en startten we in 2015 met het PAS: Programma Aanpak Stikstof. Een pakket aan maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen vanuit veehouderij en ook industrie en verkeer. GroenLinks vindt het goed dat met het PAS alle bronnen van stikstof worden aangepakt, maar vindt het ook een complex gedrocht dat uiteindelijk leidt ...

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Ook u wil ik echt vragen om het over het onderwerp dat op de agenda staat te hebben en niet een generieke beschouwing over het PAS-beleid te gaan houden.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Binnen één zin kom ik op het BPO-rapport, voorzitter. Het PAS, dat nadrukkelijk ook als doel heeft om nieuwe ontwikkelruimte te creëren voor bedrijvigheid met forse uitstoot. Uit het rapport van het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht, BPO, dat nu voor ons ligt, blijkt dat de industrie nog niet in de pas loopt. Overigens prima dat het BPO tot de pilot is overgegaan, want deze bood interessante inzichten. Te veel stikstof terugdringen, daar draait deze discussie om wat GroenLinks betreft. Waarom is dat teveel aan stikstof eigenlijk zo erg? Om twee redenen: het is slecht voor onze gezondheid en slecht voor ...

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Ik ga toch even terug. Dit is niet de afspraak die we gemaakt hebben: geen inhoudelijke aspecten van het stikstofbeleid. Het gaat over de vraag of het rapport dat hier ter sprake is wel of niet eerder door de gedeputeerde ter beschikking had moeten worden gesteld. Dat staat hier ter discussie en ik wil u vragen u daartoe echt te beperken, namens de gehele vergadering. Daar hebben we vanochtend in de procedurevergadering duidelijke afspraken over gemaakt.

Mevrouw **Roijackers** (GL): GroenLinks wil een brongerichte aanpak en daarom lazen we in december 2017 met interesse het onderzoek 'Industrie in de PAS'. Goed dat het is uitgevoerd. Maar, en zo mag ook blijken uit de vragen die we eind december stelden, we zijn ook kritisch, en dat zijn we nog steeds. Prima dus om het hier over het rapport te hebben, al had het wat GroenLinks betreft ook goed in de themavergadering gepast, nog voorbij de gemeenteraadsverkiezingen.

De discussie hier lijkt zich toe te spitsen op twee vragen: hadden wij het BPO-rapport eerder moeten krijgen en hadden onze Staten een ander besluit genomen op 7 juli 2017? Om met het eerste te beginnen: een volmondig ja van onze kant, en wel om de volgende redenen. We hebben vorig jaar uitgebreid, hier in de Staten, op verschillende momenten gesproken over het probleem van het grote stikstofoverschot in Brabant. Op zo'n moment moet je de problemen die naar boven komen uit dit rapport in beeld hebben. In feite zijn het drie problemen. Uit de steekproef blijkt dat de industrie voor een deel niet aan de wet voldoet.

Handhaving blijkt om meerdere redenen lastig te zijn en we weten nog niet in hoeverre deze industriële bron verantwoordelijk is voor de totale stikstofuitstoot in Brabant. Hadden onze Staten op 7 juli jl. een ander besluit genomen met dit rapport in de hand? Dat denk ik niet. De veehouderij draagt voor een groter deel bij aan verzuring, vermesting en verontreiniging dan de industrie. GroenLinks zou dus achter de voorgestelde maatregelen zijn blijven staan. Overigens: het was geen landbouwdebat 'an sich', het ging over een wijziging van onze Verordening ruimte en een wijziging van onze Verordening natuurbescherming. Ik heb ook in dat debat gezegd: ik mis hier de natuurwoordvoerders. Uit onze Statenvragen van december mag blijken dat we het idioot vinden dat de industrie tot nu toe nog zo buiten schot is gebleven in de uitvoering van het PAS. Uit de pilot blijkt dat veel ondernemers nog niet beschikken over een NB-vergunning. We tasten dus in het duister wat de stikstofuitstoot is van de industrie op de natuur.

Voorzitter. Ik heb een aantal vragen over dit rapport. Ik neem aan, als ik zo hoor wat u net tegen mij zei, dat ze buiten de orde zijn als ik ze nu stel. Klopt dat?

De **voorzitter**: Ja. Er is een paar keer gezegd dat over de inhoudelijke thematiek van het rapport best nog eens een keer doorgepraat zal moeten worden, en dat lijkt me ook erg nuttig. Ik herhaal: vanochtend in de procedurevergadering is gezegd dat we het hier hebben over de mate waarin de vraag voorligt of dit rapport eerder ter beschikking had moeten worden gesteld, gegeven het feit ... Enfin, ik ga het niet herhalen. Dus inderdaad: al te inhoudelijke vragen over stikstofindustrie zijn hier nu niet aan de orde. Daar komt een ander moment voor. Dus ik wil u in die zin vragen, niet omdat de vragen niet relevant zouden zijn, ze zijn alleen op dit moment hier niet aan de orde.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik begrijp wat u zegt. Ik ga even voorbij een aantal vragen echt over het rapport zelf. Het is zo dat er een risico genoemd staat in het rapport, dat ik wel aan de orde vind op dit moment, en dat risico dat in het rapport genoemd staat is dat er allerlei niet-vergunbare, maar wel gerealiseerde situaties in de industrie zijn, een mogelijk onoplosbaar probleem worden ze genoemd, zoals eerder in de veehouderij. Dat staat op pagina 8 van het rapport. Daar zou ik graag van het college een reactie op willen zien: over wat voor situaties gaat het dan mogelijk?

En ten slotte: is het beleid van dit college erop gestoeld om ontwikkelruimte te creëren voor activiteiten met ongezonde uitstoot, of, zoals GroenLinks wil, om schade aan natuur en gezondheid in Brabant te verminderen? Als het nu niet aan de orde is, dan heel graag op een later moment.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Ik stel voor dat die vragen, die inderdaad echt inhoudelijk zijn, ook de vragen zoals u die nu hebt gesteld – de gedeputeerde en zijn staf luisteren mee –, en dan kan na dit debat natuurlijk besloten worden om een aantal van die vragen of schriftelijk nog te beantwoorden, of op een later moment te agenderen, want ik wil toch echt proberen, ook in opdracht van u allen vanochtend, om de orde van deze vergadering een beetje scherp op het onderwerp van vandaag te houden. Dat gezegd zijnde, geef ik graag het woord aan de fractie van 50PLUS. De heer Van Overveld heeft het woord.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voorzitter. In juli 2017 namen de Staten een besluit dat grote consequenties heeft voor een grote groep mensen in Brabant. Zo'n verstrekkend besluit dient men te nemen op basis van zoveel mogelijk beschikbare informatie, zelfs al is die informatie in de ogen van sommigen niet relevant genoeg. Dat, vinden wij, is ter beoordeling aan de deelnemers aan het debat. Dat lijkt niet te zijn gebeurd, doordat GS, of misschien gedeputeerde Van den Hout, doorsturen van bepaalde informatie niet nodig vonden. Voorzitter. Wij van 50PLUS vinden dus dat zoiets niet kan. Het heeft er dan immers de

schijn van dat een gedeputeerde voor ons gaat denken wat wel en niet goed is, en wij vinden dat niet bij zijn taak horen. Wij kunnen zijn terughoudendheid niet plaatsen. Achterhouden van informatie wekt immers achterdocht. Kan de gedeputeerde dit nader toelichten? Wij zeggen niet dat het uiteindelijke besluit daardoor anders zou zijn uitgevallen. Het gaat ons, zonder inhoudelijk op de zaak in te gaan, meer om de gevolgde procedure. Ik heb altijd geleerd dat in de politiek jokken en zaken achterhouden doodzonden zijn, die vaak zware consequenties krijgen als ze aan de kaak worden gesteld. Ik stel aan de hand van het feitenrelaas vast dat aan de gedeputeerde meermaals gelegenheid is geboden om duidelijkheid te geven, maar dat dit pas later leidde tot beschikbaar komen van gemiste informatie. Vraag is nu hoe we daar politiek mee omgaan. Dat zal vooral afhangen van de reactie van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel. Aan de fractie van 50PLUS de vraag. In het verleden is, denk ik, zelfs letterlijk, wel eens door 50PLUS gezegd dat er te veel informatie op hen afkwam om in een debat besluiten te nemen, dat het prettig is dat er infographics zijn en dat er een filter wordt gezet op informatie ...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Meijer** (D66): Mijn vraag is: kunt u een standpunt bepalen wat nou in deze casuïstiek – want ik snap dat u zegt: informatie moet gedeeld worden, dat ben ik zelfs met u eens –, maar in deze casuïstiek: wat maakt nou dat 50PLUS zegt: ja, maar déze informatie had ik, in die enorme brok met informatie die ik al had, ook willen hebben?

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ik heb u gezegd in mijn betoogje dat je zo'n verstrekkend besluit moet nemen met het bekijken van alle beschikbare informatie. Deze informatie was beschikbaar, maar niet voor ons. Als ik het onjuist heb, dan moet de gedeputeerde – dat heb ik ook net gezegd – mij dat maar uitleggen.

De **voorzitter**: Ik stel dan voor om de volgende spreker in de rij het woord te geven. Mevrouw Surminski is al in de buurt van de microfoon. Aan haar het woord, Partij voor de Dieren, haar bijdrage in eerste termijn. Daarna nog de heer Heijman in eerste termijn, maar eerst mevrouw Surminski. Aan u het woord,

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Ja, voorzitter, ik denk min of meer hetzelfde, in andere bewoordingen. Want als de vraag is of het beter was geweest als dit rapport eerder expliciet aan ons was toegezonden, is ons antwoord: ja. Het argument dat eerst een plan van aanpak moest worden uitgewerkt, is niet overtuigend, temeer daar het betreffende plan inhoudelijk nogal summier is en vooral in de eerste fase voornamelijk uit open deuren bestaat. De provincie treedt op als voorzitter van het BPO en ik zou dan ook graag een wat betere onderbouwing willen horen van het besluit om het rapport niet meteen beschikbaar te stellen. Maar als de vraag is of het eerder beschikbaar hebben van het rapport de uitslag van de discussie op 7 juli zou hebben veranderd, dan is mijn antwoord: nee. De maatregelen van 7 juli hebben betrekking op de beperking van ammoniak door de veehouderij en de rol van de industrie doet daar niet aan af. Integendeel. Wat heel duidelijk is, is dat de bedrijven die met een NB-wetvergunning werken in hoge mate binnen die vergunning blijken te functioneren. Daarbij moet worden opgemerkt dat die vergunning over het algemeen wel ruim geformuleerd is.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Surminski. Ik hoor u zeggen: had het hebben van kennis van dit rapport gevolgen gehad voor onze standpuntbepaling rond het veehouderijdebat? Daarop zegt u: nee. Toch zei u eerder in uw betoog: ik had het rapport toen willen hebben. Wat was dan de reden dat u dat rapport had willen hebben?

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik kom daar zo meteen nog wat verder op terug, maar het komt er wat mij betreft op neer dat dit rapport aanleiding geeft tot een dermate somber beeld van de situatie, dat ik denk dat de uitslag van de discussie van 7 juli niet veranderd zou zijn, maar integendeel nog zou worden aangescherpt.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Zoals ik al zei: integendeel. Want wat duidelijk is, is dat de bedrijven met een NB-wetvergunning binnen de vergunning functioneren, waarbij die vergunning ruim is geformuleerd. Waar het gaat over de bedrijven zonder een geldige NB-wetvergunning, die zijn niet a-select bezocht, maar volgens een risicogerichte selectie. Bij 30% van die risicobedrijven blijkt dan een vergunning of melding wel nodig. In de meeste gevallen is die vergunning alsnog mogelijk, maar we zien ook knelpunten in de gebieden waar de PAS-ruimte inmiddels vol is, of waar de 0,05 mol-grens geldt voor meldingen. Gegeven het feit dat het gaat om grote bedrijven, die ongetwijfeld een belangrijke rol hebben in de economie en de werkgelegenheid, zou ik wel graag willen weten hoe daar dan in de praktijk mee wordt omgegaan, want ik verwacht dat deze bedrijven dus alsnog de benodigde vergunning krijgen. En wat betekent dat dan voor de ontwikkelingsruimte van andere bedrijven? Die zal kleiner worden, denk ik. Heeft u een idee van de grootte van de latente claim op de PAS-ruimte die voor de industrie nodig is en in hoeverre gaat dat dan andere sectoren, zoals de veehouderij, nog verder onder druk zetten? Goed beschouwd, moet het hele PAS-verhaal opnieuw berekend worden, want Brabant is vol, Brabant is overbelast en hoe meer informatie we krijgen, hoe somberder het beeld wordt. Dus zal elke sector zijn bijdrage moeten leveren, proportioneel, maar dat betekent wat mij betreft niet per definitie gelijktijdig. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. Dan de heer Heijman van Lokaal Brabant. Aan hem het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Af en toe denk ik wel eens dat ik op een andere planeet zit als ik hier zo de vergaderingen volg, want de vraag was hier eigenlijk van: heeft de gedeputeerde informatie achtergehouden? Alles wat hier voor de rest gesproken wordt, met alle respect voor mijn collega's hier, is ketelmuziek. Het zijn allemaal discussies die we misschien verleden jaar hadden kunnen doen, maar nu gaat het vooral sec erom: is de informatie achtergehouden? Dat is de enige vraag die wat mij betreft de gedeputeerde hoeft te beantwoorden. Als het dan nog bewust is, zou dat ook nog wel een fijn licht erop geven. Dat is waar ik geïnteresseerd in ben. Voor de rest is het eigenlijk allemaal achterhaalde muziek, want we zouden hier nooit dat besluit van 7 juli herroepen. Dat besluit is door een meerderheid van de coalitie aangenomen. Dat was een democratisch besluit, dus daar komen we niet meer op terug. Maar het gaat erom: is de informatie achtergehouden en waarom? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Ik schors de vergadering tot kwart over acht voor een kleine pauze, die iedereen naar eigen keuze mag invullen.

Schorsing (20.05 – 20.20 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Aan de orde is de eerste termijn van de zijde van het college. Het woord is aan gedeputeerde Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Elk debat over stikstof moet ik beginnen met de erkenning – en volgens mij heeft iedereen dat de afgelopen tweeënhalf uur ook wel gezien – dat het een waanzinnig technisch, ingewikkeld onderwerp is. Er zijn weinig mensen in Nederland die het PAS doorgronden. Er zijn ook niet zo heel veel mensen die precies doorgronden wat stikstof zoal doet, waar het vandaan komt, waar het heen gaat, hoe het zich transporteert, hoe het in natuurgebieden terecht komt, hoe we het eruit kunnen halen, hoe we het kunnen voorkomen. We zijn er al tientallen jaren in Nederland mee bezig. Het PAS sinds 2015 is plan B. Plan A is mislukt. Zo ingewikkeld is het. Plan B is ingewikkeld en dat hebt u in de afgelopen eerste termijn van uw zijde opnieuw kunnen merken.

Ik heb begrepen dat er vanavond in dit debat drie vragen centraal staan. Bevat het BPO-rapport informatie die van belang was voor het veehouderijdebat van 7 juli, en daarmee vallend onder de actieve informatieplicht? De tweede vraag: heb ik u cijfers over de stikstofdepositie, het aandeel van de Brabantse industrie, onthouden? Het antwoord op beide vragen is nee, zoals we ook al een aantal keren eerder schriftelijk hebben beantwoord op vergelijkbare vragen van uw Staten. Kort samengevat: in juli, op 7/8 juli, ging het debat, een integraal debat, over het duurzaam maken, transitie naar een zorgvuldige veehouderij. Ja, dat is een integraal debat. Alle onderdelen die met de transitie naar een duurzame veehouderij te maken hadden kwamen daar aan bod, waaronder stikstofdepositie. Om dan nu te zeggen: ja, maar stikstofdepositie willen we integraal behandelen, dus daar moet ook de industrie bij, ook het vliegverkeer, enzovoort. Ik bedoel: integraliteit is altijd een keuze van: welke deelverzameling uit de grote verzameling wil je behandelen? Wij hebben 7 juli een integraal debat gevoerd over de transitie van de veehouderij op basis van het moeten voldoen aan het convenant stikstof uit 2009.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Het debat ging niet alleen over depositie, het debat ging erover dat de depositie niet snel genoeg afnam en daarom moest teruggekomen worden op een eerder gemaakte afspraak met de boeren. Nu blijkt dat u meer kennis had gehad, dat de depositie, die afname, dat ook rekening ..., dat de industrie daar ook een gedeelte van doet. Die informatie had u. Dan doet het er toch wel toe?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, dat is de tweede vraag die hier centraal staat: heb ik u stikstofcijfers over de industrie onthouden? En mijn antwoord is: nee. Die had u, die heeft u altijd gehad. Die heeft u gehad in 2015, toen wij het hier voor het eerst over het PAS hadden, die heeft u gehad in het rapport Pouderoyen, die heeft u nog gehad vóór het debat van 7 juli, die stonden in het stuk waar het debat op 7 juli over ging, de hele tabel heeft daarin gestaan. In het debat hebben we het daarover gehad en ik heb u altijd verteld: het zijn de cijfers van het RIVM die wij aanhouden. Wat we daarvan ook vinden,

de overheid in Nederland, rijksoverheid, wij, waterschappen, iedereen baseert zich op cijfers van het RIVM. Die zijn voor beleidmakers gewoon waar. Dat zijn cijfers waar u allemaal de beschikking over heeft gehad.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Eerst vertelt de gedeputeerde: het ging er niet over, het ging over depositie, de industrie had er niks mee te maken. Dan stel ik een vraag en u zegt: u hebt alle informatie. Dus industrie had er dus blijkbaar wel mee te maken. Waarom heeft u dan niet alsnog dit rapport, waar cruciale, voor mijn fractie, cruciale informatie in staat – ook voor andere fracties – die ook verschillend is dan andere daarvóór verstrekke rapporten, waarom heeft u dat toen niet actief aangeboden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik wil toch even vragen of ik mijn verhaal af kan maken, want ik krijg nu vragen waar ik zo meteen antwoord op ga geven. Daar was toch mijn termijn, denk ik, voor bedoeld: om antwoord te geven op uw vragen. Het is niet zo handig om na één zin dan al die vragen te gaan herhalen.

De **voorzitter**: Ik wil een beroep op iedereen doen om de interrupties te matigen, maar ik heb niet de mogelijkheid op grond van het reglement van orde; het voorstel dat ik daartoe gedaan heb, is niet overgenomen. Ik wil graag eerlijk gezegd u wel de gelegenheid geven, en een beroep op u doen, om even uw verhaal te vertellen voordat er interrupties komen. Dat vind ik geen enkel probleem. U doet het beroep: laat me even mijn verhaal vertellen, ik wil de leden vragen of ze daar even ruimte voor willen geven. Ik kan best begrijpen, gezien de aard van het onderwerp, dat de gedeputeerde de behoefte heeft even zijn verhaal te vertellen. Zullen we dat zo doen dan? Ja? Mijnheer Heijmans, interruptie op dit punt?

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, inderdaad over de orde. We krijgen een heel raar debat als vragen die in de eerste termijn gesteld worden – want dan hadden we die eerste termijn niet hoeven doen –, als die nu kriskras hier opnieuw gesteld worden, ja, dan ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Heijmans, ik heb daarstraks een voorstel gedaan, dat heeft u niet willen doen: geen interrupties in eerste termijn. Ik wil nu gewoon, vanwege een ordelijk verloop van het debat, vragen om de gedeputeerde even de gelegenheid te geven het verhaal te vertellen. Daarna is er, aan het einde van die bijdrage, gelegenheid wat mij betreft om te interrumperen en daarna is er ook nog een tweede termijn. Maar ik denk dat we ook de volgers van dit debat, maar vooral ook onszelf, echt een dienst bewijzen om ons te matigen in de interrupties nu meteen. Ja? De gedeputeerde vervolgt zijn betoog. Dank voor uw medewerking.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Om de vraag te beantwoorden of het BPO-rapport informatie bevatte die relevant zou zijn voor het debat op 7 juli, moeten we twee vragen beantwoorden. Waar ging het 7 juli over? Dat heb ik, denk ik, verteld: transitie naar een duurzame veehouderij, niét over transport, niét over industrie, over veehouderij. Het BPO-rapport: waar gaat dat over? Het gaat niet over stikstofemissies, het gaat niet over stikstofdepositie, het gaat over vergunningverlening, en niet meer dan dat: in hoeverre loopt de industrie achter bij de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet? Niks over emissies, niks over depositie, maar achterstand bij vergunningverlening. Daar ging het onderzoek over en nergens anders over: over naleefgedrag bij de industrie. Het is een zorg die wij met elkaar hier, in deze

kamer, en in andere kamers, gedeeld hebben, al in 2016. Zorg over het level playing field hebben we toen genoemd, van twee kanten uit: vanuit, nou laat ik het maar zo even zeggen: vanuit de groene hoek, de boerenhoek: ja, pakken we nou de zaken wel proportioneel aan, hebben we niet te maken met een industrie, of met welke sector dan ook, die misschien nog wel meer uitstoot dan de landbouw? En de vraag: loopt de industrie niet zo ver achter, dat er straks geen vergunningruimte meer is, althans geen ontwikkelruimte meer om vergunningen te verlenen, en loopt daarmee de industrie risico? Die twee zorgen werden hier breed gedeeld. Daar hebben we geen afspraak over gemaakt, maar ik heb die wel gezien, en ik heb die ook gezien bij andere handhavers, die zijn allemaal verenigd in het BPO, en daar werd die zorg ook breed gedeeld. Vandaar dat het BPO het goede gremium was om die zorg van u aan de orde te stellen.

Vervolgens heeft het BPO gevraagd aan de werkgroep van ambtenaren: laat ons nou eens zien wat er aan de hand is bij de vergunningverlening Natuurbeschermingswet in de industrie, niet meer en niet minder. We hebben niet gevraagd om een onderzoek met een representatieve steekproef waarvan de uitkomsten gegeneraliseerd zouden kunnen worden naar de hele sector. We hebben gevraagd om een palet te schilderen: welke mogelijkheden aan problemen in de vergunningverlening in de industrie kunnen zich zoal voordoen? Het onderzoek is ingestoken door de ongeveer veertig bedrijven die zijn onderzocht, alvast te verdelen in tweemaal twintig; twintig bedrijven met vergunning, twintig bedrijven zonder vergunning, van beide groepen een aantal BRZO-bedrijven, een paar grote bedrijven, een paar kleine bedrijven, volledig gematcht, alle veertig bedrijven, om een breed palet te krijgen, niet om cijfers boven water te krijgen die je van toepassing kunt verklaren op de hele sector – dat was niet de bedoeling van het onderzoek, is nooit de bedoeling geweest en zo is het dus ook niet uitgevoerd. Mensen die menen dat ze uit dit BPO-rapport conclusies kunnen trekken over nieuwe zaken die we geleerd zouden hebben over emissie of depositie door de industrie, hebben het serieus bij het verkeerde eind. Er valt uit dit rapport geen conclusie op die manier te trekken.

Voorzitter. Het vertrekpunt bij dit hele debat is de Brabantse natuur, en dan met name de Natura 2000-gebieden en de depositie van stikstof daarop. Daarover hebben we instandhoudingsdoelstellingen afgesproken met de Europese Unie en die zullen we moeten halen. Stikstof is maar één van de bedreigingen daaruit. Als we ons afvragen waar die vandaan komt, en wel zeker is dat in het licht van proportionaliteit een belangrijk gegeven, dan gaan we dus uit van de RIVM-cijfers, en dan hebben we het over een 58% of zo depositie van Nederlandse bronnen, afkomstig uit de landbouw, en industrie 2% tot 3%, hangt er een beetje vanaf waar, en in Brabant, zeker in Oost-Brabant ongeveer 1,1% vanwege het hoge aandeel veehouderij in dat deel van onze provincie.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. U sloot het blok depositie af en ik hecht er wel aan om echt gewoon even de feitelijkheden op tafel te krijgen. Als ik dan het kernteamverslag lees, daarin staat: "Tijdens het overleg worden afspraken gemaakt. In de eerste fase richt het zich op onderzoek, want de argumenten zijn daarvoor: de depositie als gevolg van de industrie is een black box. De veehouderij heeft verschillende keren een signaal afgegeven dat ze altijd worden aangemerkt als zondebok en dat andere sectoren de dans ontspringen. Uit landelijke cijfers blijkt dat de totale bijdrage van de Nederlandse industrie aan de totale depositie relatief beperkt is, maar dat wil niet zeggen dat een grote emissie op lokaal niveau een forse impact kan hebben." Daar wordt telkens op de depositie op de natuurgebieden ... Dus ik hoor u daarin praten, maar als ik gewoon lees in de notulen wat nu de aanleiding voor dit onderzoek geweest is, dan wordt er wel nadrukkelijk gesproken over de depositie daar en dat daar inzicht in gekregen moet worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, natuurlijk. Wij gaan namelijk geen onderzoek doen naar vergunningverlening omdat we dat zo leuk vinden. We gaan ook geen vergunningen verlenen, zomaar omdat we mensen bezig moeten houden. Het heeft ergens mee te maken. Het heeft te maken met het emitteren van stikstof en uiteindelijk dus de depositie van stikstof op Natura 2000-gebieden, waarover we afspraken hebben gemaakt met de Europese Unie. Daar begint het allemaal en uiteindelijk leidt dat tot vergunningverlening. De vraag die in het BPO-onderzoek centraal staat – en doet u nou maar niet alsof u beter weet wat ik bedoel – was: geef mij een palet van wat er fout kan gaan bij vergunningverlening, of waar het nú fout gaat in vergunningverlening bij de industrie, niét bij de depositie. Natuurlijk ligt dat erachter, daar geven we die vergunningen voor.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dan stellen we dat gewoon vast: dat dat wel de achterliggende reden daarin was, en dan laat ik de andere woorden voor uw rekening. Maar dan hebben we het gewoon helder vastgelegd, want dat staat namelijk gewoon in de verslagen als aanleiding, en dan kunnen we dat ook als uitgangspunt nemen, dat we de depositie helder in beeld wilden brengen van de industrie.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Rentmeesterschap van deze aarde ligt er nog verder achter. Dat mag u ook meenemen. Daar doen we het allemaal voor. Daarvoor verlenen wij uiteindelijk die vergunningen. De cijfers die ik net noemde over het aandeel van welke sector in de depositie, nogmaals: ze zijn van het RIVM, eerder deze week nog gebruikt door minister Schouten in een Kamerdebat. Dus ik zou niet weten hoezo u niet, net als alle andere Nederlanders, de beschikking had over alle openbare cijfers met betrekking tot de relatieve proportionaliteit, de verdeling van de veroorzakers van stikstofemissie en depositie. Die kan ik niet voor u achtergehouden hebben, dat is openbare informatie, die heeft u al tientallen keren van ons gekregen.

Het rapport van het BPO, daarvan heb ik gezegd: dat heeft zo weinig te maken met veehouderij, sterker nog: helemaal niets, en dus ook helemaal niets met het debat, dat ik niet zie hoe daar actieve informatieplicht van toepassing kan zijn. Natuurlijk snap ik, ik weet niet wie het zei, ik denk de heer Boon, van: ik ga er zelf wel over welke informatie relevant is. Ja, maar dan moet je hem wel hebben. En ik heb die informatie, dus ik moet eerst bepalen, voor mijzelf: is dit spul wat onder de actieve informatieplicht valt? Een alternatief is dat ik alles wat ik weet over de schutting kieper en het u maar laat uitzoeken. Dan mag u zelf weten welke informatie u wel of niet relevant vindt. Dat is niet een goede manier om de Staten te bedienen. Wij dienen u informatie te geven, sturingsinformatie, om uw rol te kunnen vervullen, en niet gegevens van een onderzoek in een onderdeel van een proces dat moet leiden tot een plan van aanpak, wat eigenlijk zelfs moet leiden tot een verbetering van de vergunningverlening. Dan pas ben ik tevreden. Dit onderzoekje is een heel klein onderdeelje uit dat proces. Dat soort onderzoeken heb ik er dertig van lopen op dit moment en ik weet zeker dat u ze niet wilt kennen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: was dit onderzoek, en het plan van aanpak zoals het in juni was opgemaakt, bestuurlijk gevoelig?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, absoluut niet. De opmerking waar de heer Vreugdenhil het, denk ik, over had, over de bestuurlijke gevoeligheid, slaat op het feit dat de bedrijfsgegevens gevoelig zijn. We hebben 40/41 bedrijven waar we onderzoek naar gedaan hebben, steekproeven, een pilot, hebben we gedaan. De bedrijfsgegevens van die bedrijven moesten op orde zijn, want dat is een probleem: als we een rapport naar buiten brengen met gegevens van 41 bedrijven, en daar klopt iets niet van informatie over die bedrijven, gewoon bedrijfsgegevens, dan hebben we een probleem. Dat is wat er gevoelig was aan dat rapport en die gegevens zijn dus nog een keer extra gecontroleerd. Er is dus geen A-rapport en geen B-rapport en ondertussen, ergens in het midden, verdwenen notulen, en je hebt weer een complot. Nee, er is maar één rapport en wat er bestuurlijk gevoelig was aan die informatie, waren de bedrijfsgegevens. Die zijn nog een keer gecheckt en als die in orde zijn, dan is het in orde. Verder is er niks gevoeligs aan dit hele rapport. Er staat niks nieuws in.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan is er natuurlijk nog eens een plan van aanpak, en ik neem aan dat niet die volledige bedrijfsgegevens in dat plan van aanpak zaten. Was dat plan van aanpak dan dusdanig bestuurlijk gevoelig, dat dat in juni niet gewoon openbaar kon worden gedeeld met onze Staten en de rest van de wereld?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, geenszins, maar het bestond toen nog niet, bestuurlijk, snapt u. Het BPO is een vergadering die twee keer per jaar bijeenkomt, die geeft opdracht tot het maken van een plan van aanpak. Dat ambtenaren daar eerder mee klaar zijn dan dat wij weer bij elkaar komen, dat is interessant, maar dan ligt het hiér, omdat wij het secretariaat voeren, in onze postbus te wachten totdat het BPO weer bij elkaar komt, in oktober. En in oktober zie ik dan dus ook pas alle stukken, want er zijn op zo'n BPO-vergadering meer agendapunten dan alleen maar dit rapport, onderzoeken ook door anderen gedaan, die ook hier ingeleverd worden, enkel en alleen omdat wij het secretariaat voeren. Alle andere partners van het BPO hebben die informatie dus niet. Wij hebben die alleen als secretariaat. Ik heb hem niet bestuurlijk, hij is niet afgestemd met opdrachtgevers. Pas in oktober is dat gebeurd, toen hebben we in een BPO-vergadering gehad van: nou, dit was het rapportje uit maart, we hebben gevraagd om een plan van aanpak, dat ligt er nu, zijn we daar tevreden mee? Ja? Nou huppakee, gas op de lorrie. Toch?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil even gaan over de overweging die de gedeputeerde gemaakt heeft over de relevantie. Kunt u mij beschrijven hoe zo'n overweging gaat? Be..., bespreekt u dat met uw staf, met uw ambtenaren? Zijn er ook daar tijdens dat proces mensen geweest die gezegd hebben: dit is wel een relevant stuk? En kunt u het hele proces beschrijven?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, dat kan ik niet, want zoals ik u al zei: op dit moment lopen er minstens 35 onderzoeken. Van de helft heb ik niet eens weet dat ze lopen. Dus nee, ik kan het niet in die

zin helemaal terug beschrijven. Wat ik wel weet, is dat, als ik informatie heb waarvan iemand maar denkt, een ambtenaar of ik, dat die bestuurlijk gevoelig, en daarmee relevant is voor PS, dan wordt die, zoals dat dan heet, geëscaleerd. Als een ambtenaar denkt van: ik heb hier nou iets uitgevonden, als dit onderzoeksrapport van het BPO nou werkelijk verrassend was geweest, als daar iets uit was gekomen dat we echt niet verwacht hadden, dan had die ambtenaar het niet zomaar opgestuurd naar ons secretariaat, dan had hij – zo bestuurlijk sensitief zijn onze mensen wel – even gebeld van: joh, let op, hier heb ik een rapport dat mogelijk een probleem kan gaan opleveren als we daar niet snel iets mee doen. Nou, dat is niet het geval, en terecht. Er staat in dit hele BPO-rapport voor jullie helemaal niks interessants eerlijk gezegd. Het is een goed rapport om een plan van aanpak op te maken, maar daar heb je het dan ook mee gehad.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het mooie woord 'bestuurlijke sensitiviteit'. Kan hij dan schetsen met hoeveel ambtenaren dit besproken is? Want het verbaast me echt dat er geen één ambtenaar is, terwijl de hele oppositie dit wel bestuurlijk sensitief vindt, maar dat binnen dit huis geen één ambtenaar te vinden is die tegen u gezegd heeft: dit is wel bestuurlijke sensitiviteit, we gaan het escaleren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat komt omdat die mensen heel verstandig zijn. Ik heb u namelijk net uitgelegd waarom het één volstrekt niks met het ander te maken heeft. Dus ik vind het uitstekend van onze ambtenaren dat ze hebben geoordeeld dat dit rapportje, tussenrapportje, op basis waarvan een plan van aanpak zou moeten komen, verder niks, niet relevant was voor het debat op 7 juli.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik constateer toch dat er een verschil in perceptie is tussen de gedeputeerde en een groot deel van de oppositie. Sommige mensen hadden het toch wel graag betrokken bij de beraadslagingen. Met de wetenschap van nu, met de wetenschap dat de oppositie hier toch graag prijs op had gesteld, wat had u dan destijds gedaan? Had u het dan alsnog naar ons gestuurd?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, natuurlijk niet. Formeel gesproken ga ik daar ook niet echt over. Dit is een rapport in opdracht van het BPO. Wat als niet de provincie, maar pak hem beet, het waterschap het secretariaat daarvan zou voeren en de watergraaf denkt ergens halverwege tussen twee vergaderingen in van: hé, ik heb hier een rapport dat is opgeleverd door ambtenaren, het is weliswaar gevraagd door het BPO, maar ik vind het leuk, péts, de krant in, en naar mijn achterban. Ik denk dat u hem daar echt op zou aanspreken van: joh, hé, dat hebben wij met zijn allen afgesproken dat we dit zouden laten onderzoeken, laat ons dan ook met zijn allen eens even beoordelen wat daar nou uitgekomen is en hoe we daarmee verder moeten. Het is volstrekt onfatsoenlijk als ik, omdat hier toevallig het secretariaat van het BPO zit, daar de post uit ga trekken, ga zitten lezen en ga zitten rondsturen naar mijn eigen achterban en niet naar de algemeen besturen van 3, 4 waterschappen, van 64 gemeenten, van ministeries, van inspecties, die daar allemaal geen weet van hebben. Dus nee, dat zou bijzonder onfatsoenlijk van mij zijn geweest als ik dat zo gedaan had. Als ik had gevonden dat het enorm van belang was geweest, dan had ik het BPO misschien eerder bij elkaar geroepen, of ik had een paar

mensen gebeld. Maar dit rapport, nogmaals: u kunt mij niet vertellen wat er in dit rapport staat wat u relevant zou hebben gevonden tijdens het debat van 7 juli, en ik ook niet. Dus was er geen aanleiding om u dat toe te sturen.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dat kan ik wel, want dat heb ik net in mijn bijdrage toegelicht. Daarnaast nog even een vraag. U heeft ook de mogelijkheid gehad om in antwoord op collega Vreugdenhil, toen hij vroeg van: oké, u gaat verstrekkende maatregelen nemen tegen de agrarische sector, wat doet u nu ten aanzien van de industrie? Toen had u toch de kans gehad om te zeggen van: nou, dat vind ik interessant dat u dat vraagt, daar zijn we in dit traject mee bezig en we gaan daar vergunningen in kaart brengen, daar hebben we, denk ik, iets te pakken, en daar zetten we ook op in. Had u die kans misschien aan kunnen grijpen om hier even gewag van te maken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik heb zojuist uw D66-collega horen citeren uit de notulen. Volgens mij is dat precies wat ik toen gezegd heb, van: we zijn niet alleen op landbouw bezig, nee, alle stikstofemissie is van belang, of het nou landbouw is, of industrie, of luchtvaart, allemaal. Volgens mij las u dat net voor uit de notulen, dus dat heb ik wel gezegd.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Op dit punt zal ik u straks even het uitgeschreven verslag geven, dan kunt het nalezen, want dat is een ander punt dat hij aangaf, maar dan kunt u het gewoon rustig nalezen. Maar ik wil even naar het vorige punt. U zegt van: ja, maar het stelt eigenlijk helemaal niks voor, het ging gewoon langs. Als ik de discussie lees in het BPO, dan werd het rapport toch wel op waarde geschat en heeft er toch een discussie plaatsgevonden van: wat is hier aan de hand? Is dat niet een moment geweest, dat u zegt van: ja, als daar die discussie ..., dan is er dus blijkbaar best wel wat aan de hand, dan is een bepaalde politieke bestuurlijke gevoeligheid hier toch wel aan de orde. Of heb ik dat dan mis, als ik die discussie daar zo lees?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het is maar wat je gewend bent, maar volgens mij was het geen echt spetterende discussie. Bovendien was dat een discussie eind oktober, dat klopt, en meteen tijdens die discussie is ook gezegd: nou mooi, een plan van aanpak, onderzoek opsturen en aan de slag. Dat lijkt mij de opdracht van een gedeputeerde. Dus ja, in oktober was dat debat waar u aan refereert, en toen hebben we het ook meteen aan u toegestuurd.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, voorzitter, ik refereerde aan een debat in maart 2017, waar dit gevoerd is en waar er stevig over gesproken is, maar waar ik ook lees dat u niet aanwezig was en dat daar ook nog gesproken werd van: ja, dat de gedeputeerde hier niet aanwezig is, toont wel aan welk belang hij hieraan hecht. Dus er heeft wel degelijk een hele discussie plaatsgevonden, waarin de bestuurlijke gevoeligheid door de DB-voorzitters van de omgevingsdiensten duidelijk op tafel gelegd is,

vlak voorafgaande aan het debat dat wij hier voerden. De gang van zaken is dus toch wel een iets andere gang van zaken dan u ons probeert voor te spiegelen, en dat het maar zo klein was en dat er bijna niet over gecommuniceerd werd erin. En twee: als ik dan zie, want er wordt ook netjes een nieuwsbrief uitgebracht door het BPO, die hebben we dan ook niet gekregen, die moeten we ook via andere kanalen opvragen, ja, en daar staan dan wel hele interessante dingen in, die ook breed gedeeld worden in de organisatie, en daar staat dan ook gewoon netjes in, ik zal het u voorlezen: "De hoge stikstofdepositie, voor een belangrijk deel afkomstig van de landbouw, 48%, en industrie 11%, vormt een bedreiging", enzovoort. Dit zijn gewoon de openbare nieuwsbrieven die u naar buiten stuurt, dus hier doen wij het mee. U schetst toch een heel ander beeld dan dat wij gewoon, als wij de stukken opvragen, alles op tafel leggen en gewoon feitelijk beoordelen, dat wij zien hoe het is, en het is niet zo klein zoals u daarin zegt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, zo klein is het wel, en dat blijkt ook wel, omdat die vergadering niet het besluit heeft genomen om die stukken rond te sturen. Daar was het hele onderzoek niet voor bedoeld. Als we alleen dat onderzoek, zonder plan van aanpak, zonder context of wat dan ook, hier buiten hadden neergelegd, had iedereen gekeken van: ja, en nou, zou je niet eens iets gaan doen onderhand in plaats van papier produceren, mijnheer de gedeputeerde?

De **voorzitter**: Van Hattem en dan Dirken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik zie heel de tijd de gedeputeerde het verhaal lostrekken van de discussie van de industrie en de landbouw, maar als ik de rapportage van die BPO-pilot er eens gewoon bij pak, en ik kijk bij de conclusies, dan is één van de conclusies, en ik wil toch heel even citeren hier: "Door verlaagde grenswaarden van verschillende Natura 2000-gebieden, al dan niet in combinatie met de beleidsregel, zijn toekomstige uitbreidingen van bedrijven met een grote depositie moeilijk te realiseren. De veehouderij is doordrongen van de consequenties van de regelgeving. Gezien het resultaat van de steekproef, lijkt de industriële sector nog onvoldoende op de hoogte van deze regelgeving en de consequenties." Daarmee wordt gewoon een direct verband gelegd tussen de industrie en de veehouderij in dit kader. En mijn vraag is eigenlijk: was de gedeputeerde voorafgaand aan de veehouderijdiscussie op de hoogte van deze uitkomst van die rapportage en is alles in volledigheid, alle achterliggende informatie die aan deze conclusie verbonden was, volledig gedeeld met PS?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het feit dat de woorden 'landbouw' en 'industrie' in één alinea voorkomen wil nog niet zeggen dat ze zomaar iets met elkaar te maken hadden. De informatie waar u belang bij heeft in een veehouderijdebat had u allemaal. U had zelfs de informatie over de bijdrage van de industrie in de stikstofemissie in Nederland. Blijf nou niet herhalen dat u die informatie niet had, want die hebben we u 'tig' keer toegestuurd.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Het gaat er natuurlijk om ..., het gaat er niet om dat het in één zin voorkomt, maar het gaat juist in die onderlinge samenhang, dat die beschikbare depositieruimte ...

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat was nou het probleem waarom we deze onderzoeken zijn begonnen. Dat is waarin de industrie dus achterloopt. Dat is omdat daar, in de industrie, het debat over stikstof niet wordt gevoerd. Als je de 'Boerderij' of de 'Nieuwe Oogst' leest, daar gaat geen issue voorbij zonder dat het over stikstof gaat. Boeren weten wat er speelt op het gebied van stikstof, het niet-agrarische bedrijfsleven niet. Als je hun krantjes leest, staat er nooit iets in over stikstof. Ik was op die bijeenkomsten bij VNO-NCW, die mensen wisten niet waar ik het over had. Dat voedde onze zorg van: u loopt straks achter. Als er morgen hier een groot bedrijf komt dat hier wil investeren en een PAS-vergunning nodig heeft, zou het wel eens kunnen zijn dat hij te laat komt, dat die hele bak met ontwikkelruimte is opgebruikt door de veehouderij. Nou hebben wij gelukkig in Brabant een rem gezet op de uitgave van stikstof per jaar, 16% per jaar, maar je ziet in de rest van Nederland dat hele grote gebieden al uitgegeven zijn en voor de volgende zes jaar ook op slot staan. Dat hebben we in Brabant een beetje weten te voorkomen, en toch hadden we de zorg: misschien pakt de industrie straks, als ze hier komen met belangrijke investeringen, pist ze naast de pot omdat de ontwikkelruimte op is, dus we moeten ze er nu op attent maken. Het is belangrijk voor de industrie dat ze snappen dat ze zo'n vergunning nodig hebben, omdat ze anders straks te laat zijn. Dat is het stukje dat u nu voorleest en dat is ook precies de reden geweest waarom we dat onderzoek hebben gedaan, waarom we het plan van aanpak hebben gemaakt en waarom we nu dus bezig zijn met voorlichtingscampagnes via VNO-NCW Brabant-Zeeland, om het bedrijfsleven voor te lichten over: wat moet u doen met stikstof en hoe komt u daar aan? Omdat er een achterstand is.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, wat de PVV betreft moeten noch voor de landbouw, noch voor de industrie zulke vergaande stikstofmaatregelen worden opgelegd, maar zoals u het nu zegt, met deze stelligheid, was dat ook dezelfde stelligheid en bekendheid en volledige informatie die u voorafgaand aan het Statendebat had en heeft u die ook in volledigheid gedeeld met PS? Want u zegt nu zelf dat het van groot belang is dat die industriële factor in de stikstofdepositie gewoon een grote rol speelt. En heeft u al die informatie hierover gedeeld als u nu met zoveel stelligheid naar voren brengt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U breit werkelijk woorden aan elkaar die losstaan. U maakt niet eens zinnen. Ja, u had alle informatie die van belang was voor het stikstof..., het veehouderijdebat op 7 juli. Dat ging niet over industrie, maar sterker nog: u had daar cijfers van de industrie van mij gekregen, diverse keren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar was die volledig?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, u mag twee keer interrumperen zoals u weet. Mevrouw Dirken heeft nu het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, die informatie was volledig en dat de informatie over de industrie misschien achterloopt, is een zorg die wij hier met zijn allen samen gedeeld hebben en waar ik actie op ondernomen heb.

De **voorzitter**: Dat heeft u gezegd. Mevrouw Dirken heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Ik heb een vraag aan de heer Vreugdenhil. Dus misschien dat hij in de tussentijd even terug kan lopen. Ik snap, als je een vergadering zonde van je tijd vindt, dat je ook niet te veel moet interrumpen, dus dat heb ik tot nu toe ook niet gedaan, maar we zijn een beetje aan het doen alsof het na de moord op Kennedy en 9/11 het grootste Brabantse complot aller tijden is en ik begin me toch af te vragen waarom dat is. We hebben het over een rapport dat gaat over vergunningverlening, er zijn vragen gesteld door GroenLinks, daar is op 16 januari in de beantwoording van de vragen keurig aangegeven, en ik ga ook maar citeren, aangezien iedereen dat kennelijk vandaag meent te moeten doen: "dat de PAS op 1 juli 2015 in werking is getreden, dat er weliswaar uit het BPO-onderzoek is gebleken dat verschillende industriële bedrijven nog geen vergunning of melding hebben, maar dat dit niet nieuw is en landelijk geldt, omdat bij het in werking treden van de PAS dit bekend was en uitgegaan is van de totale stikstofemissie op dat moment, los van het feit of die emissie ook daadwerkelijk vergund was." Mijn vraag, nogmaals: wat doen we hier vandaag?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, en dat maakt ook de uitkomsten van het onderzoek zo explosief, dat dus 30% van de bedrijven geen NB-vergunning heeft en dat geconcludeerd werd door het kernteam: het is een black box en we weten niet wat de depositie is. Dus het uitgangspunt, wat u zegt, ja, dat was al zorgelijk. Vervolgens werd het onderzoek gedaan en werd het afgesloten van: we weten niet hoe het daarin zit. Dat vind ik wel een hele zorgelijke situatie. Vervolgens wordt er een plan van aanpak opgesteld waarin aangegeven wordt als aanbeveling van: breng zo snel mogelijk de hele industrie in beeld, en wordt er een besluit genomen om dat niet te doen vanwege financiële motieven en worden de Staten daarvan niet in kennis gesteld, zodat wij hier bijvoorbeeld een besluit kunnen nemen om alsnog zo snel mogelijk te zorgen dat we dat in beeld gaan brengen en daarmee ook zo snel mogelijk zorgen hoe groot het probleem is, want het rapport geeft ook heel helder aan: als we niks doen, dan loopt de hele industrie in de soep, net zoals de veehouderijsector. Dat is het belang.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. Mevrouw Dirken en daarna de gedeputeerde, want die wil ook reageren op wat u zegt, heb ik gezien. Eerst mevrouw Dirken, dan de gedeputeerde en dan de heer Van Hattem, in die volgorde. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik denk dat ik of meer tijd heb gehad om de stukken te lezen, of ik heb andere stukken gelezen dan u, maar volgens mij is in diezelfde beantwoording van GroenLinks de vraag gesteld: Is er inmiddels actie ondernomen? En het antwoord was: ja. Overal waar geconstateerd was dat er geen vergunning was aangevraagd, verlengd, maar wel nodig was, is er allemaal actie op ondernomen. Als de gedeputeerde dat tussentijds gezegd had, wat had u dan gevraagd? Had u dan niet gewoon gevraagd: gaat u dan zorgen dat die bedrijven die vergunning aanvragen?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Daar heeft u gelijk in.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Waar geconstateerd wordt, daar wordt dan doorgepakt. Alleen het rapport gaf aan: u moet alle bedrijven in beeld brengen, dat alle bedrijven die niet voldoen ook aangeschreven kunnen worden en gelijke monniken, gelijke kappen aangepakt worden. En dat is precies

het besluit dat genomen is: dat doen we niet, dat stellen we uit, wordt er letterlijk gezegd. Dus wij willen voorlopig nog niet van te veel bedrijven weten wat er aan de hand is. Zo staat het in het rapport en anders kan ik niet verklaren – maar misschien kan de gedeputeerde het verklaren – waarom hij dan niet wil weten of alle bedrijven daadwerkelijk ... en waarom die aanbeveling van het rapport niet uitgevoerd wordt. En misschien kan hij ook meteen aangeven welk budget hij nodig heeft om zo snel mogelijk te zorgen dat alle bedrijven daarmee in beeld gebracht worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Tsjonge, jonge, jonge. Het cijfer van 11% moet nu eens echt maar eens keer serieus uit de wereld. 11% heeft niks met deposities te maken. De depositiebijdrage van de industrie is 2% tot 3% en in Oost-Brabant 1%, geen 11%, dat staat misschien wel in die nieuwsbrief, maar 11% gaat over emissies en niet over depositie. En dat verschil kent u niet.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): *(onverstaanbaar)*

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, en dús is het dan waar of zo? Ik zeg u net: wij hanteren ...

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): U brengt die informatie naar buiten. Ik moet ervan uitgaan dat de informatie die u naar buiten brengt waar is, en nu moet ik ook uw eigen informatie in twijfel gaan trekken. Dan wordt het helemaal een raar verhaal.

De **voorzitter**: De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dit debat gaat overigens niet over het opvolgen van het plan van aanpak volgens mij, maar ik wil toch wel even zeggen dat het volgens mij heel verstandig is om niet in het wilde weg 60.000 bedrijven langs te lopen om te gaan controleren op stikstofuitstoot, als je weet dat die alles bij elkaar – maar dan moet je wel luisteren – ...

De **voorzitter**: Stilte in de zaal?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): ... maar 1% van de stikstofdepositie hebben en daar waar ze vergunningen hebben veel en veel beter nalevingsgedrag vertonen dan welke andere sector dan ook. Het is volstrekt niet ons beleid om op die manier zoveel geld te stoppen in iets wat zo weinig oplevert. Dat doen wij risicogericht. Risicogericht, dus we gaan wel degelijk bedrijven speciaal controleren op hun vergunningen, niet omdat we zo graag boetes gaan uitschrijven, maar omdat we denken dat het voor de veiligheid van de industrie goed is om hun zaakjes op orde te krijgen, om ze te helpen, zoals we overigens, mijnheer Kijken, ook met de landbouw hebben gedaan. Want u beweert hier dat we alleen voor de industrie een soort makkelijke way out hebben, dat we ze laten produceren zonder vergunningen. We hebben het hier over interimmers, en interimmers had je bij de industrie, had je bij de handel, had je overal, en bij de landbouw. Bij de landbouw hebben we de interimmers speciaal behandeld, hebben we gedoogd, hebben we niet gehandhaafd omdat ze zonder vergunning aan het werk waren, omdat we wisten dat dat nog altijd, zeg maar, te goeder trouw was. Hetzelfde geldt voor de industrie. Dus nee, we gaan niet achter de industrie aan jagen, net zo min als dat we achter interimmers in de landbouw aan gejaagd hebben.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Ik heb toch nog een vraag naar aanleiding van de VVD, mevrouw Dirken. Ik krijg toch een beetje het gevoel dat er een bagatelliserende rol is vanuit de VVD over het industrieverhaal, over het rapport dat is uitgesteld tot na de discussie van 7 juli. En mijn vraag is: kan hier worden uitgesloten, in dit publieke debat, dat er enige deal of afspraak is gemaakt binnen de coalitiepartijen, met name tussen de SP en de VVD, maar sowieso tussen de coalitiepartijen, dat enerzijds de industrie met rust wordt gelaten, maar anderzijds wel de landbouw wordt aangepakt? Want dat is wel een gevoel wat mij bekruipt met deze discussie.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken staat geloof ik klaar om te antwoorden.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dit wordt bijna de leukste cabaretvorstelling, terwijl dat hier niet de goede zaal voor is. Ik weet serieus niet in welke complotten u allemaal gelooft, maar als wij gewoon naar de stukken kijken die er liggen, dan komen wij tot de conclusie die wij hebben. Ja, dat wij daar toevallig hetzelfde over denken als de SP, daar kan ik dan niet zo heel veel aan doen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. De SP en de VVD die hetzelfde denken: dat is al een reden om argwanend te zijn. En we zitten hier niet in een slechte film, maar we zitten in een situatie waarin een heel opvallende uitkomst is dat enerzijds de industrie relatief met rust wordt gelaten, zelfs door een SP-gedeputeerde, en anderzijds de landbouw hard wordt aangepakt, met goedkeuring van de VVD. En we zitten hier in de politiek, en in de politiek worden deals gesloten, worden coalitieafspraken gemaakt. Mijn vraag is gewoon: kan het 100%, met uw hand op het hart van de coalitiepartijen, worden uitgesloten dat er zo'n deal is gemaakt?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken en dan de gedeputeerde, want die wil hierop ook reageren.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik moet even zorgen dat ik niet te hard in de lach schiet. Nee, mijnheer Van Hattem, er is hier niet zo'n deal gemaakt. Als u dat geruststelt, dan kunt u weer rustig slapen vannacht. Wij deden dat al een tijdje, want wij wisten gewoon dat dit rapport ging over het feit dat iedereen een vergunning moet hebben die hem nodig heeft. Of dat nu de landbouw, de industrie, of wie dan ook is, iedereen die een vergunning moet hebben, moet hem gewoon hebben, en dat is precies wat hier gebeurt.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde nog? Nee. Oké, ik meende dat u aangaf hier nog op in te willen springen. U bent talrijk aan de interruptiemicrofoon. Niet allemaal op dit punt? Dan maken we hem eerst af met de heer Meijer, die iets later was, maar nu het woord krijgt.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik hecht er wel waarde aan dat de PVV-fractie hier de hakbijl aan de democratie zet, door te suggereren dat hier een coalitie, die op democratische wijze gewoon tot stand gekomen is, een coalitieakkoord heeft gepresenteerd en geïnstalleerd is conform alle wetten en regelgeving die wij hier hebben, en door te suggereren dat er nu op de achtergrond deeltjes gemaakt zijn waar u niet over geïnformeerd zou zijn, zet u een fundamenteel vraagteken bij de democratische werking, en daar wil ik namens mijn partij heel veel afstand van nemen.

De **voorzitter**: Van Hattem, in reactie en dan De Kort.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, in reactie hierop. Ik zet niet de hakbijl in de democratie, ik stel alleen een vraag. Het gebeurt in iedere coalitie dat er afspraken worden gemaakt, maar aan het begin van deze coalitieperiode is er wel overal een transparant verslag gemaakt van alle coalitieonderhandelingen en het zou natuurlijk zomaar kunnen dat dit nog in een latere fase is afgesproken. En mijn vraag is: zijn er afspraken over gemaakt? Een heel normale politieke vraag in jullie politieke constellatie. Jullie zijn de coalitie, jullie maken onderlinge afspraken en daar vraag ik gewoon naar als lid van de oppositie. Zijn hier afspraken over gemaakt, kan dat worden uitgesloten? En als er wel afspraken over zijn gemaakt, vind ik dat interessant om te weten.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter. De heer Van Hattem is een beroeps politicus, en dat is ook wel te merken. U bent zo'n beetje de personifiëring van het Huis van Thorbecke, met alle functies die u op iedere bestuurslaag nu heeft, en het toont u dat u inderdaad de debattrucs hier ook in deze zaal laat zien, maar de suggestie die u hier wekt dat er buiten deze democratische besluitvorming om nog meer dealtjes gesloten worden, dat vind ik gewoon echt abject en dat vind ik verkeerd en daarom geef ik u een weerwoord.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Eigenlijk gewoon een verduidelijkende vraag aan de gedeputeerde, om die discussie hopelijk te kunnen eindigen. Die 11% wordt er de hele tijd te pas en te onpas bij geroepen, maar als ik het gewoon goed begrijp, staat dat gewoon verkeerd in het rapport.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Als daarin staat dat er 11% depositie is, dan is dat flauwekul. Het is 1% tot 3%, in Brabant 1%.

De **voorzitter**: Kijken was aan de beurt.

De heer **Kijken** (CDA): Ja, ik werd daarnet heel even aangesproken op het verschil gemaakt tussen de industrie en de agrarische sector. Er werd gesproken over interimmers. Ik wil er wel even op wijzen, even technisch rechtzetten: er waren een hoop agrarische bedrijven die dachten dat ze gewoon binnen de vergunning opereerden, maar door een uitspraak van de Raad van State werden die in één klap allemaal interimmers, en die hadden in één keer een Natuurbeschermingswetvergunning nodig. Dat is heel wat anders dan de mensen van de industrie over wie bij de Raad van State al heel lang geleden een uitspraak is geweest, en die mensen hebben op dit moment gewoon geen vergunning. Dat is een heel ander type interimmer ...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Kijken** (CDA): Dit wilde ik even rechtzetten, want ik werd er direct op aangesproken en het is echt niet zo krom als de gedeputeerde nu doet geloven.

De **voorzitter**: Gedeputeerde, heeft u nog behoefte aan een reactie?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het was wel geen vraag, maar toch even een reactie. Nee, er zijn aan alle kanten interimmers. Alle mensen die in juli 2015 bij het ingaan van het PAS nog geen vergunning hadden, en het geldt interimmers in de landbouw, en dat geldt interimmers, of hoe je ze ook wilt noemen, in de industrie, krijgen als eerste – want zo werkt ons bestuursrecht, mevrouw Roijackers – de mogelijkheid om hun situatie te legaliseren. Tot die tijd gaan we niet keihard achter ze aan lopen handhaven. Die positie hebben we gegund aan duizenden agrariërs, en terecht, en ook aan het bedrijfsleven, bedrijven die op 1 juli 2015 nog geen vergunning hadden, maar er vanaf dat moment wel één moesten hebben.

De **voorzitter**: Boon en Van Hattem. In de volgorde Van Hattem, ja.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nog even in reactie op wat zojuist is gewisseld. De heer Meijer van D66 reageerde nogal gepikeerd op mijn vraag. Maar ik kan hiermee wel de conclusie trekken, die nu ook voorgoed hier in de handelingen van deze vergadering staat vastgelegd, dat er geen deal is gesloten, geen coalitieafpraak, over dit onderwerp en dat de VVD, de SP, D66 en de PvdA uit volle overtuiging hier achter deze afspraken staan en dat de VVD ook uit volle overtuiging de landbouwsector in Brabant de nek om heeft gedraaid. Dank u wel.

De **voorzitter**: Boon. Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, via u. Ik wil even teruggaan naar het BPO-overleg en dan ... Toen de black box ter sprake kwam, heeft u toen een moment gehad dat u dacht van: dit is interessant om aan de Staten voor te leggen, om eventueel in een themavergadering, of op een andere manier, te bespreken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Over welke black box heeft u het?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Van de uitkomsten van de industrie, dat er een black box was, dat niet alles bekend was.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, u moet wel goed lezen. Wat een black box is, is waar de depositie van de industrie precies vandaan komt en waar die heen gaat. Maar daar hebben wij niks mee te maken hier als Staten. De depositie is namelijk al lang meegenomen bij het vaststellen van het PAS, helemaal in het begin, in 2015. En dan gaat het er niet om of ze wel of niet vergund zijn, dat zie je namelijk niet aan de stikstof die je meet, die is er gewoon. Die hoeveelheid depositie is bepalend geweest voor het verlenen, of niet, van ontwikkelruimte per Natura 2000-gebieden, en dan maakt het niet uit hoeveel procent waar vandaan kwam, of ze wel of geen vergunning hadden. Die hele black box is misschien interessant voor jongens in Wageningen, maar niet voor ons. Daarom is er ook geen vervolg aan gegeven.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dus nogmaals: op dat moment werd dat in het BPO gewichtig gevonden. Heeft u geen moment gedacht: dit ga ik bij de Staten informeren, of laten bespreken, of op een andere manier ...?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Heeft u mij net niet gehoord?

De heer **Boon** (PVV): U heeft geen antwoord gegeven.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Oh, ik heb geen antwoord gegeven? Dan zult u het daar toch mee moeten doen. Ik ben klaar.

De **voorzitter**: Oké, dan is mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, u bent nog niet helemaal van de black box af, want een aantal keren is hier aan de orde gekomen – en u zegt: ja, zo werkt het bestuursrecht. Ik wil wel even vragen aan de gedeputeerde: er was al een gegeven van het feit dat die vergunningen er zijn. We hebben interimers, dat is allemaal meegenomen in het PAS. Die vergunningen zijn heel ruim. Is er niet binnen die ruime vergunningen nog ontzettend veel ruimte, extra ruimte, voor stikstofemissies ten opzichte van de situatie waarvan is uitgegaan in het PAS? Is er niet veel meer ruimte en is dat niet ook een stuk black box?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Ik hoor deze vraag aan en ik wil de gedeputeerde zeggen: we hebben een onderwerp op de agenda, dat ging over de vraag of dat document wel of niet, hè. Nu gaan we de techniek in, complex, begrijpelijke vragen, maar ik wil proberen de gedeputeerde te vragen om op de hoofdlijnen van het onderwerp te antwoorden en daar waar het – hij heeft het zelf aangegeven: complex, ingewikkeld onderwerp met veel vervolgvragen – misschien een andere manier te vinden om daarover verder te spreken. Ik laat het even aan de beoordeling van de gedeputeerde over of dit in het licht van dit rapport nog een vraag is die nu beantwoord zou kunnen worden. Als dat zou kunnen, is het fijn voor mevrouw Roijackers, anders vinden we een andere manier. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voor mevrouw Roijackers: het PAS gaat over deposities en niet over emissies. Dat is echt het antwoord en dat moet u echt goed laten doordringen, want anders gaat u de rest van het debat niet volgen. Het gaat bij het PAS over deposities in Natura 2000-gebieden en het zal me een zorg zijn waar ze vandaan komen, en of ze nou vergund zijn of niet. Er zit geen ruimte in vergunningen waardoor je een hoop stikstof ..., dan kun je misschien wel meer stikstof deponeren dan goed is, nou, dat meten we dan elk jaar en elk jaar volgt de partiële herziening, waarbij we op basis van gemeten stikstof in Natura 2000-gebieden en de instandhoudingstoestand van de natuur daar, gaan kijken van: hoeveel kan hij nog aan, hoeveel meer stikstof kan hier nog op komen, of niet? Dus wat er aan de achterkant vergund is, is helemaal niet interessant om te bepalen hoeveel ontwikkelruimte er nog uitgegeven kan worden per jaar. Dat heeft niks met elkaar te maken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, een varken heeft een kop en een kont, en daar laten we het maar even bij.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, ik vind het toch een intrigerende opmerking van de gedeputeerde, die zegt: het zal me een zorg zijn waar het vandaan komt. Dat lijkt me nu juist de essentie van deze discussie. Het punt is: het kan zowel van de industrie komen als van de landbouw en daar moet je een afweging in maken, om die deposities te kunnen bepalen, en daarmee de ontwikkelruimte vast te kunnen stellen. En dat had bij het debat op 7 juli gewoon helder moeten zijn, als daar meer over bekend was dan wat er nu lag.

De **voorzitter**: Het punt is helder.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dus waarom zegt de gedeputeerde dan: het zal mij een zorg zijn waar het vandaan komt? Die opmerking kan ik echt niet plaatsen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dan heeft u dus inderdaad net zo min het PAS volstrekt niet begrepen, en dan snap ik wel waarom er zoveel misverstanden zijn in dit debat. Het maakt voor de Natura 2000 niet uit waar de stikstof vandaan komt. Die denkt bij zichzelf: of ik door de kat of door de hond gebeten word, het zal me een zorg zijn. En dat is ook zo.

De **voorzitter**: Ik wil op dit punt in het debat nu echt even een punt van orde van mijn kant aankaarten. Ik realiseer me absoluut hoe complex, blijkbaar, depositie, emissies, het PAS, de systematiek zijn. Ik constateer dat er op heel veel punten onduidelijkheden zijn, blijkbaar zaken die nog wat nadere duiding verdienen. Alleen, dat is nu echt niet hier vanavond aan de orde. Er is blijkbaar behoefte, dus we zullen daarin gaan voorzien, want anders kunnen we het goede gesprek niet met elkaar voeren. Hier wil ik toch even in het debat terug naar de vraag: was er aanleiding te veronderstellen dat dat rapport, enfin ... hè? Daar gaan we het verder over hebben. Ik wil de heer Van Hattem toestaan nog hierop te reageren en dan wil ik de gedeputeerde vragen zijn betoog te gaan afronden. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, en daar gaat het nou juist om. U zegt: het maakt voor Natura 2000 niet uit of ze door de kat of door de hond gebeten worden, maar dat maakt wel heel veel uit voor de vergunningverlening, voor de beschikbare ruimte om vergunningen te kunnen verlenen tussen landbouw en industrie, en daar, en daar moest de benodigde informatie wel voor op tafel liggen, om die afweging te kunnen maken of het proportioneel was om zo'n zware maatregel te nemen zoals op 7 juli genomen, en daar had die informatie voor moeten liggen. Dat is, dat is gewoon het hele verhaal.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Die informatie heeft u. Dat is die 1% tot 3% industrie en 58% landbouw. Die heeft u, die had u en meer heeft u niet nodig.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog. Of was u klaar? Dan stel ik vast dat we aan het einde zijn van de eerste termijn. Ik stel voor een paar minuutjes te schorsen en dan gaan we de tweede termijn kort inzetten, in de volgorde die we ook in de eerste termijn hebben gehanteerd.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Wij zouden graag vijftien minuten willen schorsen.

De **voorzitter**: Hoeveel? Vijftien. Laten we er een ruime kwart over negen van maken dan.

Schorsing (21.09 – 21.24 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? De vergadering is heropend. Aan de orde is de tweede termijn van de zijde van uw Staten. Het woord is aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. We hebben, denk ik, een heel stevig debat met elkaar gevoerd, waarin een heel aantal dingen aan de orde zijn gekomen, maar ik denk dat de voorzitter aan het begin van de vergadering heel kernachtig de kern van dit debat aangaf: vinden de Staten dat ze de informatie hadden moeten krijgen voorafgaand aan 7 juli? Voorzitter. Hoewel de verschillende partijen er misschien met andere argumenten in staan, laat ik voor mezelf spreken. Voor mij was het heel belangrijk om op 7 juli goed overwogen, met alle informatie, en zeker gezien het stikstofconvenant aangaf dat niet alleen de agrarische sector proportioneel, maar ook de industrie daarin een afname zou moeten laten zien, wij in die voorliggende periode meermaals daar vragen over hebben gesteld, meermaals ook actie hebben ondernomen om – en mevrouw Roijackers gaf het ook al aan – andere partijen erbij te trekken, om het in de breedte te trekken, daar initiatieven in hebben genomen en ook later het initiatief hebben genomen om echt goed te onderzoeken hoe het proces daarin gelopen is, voel ik mij toch niet senang dat ik met alle informatie daar op 7 juli stond die ik eigenlijk had willen hebben, even onafhankelijk van hoe het besluit daarin genomen werd. Een aantal andere partijen gaven het ook aan: ja, die informatie had gedeeld moeten worden. En ja, het had nooit zo mogen wezen dat op welk podium dan ook een besluit genomen werd om informatie niet te verspreiden die toch relevant voor de Staten zou kunnen zijn.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mijnheer Vreugdenhil. We hebben hier een debat gehad, argumenten aangehoord en dan denk je daarover na en dan hoor je een gedeputeerde, die zegt: ja, maar pas in oktober werd door het BPO er een klap op gegeven, kon de informatie naar buiten en dat is onmiddellijk gebeurd. En nou constateer ik dat met die informatie, dat het dus niet eerder kon, omdat het nog niet zo ver was, dat u daar helemaal niks mee doet en blijft volhouden: ik had die informatie willen hebben. Wat is nou de zin van dit debat geweest, als dit al meteen uw conclusie is?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, ik wil op dit punt ook wel een discussie met u gaan voeren, want in juni was inderdaad wel helder dat het niet uitgevoerd zou worden en het plan van aanpak, de eerste uitvoering van het plan van aanpak werd al in september uitgevoerd, dus om dan te zeggen: nee, we gaan wachten totdat het vastgesteld is voordat we ermee aan de slag gaan: lariekoek. In september werden de eerste acties vanuit het plan van aanpak al gerealiseerd. Kijk de verslagen erop na. Dus ook op dat punt, maar op tal van punten die hier aan de orde zijn geweest, is heel veel af te dingen. Op tal van punten waarin de gedeputeerde zegt: het is maar zo klein, is heel veel af te dingen als je kijkt hoe de discussie gelopen is, welke informatie er was, welk belang andere partijen binnen het BPO eraan geven. Ja, ik wil hier nog tot 's avonds heel laat over gaan discussiëren. Ik denk dat we alle moeite hebben gedaan om die informatie boven tafel te halen, en daarin ook zelf te wegen op basis gewoon van verifieerbare stukken, dat hebben we gedaan en op een aantal punten hebben we het debat gevoerd. Ik moet zeggen: het kantelpunt kwam voor mij wel toen er een nieuwsbrief kwam, waarin over die 11% werd

gezegd: ja, maar dat is helemaal niet waar, we zeggen wel als provincie naar buiten: het is 11%, maar dat moeten we niet serieus nemen. Toen dacht ik echt van: ja, dan heeft het ook bijna geen zin meer om gewoon informatie tot je te nemen, te wegen en daar dan ook met elkaar het gesprek over aan te gaan.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mijn klomp breekt echt. En waarom breekt die echt? Omdat ik altijd gedacht heb hier met een integer persoon te maken te hebben. En wat u vraagt aan deze gedeputeerde, die als provincie een van de onderdelen is van het BPO, is om niet integer te handelen en het stuk openbaar te maken, terwijl daar het BPO in gezamenlijkheid nog geen toestemming voor gegeven heeft.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voorzitter. Ik maak hier bezwaar tegen.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, parlementair taalgebruik. Probeer elkaar een beetje heel te laten. Er mag veel gezegd worden, maar ook aan u wil ik dat vragen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik heb gezegd dat ik de heer Vreugdenhil altijd als zeer integer heb beschouwd. Ik weet niet of hij dat als een belediging ziet, maar ik zou graag hebben dat ze dat tegen mij zouden zeggen. Juist omdat hij die integriteit zo hoog in het vaandel heeft staan, vind ik het vreemd dat hij van de gedeputeerde verlangt om als provincie uit de school te klappen, een rapport te publiceren, een rapport openbaar te maken, waarvan de organisatie nog niet de definitieve klap erop gegeven heeft. Dat zou onbehoorlijk bestuur zijn, mijnheer Vreugdenhil, en dan had die gedeputeerde hier gezeten om daar verantwoording voor af te leggen, en dan had ik u wel eens willen horen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans. Natuurlijk heb ik die vraag gesteld. Ik heb nog eens gesteld: wanneer is het besluit nou genomen dat dat rapport, of dat plan van aanpak, vastgesteld moet worden? Want dat besluit is niet genomen, het is alleen besproken. En het antwoord dat ik daar ambtelijk op kreeg: het BPO neemt geen besluiten, dat doen de organisaties zelf. Moet ik er dan nog chocola van maken, als ik dan zie dat er in september al een uitvoering aan gegeven wordt, als ik zie dat de provincie samen met de omgevingsdiensten een plan van aanpak maakt en aangeeft van: ja, we moeten eind 2017 wel de eerste tussenresultaten hebben, maar hier zegt hij van: ja, we moesten nog wachten tot oktober. Ja, dan rammelt dat verhaal op alle kanten, en dat verhaal rammelt op heel veel kanten. Op alle punten waarop doorgevraagd wordt, blijkt het toch even iets anders te zijn, of dan blijkt er toch even wat andere informatie daarin te wezen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik verbaas me echt over u, mijnheer Vreugdenhil, en ik wil daarbij ook de heer Heijmans steunen, want u bent geen centimeter bewogen. We zijn dit debat ingegaan, we hebben klip en klare antwoorden gekregen van onze gedeputeerde, die duidelijk heeft uitgelegd hoe het zit. Wat ook duidelijk is geworden, is dat het PAS zo'n ingewikkelde problematiek is, dat het weinig begrepen wordt en dat het moeilijk is om dat te abstraheren, want het is een hele ingewikkelde materie. En u blijft bij uw standpunt, u blijft maar zeggen van: we hadden dat moeten hebben, het had een ander debat opgeleverd, et cetera, et cetera. Ik vind echt dat het lijkt alsof we hier drie uur voor niks hebben gezeten. Het spijt me.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar mevrouw Brunklaus, als ik concreet in de themabijeenkomst gewoon letterlijk de vraag stel – ik heb hem net genoemd – en je krijgt dan een ander antwoord, terwijl je weet dat die informatie er ligt. Of het nou relevant is, of het PAS nou heel ingewikkeld is, of ik er nou niks van begrijp, als een antwoord niet klopt op een vraag die concreet gesteld wordt, die voor onze fractie heel relevant is in dat debat – ik spreek niet voor u, ik spreek alleen voor mezelf; ik moet voor mezelf afwegen welke informatie ik nodig heb om een goed debat te kunnen voeren – dan neemt u het mij toch niet kwalijk dat ik daar die vraag stel en dat ik nu moet constateren dat die vraag gewoon niet juist beantwoord is, met de informatie die bekend was?

De **voorzitter**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik kan natuurlijk niet in uw hoofd kijken. Ik probeer het. Ik heb ook nooit begrepen waarom u dit niet op inhoud heeft willen bespreken en u heeft ook geen themavergadering aan willen vragen. U wist heel goed hoe de situatie in Brabant was, en toch wilt u nu net doen voorkomen alsof het college informatie heeft onthouden aan ons voor een bepaald debat, en u bent geen centimeter bewogen. Ik kan geen andere conclusie trekken.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil vervolgt zijn betoog. En ik wil u echt oproepen: wij zijn in een fase van het debat waarin we conclusies gaan voorbereiden en trekken, dat moet iedereen echt doen op de manier waarop hij wil, maar we gaan het debat niet nog een keer voeren. Daar is echt de ruimte niet voor. Ik wil de heer Vreugdenhil in die zin vragen zijn betoog nu te vervolgen en snel af te ronden.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat dacht ik ook, voorzitter, alleen ik kreeg interrupties, waardoor toch de inhoud weer aan de orde kwam.

Namens de fracties van 50PLUS, CDA, Lokaal Brabant en de ChristenUnie-SGP dienen wij een motie in.

Motie M1, motie van afkeuring.

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, bijeen op 23 februari 2018 in een extra PS-vergadering;

Gehoord hebbende het debat;

Spreken Provinciale Staten uit:

De keuze van de gedeputeerde om de door de PS van belang geachte informatie niet te verstrekken in dezen af te keuren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Wim van Overveld, 50PLUS

Marianne van der Sloot, CDA

Jan Heijman, Lokaal Brabant”

De **voorzitter**: Ik neem kennis van het feit dat er een motie wordt ingediend. Die is nog niet hier, maar op het moment dat die aan de griffier is overhandigd, zullen we haar snel op de gebruikelijke wijze vermenigvuldigen.

Dan kijk ik nu of er bij anderen behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Dirken? Nee. Mijnheer Kuijken, CDA, aan u het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijn tong brandt om op alle dingen in te gaan die voorheen al besproken zijn, om alles nog een keertje dunnetjes over te doen en nog te reageren op mensen, maar dat doe ik niet. Wat ik wel constateer, is dat wij hier ook op de inhoud nog een keer verder over moeten praten. De uitkomsten van het tweede deel van de pilot komen eraan, als ik het tweede BPO-rapport heb gelezen. Wat wij de gedeputeerde willen vragen, eerst een vraag en dan pas een motie, dus eerst vraag ik expliciet om een toezegging om de uitkomsten van het tweede deel van deze pilot met Provinciale Staten te delen en daarbij inzicht te verschaffen in de aandelen stikstofdepositie per sector, en waar ze controversieel zijn accepteren we dan dat het niet eenduidig is om dat te duiden, en daarbij de reeds beschikbare post depositieruimte per segment te verschaffen en daarbij een uitputtend overzicht te verschaffen van alle provinciale inspanningen om depositiereductie van stikstof te bewerkstelligen. Dus dat is het inhoudelijke, integrale debat over: hoe krijgen we stikstofdepositie gereduceerd? Ik heb vandaag geconstateerd dat er behoefte is om daarover verder te praten. Dat verzoek ik bij dezen en het zou ons helpen als we dat stuk daarbij kunnen benutten. Dus dat is eerst mijn verzoek en als er geen toezegging komt zou ik graag deze motie willen indienen, met het verzoek aan de voorzitter om dit onderdeel te laten zijn van de beraadslagingen aan het einde van deze tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik heb de motie nog niet gezien en kan dat nu niet beoordelen. De volgende in de rij is de heer Everling. De heer Heijmans voert het woord namens de SP-fractie.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik zal kort zijn, want ik moet zeggen dat ik na een paar uur durend debat heel erg teleurgesteld ben. Ik denk dat eigenlijk voor iedereen in deze Staten, en daar zit ook mijn teleurstelling in, uit de beantwoording van de gedeputeerde duidelijk is geworden dat er hier niks onder de pet is gehouden, en wat voor zware woorden er nog meer zijn gebezigd, dat het rapport naar buiten is gebracht op het moment dat het kon, maar daarnaast ook dat op basis van dit rapport dat geen enkel verschil gemaakt zou hebben voor ons debat op 7 juli. Voorzitter. Wat ik constateer, is dat deze uitkomst al lang voor het debat vaststond. Wat er ook voor antwoorden gekomen zouden zijn, er zou een motie van afkeuring zijn gekomen, en dat, voorzitter, vind ik teleurstellend, omdat ik toch nog ergens de illusie had dat we hier zouden debatteren op grond van argumenten en dat mensen ook nog bereid waren te luisteren naar argumenten en zich te laten overtuigen. Daar ben ik zwaar in teleurgesteld. Jammer van de avond en jammer van de kans.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans. De fractie van de PVV dan. De heer Boon in de rij van sprekers. Hij heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. De PVV is ook teleurgesteld. Vanavond hebben we gezien dat de democratie dood is in deze zaal, het dualisme is dood, de informatieplicht is dood. Een gedeputeerde die komt hier weg met informatie achterhouden, cruciale informatie. En heel veel Statenleden beseffen niet dat wij beslissen wat relevant is, en niet de gedeputeerde. Dat is jammer, dat is niet nodig. Onze taak is te controleren en ik zie dat heel veel Statenleden die taak niet uitvoeren. En daarom, voorzitter. De PAS is inderdaad ingewikkelde materie en juist daarom had gedeputeerde Van den Hout aan zijn informatieplicht moeten voldoen, want elk snippertje informatie wat bij kan dragen aan het verloop van het debat, aan een beter debat, is relevant. Dat vinden wij relevant. En die beslissing nemen wij en niet de gedeputeerde. Ik wil gedeputeerde voor in de tweede termijn nog één keer vragen: kan hij naar eer en geweten zeggen dat hij geen informatie heeft achtergehouden voor de Staten? Heeft hij eerlijk waar geen één seconde bedacht: deze informatie moet ik delen, hier hebben de Statenleden iets aan? Dat wil ik graag weten. Voorzitter. Ik hoop dat de democratie, dat we daar weer leven in kunnen brengen, dat dualisme weer levend wordt, dat de informatieplicht weer, ja: levend wordt, dat de controle, de taak van Sta..., de taak

van ons, dat we die weer serieus gaan uitoefenen, zeker vanaf de coalitie gezien, want het is een schande.

Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon. Mevrouw Dingemans, een tweede termijn? Ja? Gaat uw gang.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. In onze eerste termijn vroegen wij om een reconstructie van de afwegingen die gemaakt waren in het kader van de actieve informatieplicht. Uit de beantwoording van de gedeputeerde hebben we die reconstructie ook kunnen opmaken. We zijn daarom tevreden met de antwoorden die we hebben gekregen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid, de heer De Kort. De heer De Kort ziet af van het woord. Mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks dan.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik wil mij richten tot mijn collega's, want na dit lange debat snak ik eerlijk gezegd naar een gesprek met elkaar over de inhoud, over de effecten van stikstof op natuur, onze natuur, onze gezondheid, waarin inderdaad de complexiteit van het PAS aan de orde komt, waarin inderdaad alle bronnen aan de orde komen, bijvoorbeeld ook verkeer, waar we het vandaag natuurlijk nog niet over hebben gehad. Ik wil dan ook voorstellen dat wij op de kortst mogelijke termijn – en ik denk dat dat met de woordvoerders natuur zal moeten zijn – met elkaar alsnog die themavergadering gaan hebben. Een uur is misschien niet genoeg. Als ik het vandaag hoor, is er behoefte aan langer met elkaar, maar laten we een dagdeel nemen met elkaar. Dus mijn voorstel aan de fracties hier: laten we een dagdeel nemen met elkaar om te kijken welke mogelijkheden er zijn binnen het gegeven van het PAS, binnen de rol die we hebben als provincie, wetend ook van de rijks- en de Europese regelgeving, wat wij kunnen doen om het stikstofoverschot in Brabant terug te brengen: welke instrumenten hebben we wel en niet, welke rol speelt vergunningverlening, toezicht en handhaving en waarin zijn we als Staten aan zet? Ik wil jullie instemming daarover vandaag. Ik weet dat die aanvraag in het verlengde ligt van die van de SP-fractie, maar ik wil heel graag van jullie vanavond horen of jullie daartoe bereid zijn.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. De heer Van Overveld van 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ik schaar me achter de woorden van Hermen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? Mevrouw Surminski. Nee, geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Mijnheer de voorzitter. Ik schaar me ook achter de woorden van Hermen Vreugdenhil en ik vraag hoofdelijke stemming aan over de motie die ingediend is door Hermen Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Ik heb kennisgenomen van dat verzoek. De motie onder stuknummer 1 wordt nu rondgedeeld. Ik wil dan nu de gedeputeerde de gelegenheid geven om op de resterende punten nog kort in te gaan. Hij heeft bij dezen het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik kan heel kort zijn, voorzitter. Er zijn geen nieuwe vragen meer gesteld. Het CDA vraagt de toezegging om hen te informeren over het vervolg van wat er gebeurt met dat plan van aanpak – ja, vanzelfsprekend – en om een lijstje te doen toekomen van alle maatregelen die we

in Brabant nemen om uitstoot van stikstof binnen onze mogelijkheden te beperken. Die weet hij al, maar ik zal het nog een keer op papier schrijven en aan uw Staten doen toekomen. Verder zijn er geen nieuwe vragen meer gesteld.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, het was geen nieuwe vraag, want ik had hem ook in eerste termijn gesteld. Nu hebben alle Statenleden het nogmaals een keer kunnen doen. Bent u van gedachten veranderd? Kunt u daar antwoord op geven: of u vindt, naar eer en geweten, aan uw informatieplicht heeft voldaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, natuurlijk.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Dan ga ik een vraag nog een keer herhalen, dat is een andere vraag, die is eerder gesteld. Met de kennis van nu, zou u dan nu anders hebben gehandeld?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, natuurlijk niet.

Motie M2, motie van wantrouwen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in een extra vergadering bijeen op 23 februari 2018, ter bespreking van het verzoek van de Statenfractie van de ChristenUnie-SGP mede namens de Statenfracties van het CDA, PVV, 50PLUS, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant over de aanleiding, het proces en informatievoorziening naar de Staten van het onderzoek naar de naleving door de industriële sector van de regels die voor stikstofemissie zijn gesteld, uitgevoerd in opdracht van het BPO;
constaterende dat:

- de gedeputeerde van Natuur, Milieu en Handhaving in het traject van de totstandkoming van de versnelling transitie veehouderij essentiële informatie voor Provinciale Staten achter heeft gehouden;
- overwegende dat:
- de gedeputeerde geen blijk heeft gegeven van een proactieve houding betreffende het delen van essentiële informatie die Provinciale Staten zou moeten ondersteunen in een zorgvuldig afgewogen besluitvorming;
 - de gedeputeerde op geen enkele manier zijn problematische handelwijze onderkent en er geen blijk van geeft in de toekomst een andere houding aan te zullen nemen;

zeggen het vertrouwen in de gedeputeerde van Natuur, Milieu en Handhaving op,
en gaan over tot de orde van de dag.

Alexander van Hattem

Harry van den Berg

Patricia van der Kammen

Louis Roks

Joyce Willems-Kardol

Maikel Boon,

Willem Bakker
PVV Noord-Brabant"

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage. Ik heb nog een motie ontvangen en er was mogelijk nog een motie in aantocht. Als ik dat niet snel hoor, dan ga ik ervan uit ... Nee? Dan is er een motie 1, die voor een deel al rondgedeeld is, en een motie 2, die nu door de griffier wordt beoordeeld en wordt rondgedeeld. Ik vraag een enkele minuut geduld daarvoor.

Goed, ik realiseer me dat ik aan de gedeputeerde nog een oordeel zou moeten vragen over de twee moties die voorliggen. Maar die ene motie is nog niet binnen. Ik stel voor dat ik de vergadering voor een enkele minuut misschien niet echt schors, maar ik wil u vragen in de zaal te blijven. Zo gauw die moties er zijn, komt daar nog even kort een advies van het college op. Dan gaan we de beraadslagingen sluiten en stemmen.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter, voorzitter. Misschien een punt van orde. We hebben ook een publieke tribune vanavond en de motie zojuist ingediend door de heer Boon is door de publieke tribune niet bekend met de inhoud. Is er enig moment dat ook de publieke tribune daarvan op de hoogte gesteld wordt?

De **voorzitter**: Nee, bij niemand niet. Hij heeft hem aan het einde van de beraadslagingen ingediend en ik zal de gedeputeerde vragen te reageren. Volgens mij wordt op hoofdlijnen dan wel duidelijk wat de inhoud van die motie was.

De heer **Heijmans** (SP): Het was beter geweest als je hem gisteren vast ingediend had.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter, ik zit niet te wachten op een lesje Heijmans.

De **voorzitter**: Wij gaan helemaal niet over de microfoon met elkaar spreken in de zaal, alleen via mij en op het moment dat ik daarvoor de ruimte vrij geef en die had u niet.

Ik geef de gedeputeerde kort de gelegenheid om op motie 1 en 2 een advies te geven. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Motie 1 keurt het niet verstrekken van van belang geachte informatie af, die ontraden wij.

Motie 2 is mijn zesde motie van wantrouwen van de PVV, maar ontraden wij ook.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn advies op de moties. Ik sluit hiermee de beraadslagingen en we gaan ons klaar maken voor de stemmingen.

Ik heb genoteerd dat er hoofdelijke stemming is aangevraagd over motie 1. Heb ik dat goed begrepen en persisteert u in dat verzoek? Ja. Dan gaan we over motie 1 hoofdelijk stemmen. Mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Even een ordevoorstel. Ik neem aan dat motie 2 verstrekkender is en dus als eerste in stemming wordt gebracht.

De **voorzitter**: Nee. Ik heb net begrepen van de griffier dat hier geen sprake is van een andere volgorde dan de 1 en 2 die we kennen, maar ik zal dat nog even checken. Volgens mij is zo'n volgorde bij amendementen aan de orde, want die beïnvloeden de tekst van de besluiten. Bij moties is dat volgens mij nu niet aan de orde. Ik constateer dat we gewoon de moties 1 en 2 in die volgorde in stemming kunnen brengen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Zouden we even twee minuten mogen schorsen?

De **voorzitter**: Ik heb daar geen bezwaar tegen. Een schorsing van twee minuten en dan gaan we over tot de stemming.

Schorsing (21.51 – 21.56 uur).

Stemming

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We gaan stemmen over de twee moties die naar aanleiding van dit debat zijn ingediend. Zoals u weet, is ten aanzien van motie 1 gevraagd om een hoofdelijke stemming. Reden temeer om u te verzoeken nu meteen uw plaatsen in te nemen.

We gaan een nummer uit de glazen bol trekken. Dat is nummer 11. Geen 11%, maar 11. Ik wil de griffier vragen om de stemming over motie 1 te houden.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **griffier**: Van Wijnen.

Mevrouw **Van Wijnen-Heijs** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Voor.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen met stemverklaring. We zijn tegen de motie, omdat de indieners spreken over de door de PS van belang geachte informatie en wij gaan ervan uit dat het hier gaat om de info die de indieners van belang vinden.

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **griffier**: Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **griffier**: Willems-Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **griffier**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Tegen.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Panhuizen.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor

De **griffier**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Voor met stemverklaring. Schoorvoetend voor. Ik vind de informatieplicht in een grijs gebied, maar er is hier ook sprake van een gedeputeerde die de Staten en ook het maatschappelijk middenveld op een manier benadert die niet past bij een gedeputeerde.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Tegen.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Koevoets.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van Griensven.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Claessens.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **griffier**: Voor deze motie waren 19 stemmen en 33 tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Ik breng in stemming motie 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. Het onvolledig en onjuist informeren van de Staten is een politieke doodzonde, dat rechtvaardigt een motie van wantrouwen. Het vertrouwen is hiermee onherstelbaar beschadigd.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren. Hiermee komen we aan het einde van deze vergadering. Ik dank u allen voor uw inbreng. De volgende Statendag is op 23 maart. Op 8 en 9 maart zal er de Staten

Tweedaagse zijn. De eerstvolgende plenaire PS-vergadering is op 6 april van dit jaar. Ik verzoek u uw sprekerspasje in te leveren bij de bodetafel. Ik nodig u uit voor een drankje bij de Statenlounge. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 22.02 uur de vergadering.